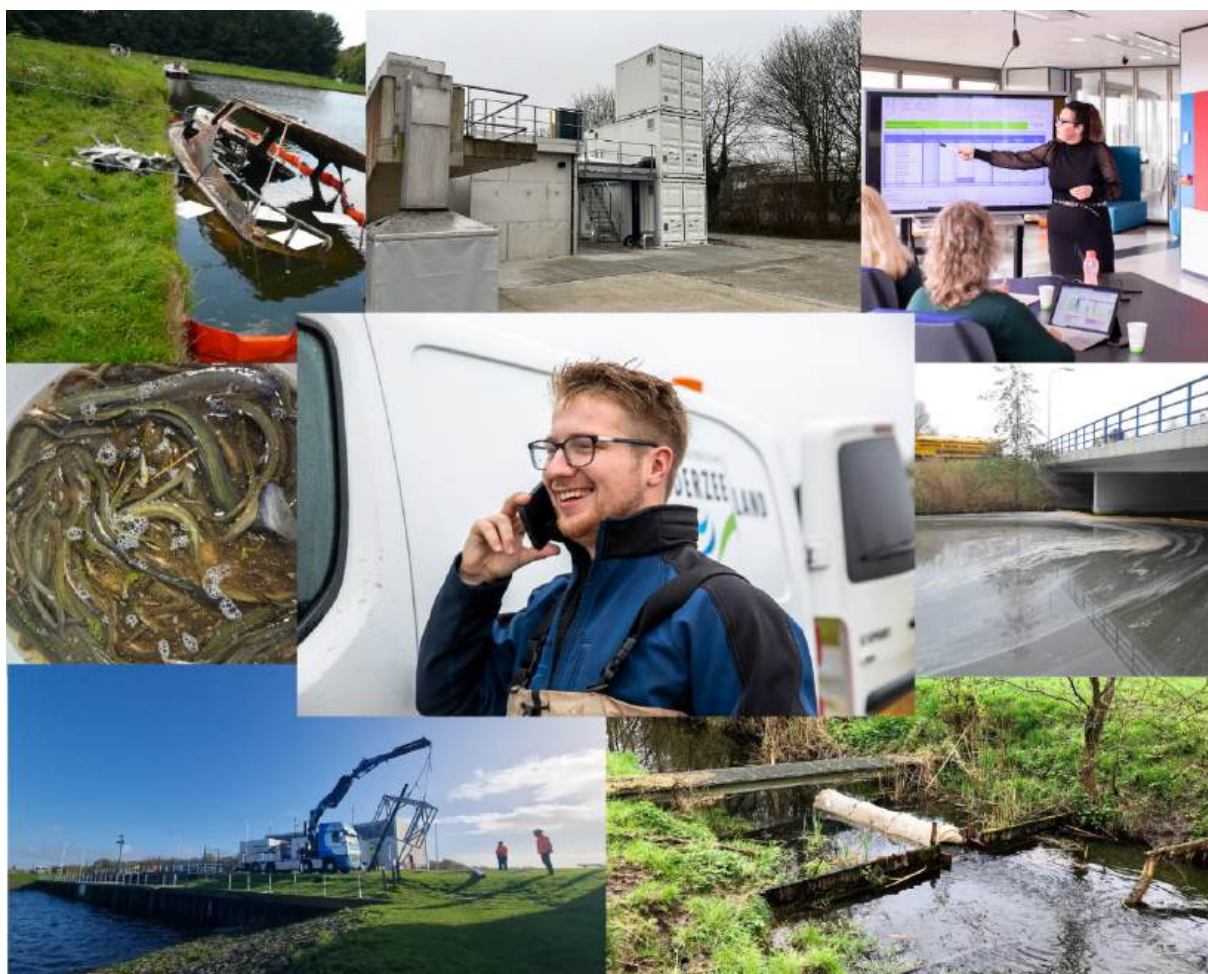

Jaarstukken 2024

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE Lelystad
Telefoon: (0320) 274 911
waterschap@zuiderzeeland.nl
www.zuiderzeeland.nl

WATERSCHAP
ZUIDERZEE | **LAND**

Inhoudsopgave

Inleiding	4
De Programma's	6
1. Programma Bestuur en omgeving	7
1.1. Wat hebben we bereikt?	7
1.2. Wat hebben we gedaan?	7
1.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten	7
1.2.2 Speciale projecten programma Bestuur en omgeving	18
1.2.3 Afronding maatregelen programma Bestuur en omgeving	20
1.3. Wat heeft het gekost?	21
2. Programma Waterveiligheid	22
2.1. Wat hebben we bereikt?	22
2.2. Wat hebben we gedaan?	22
2.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten	22
2.2.2 Speciale investeringen programma Waterveiligheid	27
2.2.3 Afronding maatregelen programma Waterveiligheid	29
2.3. Wat heeft het gekost?	30
3. Programma Voldoende en gezond water	31
3.1. Wat hebben we bereikt?	31
3.2. Wat hebben we gedaan?	32
3.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten	32
3.2.3 Afronding maatregelen programma Voldoende en gezond water	43
3.3. Wat heeft het gekost?	43
4. Programma Schoon, gezuiverd water	45
4.1. Wat hebben we bereikt?	45
4.2. Wat hebben we gedaan?	45
4.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten	45
4.2.2 Speciale investeringen programma Schoon, gezuiverd water	50
4.2.3 Afronding maatregelen programma Schoon, gezuiverd water	51
4.3. Wat heeft het gekost?	52
5. Programma Financiën, organisatie en informatie	53
5.1. Wat hebben we bereikt?	53
5.2. Wat hebben we gedaan?	54
5.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten	54
5.2.2 Speciale investeringen programma Financiën, organisatie en informatie.....	59
5.2.3 Afronding maatregelen programma Financiën, organisatie en informatie	59
5.3. Wat heeft het gekost?	59
6. Verplichte Paragrafen	61
6.1. Bedrijfsvoering	61
6.2. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	61
6.3. Incidentele baten en lasten	61

6.4. Onttrekkingen voorzieningen en bestemmingsreserves	62
6.5. Waterschapsbelastingen	62
6.6. Weerstandsvermogen	65
6.7. Financiering	70
6.8. Verbonden partijen	73
6.9. EMU-saldo	74
6.10. Topinkomens	75
6.11. Openbaarheidsparagraaf.....	76
Jaarrekening	78
7. Balans	79
7.1. Balans per 31 december.....	79
7.2. Toelichting op de balans	80
8. Exploitatierkening	98
8.1. Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten.....	98
8.2. Toelichting op de exploitatierkening	99
8.3. Exploitatierkening naar programma's	106
8.4. Exploitatierkening naar kostendragers.....	111
8.5. Melding in het kader van de WNT.....	113
9. Overige gegevens	115
9.1. Gebeurtenissen na balansdatum	115
9.2. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	115
Analyse begroting en resultaat en bestemming resultaat.....	116
10. Begrotingswijzigingen, financiële prognoses en gerealiseerd resultaat.....	117
10.1. Begrotingswijzigingen	117
10.2. Financiële prognoses versus gerealiseerd resultaat	118
11. Bestemming resultaat.....	120
12. SiSa-bijlage	124

Inleiding

2024 was een jaar van uitdagingen en resultaten. Ook in 2024 werkten we aan een veilig, gezond en toekomstbestendig watersysteem en het zuiveren van afvalwater. Op het Nationaal Deltacongres stond ons beheergebied in de schijnwerpers. We werkten aan de evaluatie van de Agenda Biodiversiteit en onze klimaataanpak. Windpark Hanze is in gebruik genomen. En we verzamelden lessen uit een jaar werken onder de Omgevingswet, waarvan de invoering soepel verliep. Ook werkten we aan de voorbereiding op de invoer van de rechtmatigheidsverantwoording.

Samen werken aan waterveiligheid

Veilige dijken zijn essentieel om hier veilig te kunnen werken, wonen en recreëren. In 2024 boekten we belangrijke vooruitgang in ons versterkingsprogramma. Projecten zoals de planuitwerkingsfase van de versterking van de IJsselmeerdijk en de opstart van de Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk zijn cruciale stappen in het borgen van onze waterveiligheid. Daarnaast zochten we actief de samenwerking met gemeenten en andere partners om de balans tussen veiligheid en ruimtelijke ontwikkelingen te waarborgen. De financiering van toekomstige dijkversterkingen blijft een aandachtspunt, en we blijven ons inzetten voor structurele oplossingen op nationaal niveau.

Waterbeheer: stabiel én in ontwikkeling

Het jaar 2024 werd gekenmerkt door extremen: een nat begin van het jaar en hogere temperaturen dan gemiddeld. Desondanks bleef ons watersysteem stabiel. We investeerden in de verbetering van het meetnetwerk. We zetten verdere stappen in de verduurzaming van ons beheer. De waterkwaliteit blijft een prioriteit. We droegen bij aan de landelijke evaluatie van de Kaderrichtlijn Water (KRW). De vervanging van gecreosoteerde oeverbeschoeiingen en de aanleg van vispassages laten zien onze inspanning zien om het watersysteem toekomstbestendig te maken. Ook dachten we met partners mee voor maatregelen in bodemdalingsgebieden. We kregen te maken met onverwachte uitdagingen, zoals verhoogde PFAS-waarden in de Meerkoetentocht.

Schoon en gezuiverd water

We zetten belangrijke stappen in het verbeteren van afvalwaterverwerking. Het nieuwe afvalwaterakkoord met Almere markeert een vooruitgang in een efficiëntere en duurzamere afvalwaterketen. De aanbesteding van het project AWZI Almere fit for the Future verliep succesvol. Daarnaast werd de cellulose-terugwininstallatie in Zeewolde in bedrijf genomen, waarmee de zuiveringscapaciteit is vergroot en we eind 2025 ook kunnen bijdragen aan een circulaire economie.

Sterke organisatie, solide financiën

Om onze groeiende opgaven het hoofd te bieden, blijven we investeren in een vitale organisatie. In 2024 werkten we verder aan een veilige en up-to-date digitale werkomgeving, zodat we beter kunnen inspelen op technologische veranderingen. Ondanks economische onzekerheden en stijgende kosten wisten we financieel evenwicht te bewaren. In 2024 was de hoeveelheid neerslag groter dan begroot, de energieprijzen waren echter lager dan begroot. Het versterken van ons imago als werkgever en investeren in medewerkers blijft een speerpunt voor de komende jaren. Het werken aan een toekomstbestendige organisatie blijft ook de komende jaren aandacht vergen. In 2025 is er onder andere aandacht voor de actualisatie van ons beleid en de weerbaarheid van ons werk, mede in het licht van de geopolitieke ontwikkelingen.

Op weg naar de toekomst

2024 stond in het teken van bouwen aan een duurzame toekomst. We bereiden ons voor op de uitdagingen van morgen, van klimaatadaptatie tot digitalisering. Tegelijkertijd werken we aan een robuust en gezond waterschap dat klaar is voor de toekomst. Samen met onze partners en inwoners zetten we ons in voor een veilig en leefbaar gebied, waarin water een sturende en verbindende rol speelt.

Andere mijlpalen en besluiten in 2024

Een greep uit andere mijlpalen en besluiten die het jaar 2024 kenmerken:

- Aanbrengen steenbestorting op de Noordermeerdijk en herzetting basaltbekleding in een aantal vakken op de Zuidermeerdijk.
- Inzet van de dijkwacht voor de hoogwatersituatie in het Markermeer begin 2024 en later in 2024 voor twee kleinere stormen.
- Meer draaiuren dan gemiddeld voor onze gemalen door hoge neerslaghoeveelheid.
- Keur vervangen door de Waterschapsverordening, tegelijkertijd met de invoering van de Omgevingswet.
- Uitbreiding klimaatmaatregelen door het verplichtstellen van HVO (blauwe diesel) in alle meerjarige bestekken in het waterbeheer die in 2024 zijn aanbesteed.
- Uitbreiding van biodiversiteitsmaatregelen langs de Knardijk, met de aanplant van inheems struweel.
- Vaststelling en implementatie van het participatiebeleid, waarmee inwoners en partners beter betrokken worden bij besluitvorming.
- Start van een stresstest voor water- en bodemsystemen, om grenzen en kwetsbaarheden in kaart te brengen.
- Oprichting van een onafhankelijke Rekenkamer ter versterking van de controle op beleid en financiën.
- Inrichten van een aangepast bemalingsregime in de Noordoostpolder dat zowel kwantitatief als kwalitatief waterbeheer dient. We maalden op momenten met lage energieprijzen.
- Afronding van de actualisatie van het financiële beleid met de vaststelling van het treasurystatuut, waarmee het beleid stevig staat.
- Verbetering van crisisorganisatie door verhoging van de frequentie van oefeningen.
- Uitbreiding van samenwerkingen binnen de Gemeenschappelijke Regeling GBLT.
- Lancering van een educatieprogramma waarmee ruim 2.000 jongeren werden bereikt over waterbeheer.
- Maken van een jubileumvideo en evenementenvoorbereidingen voor het 25-jarig bestaan van het waterschap.
- Betrokkenheid bij de ontwikkeling van het nieuwe belastingstelsel.

Het vrij te bestemmen resultaat over 2025 is € 2,0 miljoen

Dit resultaat komt overeen met de bestuurlijke eindprognose zoals meegedeeld aan het Algemeen Bestuur in maart 2025. De afwijkingen ten opzichte van de begroting 2024 waren onder andere het gevolg van onderbesteding, zoals later in dit verslag (bij het programma Voldoende en gezond water) beschreven, waarbij maaiwerkzaamheden niet volledig konden worden uitgevoerd door capaciteitsproblemen bij de aannemer en natte weersomstandigheden. Daarnaast ontvingen we een subsidie voor de DAW Impuls, een positieve afrekening van Het Waterschapshuis, en werden de collegeplangelden niet geheel benut. Dit resulteerde in een positiever jaarresultaat dan aanvankelijk verwacht.

Aan het Algemeen Bestuur wordt voorgesteld om, naast een aantal toevoegingen aan bestemmingsreserves, het jaarresultaat toe te voegen aan de algemene reserve. Het toevoegen van het jaarresultaat aan de algemene reserve is in lijn met het streven om de totale reservepositie van het waterschap structureel te versterken.

De Programma's

---

1. Programma Bestuur en omgeving

1.1. Wat hebben we bereikt?

Ons beheergebied stond in 2024 in de schijnwerpers tijdens het Nationaal Deltacongres. Met verschillende excursies lieten we samen met onze partners het waterwerk zien. Daarnaast was 2024 ook het jaar van terugblikken, waarbij we keken hoever we zijn met het realiseren van een aantal opgaves. Zo evalueerden we de Agenda Biodiversiteit en deelden we de resultaten hiervan met het Algemeen Bestuur. Ook voor de Klimaataanpak brachten we in beeld hoe we ervoor staan. Begin 2025 delen we dit ook met het AB. Op 1 januari 2024 trad ook de Omgevingswet in werking. We hebben onze ervaringen van een jaar werken onder de Omgevingswet gebundeld en aan het Algemeen Bestuur aangeboden.

Om de ambities uit het collegeplan te realiseren, kende het Algemeen Bestuur extra middelen toe. Daarmee kunnen we bijvoorbeeld extra inzet leveren om de principes van 'water en bodem sturend' in te brengen bij de grootschalige en complexe gebiedsontwikkelingen waar ons gebied voor staat.

Ondertussen kijken we ook vooruit. Zo werkten we in 2024 aan de voorbereiding van het jubileumjaar 2025, startten we met de verkenning naar de grenzen en toekomst van het water- en bodemsysteem en werkten we aan de voorbereiding van de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording.

1.2. Wat hebben we gedaan?

1.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten

➤ Functionele overheid

De Algemene Vergadering (AV) heet voortaan het Algemeen Bestuur (AB)

Op 29 mei 2024 stelde de Provinciale Staten van Flevoland de naamswijziging in het Reglement voor Waterschap Zuiderzeeland vast. Het initiatief voor de naamswijziging komt van bestuurslid Herman Zwaaf (Algemene Waterschapspartij) uit de vorige bestuursperiode (2019-2023). De naamswijziging zorgt voor meer herkenning en past beter bij de huidige tijd.

Figuur 1 Bestuursconferentie Algemeen Bestuur

Waarde(n) toevoegen binnen de bestuurlijke context

Het Algemeen Bestuur verdiepte zich tijdens de bestuursconferentie op 1 november 2024 in het toevoegen van waarde(n) binnen de bestuurlijke context. Het AB ging in gesprek met Marnix Kluiters, lid van de Raad van de leefomgeving en infrastructuur (Rli) en bekend van de Ecosofie podcast, over de balans tussen economie, ecologie en filosofie. Daarna ging het AB aan de slag met de betekenis van 'Brede Welvaart' voor de bestuurspraktijk. Een begrip waar de Rli op 9 juli 2024 aan overheden een advies over presenteerde. Tot slot heeft het AB met elkaar teruggeblikt en vooruitgekeken naar de vier sets met waarden uit het AB-manifest: 'Ambitie en Daadkracht', 'Verbonden en Nieuwsgierig', 'Integer en Duidelijk' en 'Respect en Democratie'. Het gesprek ging over wat het AB met betrekking tot deze waarden vast wil houden en wat er te verbeteren is.

Een Rekenkamer met externe leden

In navolging van de wet decentrale rekenkamers, besloot het AB op 23 april 2024 een onafhankelijke rekenkamer in te stellen. Via een samenwerkingsovereenkomst werkt de rekenkamer van Waterschap Zuiderzeeland samen met de rekenkamer van Waterschap Vallei en Veluwe. De samenwerking is in de vorm van een personele unie, dit betekent dat dezelfde rekenkamerleden voor twee waterschappen werken. In 2024 was er een gezamenlijk werving- en selectieproces voor de bemensing van de Rekenkamer. Op 28 november benoemde het AB de voorgedragen voorzitter en rekenkamerleden en op 17 december legden de rekenkamerleden de belofte af.

Figuur 2 Het Nationaal Deltacongres

Het Nationaal Deltacongres in ons beheergebied

Het vijftiende Nationaal Deltacongres vond plaats op 14 november 2024 in de Kunstlinie in Almere. Ongeveer 1100 deelnemers kwamen naar Almere om het congres bij te wonen. Traditiegetrouw waren er de dag vóór het Deltacongres excursies in het omliggende gebied: ons beheergebied. Waterschap Zuiderzeeland leverde hier een mooie bijdrage aan. Samen met onder andere gemeente Almere, het Nationaal Deltaprogramma en Natuurmonumenten organiseerden we excursies naar 15 projecten waar samenwerking een belangrijke rol speelt. Zo konden deelnemers onder andere een bezoek brengen aan De Blocq van Kuffeler en het project Versterking van de

IJsselmeerdijk. Op het Deltacongres zelf reikte dijkgraaf Klavers samen met gedeputeerde Simonse 'het Zonnetje' uit. Een prijs voor een initiatief waarin de water- en de ruimtelijke opgave op zo'n manier samenkomen dat dit een voorbeeld kan zijn voor anderen. Ook kwamen collega's aan het woord in de Deltafilm, die in het plenaire deel van het Deltacongres getoond werd.

Vorbereidingen voor het jubileumjaar 2025

In 2025 vieren we het 25-jarig bestaan van het waterschap. In 2024 werkten we aan het opstellen en uitvoeren van het plan van aanpak. We kozen voor het thema '25 jaar Werk aan het Water'. De vakmensen die dag en nacht aan het water werken staan centraal. Zij beschermen ons tegen te veel water, zorgen voor voldoende water in droge tijden en voor schoon water voor iedereen. We geloven in de kracht van samenwerking met bewoners, ondernemers en andere (overheids)organisaties om ons unieke woongebied ook de komende 25 jaar te beschermen en verbeteren. Naast het uitwerken van het thema en de kernboodschap, werkten we in 2024 aan het jubileumbeeldmerk, een jubileumvideo en de voorbereiding voor verschillende evenementen. Zo werkten we samen met een evenementenbureau onder meer aan de voorbereiding voor het publieksevenement voor inwoners van ons beheergebied.

Figuur 3 Logo 25-jarig jubileum Zuiderzeeland

Proces herbenoeming dijkgraaf

Per 1 oktober 2025 eindigt de tweede termijn van de dijkgraaf. Om die reden hebben we in 2024 een herbenoemingsproces ingericht en gestart. Hierbij volgen we een proces dat vergelijkbaar is voor de (her)benoeming van de burgemeester binnen gemeenten. We werken met een vertrouwenscommissie die de aanbeveling van het Algemeen Bestuur voorbereidt. Hiertoe kozen de leden van het AB vijf leden uit hun midden. De commissie startte eind 2024 met haar werk.

Twaalf verzoeken vanuit de Wet open overheid

In 2024 ontving het waterschap twaalf verzoeken op basis van de Wet open overheid (Woo), een toename ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze verzoeken kosten het waterschap veel tijd. Daarom wordt gewerkt aan het verbeteren van het proces en de informatiehuishouding. Bij elk verzoek werd nauw contact gezocht met de indiener, waardoor de vragen verduidelijkt of aangescherpt konden worden. Dit maakte het mogelijk om gericht de benodigde informatie te verzamelen. Dankzij de verbeteringen zijn de doorlooptijden van de Woo-verzoeken verkort. Ondanks deze vooruitgang vergde de afhandeling van Woo-verzoeken nog steeds een aanzienlijke inspanning, aangezien het vaak complexe vragen betrof. In enkele gevallen kon, door vooraf heldere afspraken te maken, de benodigde informatie direct worden verstrekt. Een formeel Woo-verzoek bleek daardoor uiteindelijk niet meer nodig. Ondanks alle inspanningen is het niet de verwachting

dat het aantal Woo-verzoeken en de benodigde inzet van de organisatie bij de behandeling van de verzoeken de komende tijd afneemt.

10 jaar samenwerken binnen de GR Aqualysis voor onderzoek waterkwaliteit

In 2024 bestond de GR Aqualysis 10 jaar. Aqualysis voert voor de waterschappen Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel, Vechtstromen, Drents Overijsselse Delta en Zuiderzeeland het laboratoriumonderzoek uit. Het was een jubileumjaar waarin de samenwerking en de weg naar de toekomst is ingezet. Met als afsluiting de toekomstverkenning met een vernieuwde governance, hernieuwde regeling en nieuwe bijdrageverordening. Een jaar waarin de vele monsters, hoogwaardige analyses en de kunde van de mensen achter Aqualysis bijdragen aan de kennis over waterkwaliteit. In 2024 is binnen de GR Aqualysis gewerkt aan nieuwe methodes en de optimalisatie van het dienstenpakket om ook richting de toekomst innovatieve analyses en waterkwaliteitsadvies te leveren.

Figuur 4 Laboratorium Aqualysis

Nieuwe deelnemers bij de Gemeenschappelijke Regeling GBLT

In 2024 heeft GBLT alles voorbereid om de belastingheffing en -invordering van de op 1 januari 2025 toetredende gemeenten Veenendaal, Renswoude en Woudenberg succesvol te kunnen starten. Door de toetreding van deze drie deelnemers is de Gemeenschappelijke Regeling GBLT aangepast. De algemene besturen van de deelnemers, waaronder het AB van Waterschap Zuiderzeeland, gaven hiervoor in het najaar van 2024 toestemming.

Het belastingstelsel wordt vanaf 2026 aangepast

In 2020 stelden de waterschappen aan het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) voor het belastingstelsel te herzien. Het gaat hierbij om de versterking van het profijtbeginsel bij de watersysteemheffing, het creëren van ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en het oplossen van enkele knelpunten. Het ministerie startte het wetgevingstraject met als doel te komen tot wetgeving die per 1 januari 2026 in werking treedt.¹ En belangrijk onderdeel van deze wetgeving is de nieuwe methode voor de kostentoedeling van de watersysteeltaak. Om de implementatie van het nieuwe belastingstelsel te begeleiden richtte het Algemeen Bestuur een werkgroep in.

Rechtszaak belastingheffing buitendijks water

Een vraagstuk dat speelt is de aanslagoplegging van open water buiten de dijken, maar binnen het door de provincies vastgestelde beheergebied van ons waterschap. Een belastingplichtige stelde dat het waterschap geen beheerder in dit gebied is en daarom geen belastingen kan opleggen. De Rechtbank en het Hof stelden deze belastingplichtige allebei in het gelijk. Het betreft aanslagen die nog vallen onder 'oude' wetgeving. Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is het waterschap expliciet aangewezen als beheerder van buitendijks water. Het college heeft eind 2024 besloten om juridisch advies in te winnen over de gevolgen voor de belastingheffing vanaf belastingjaar 2024.

Vorbereidingen voor rechtmatigheidsverantwoording over 2025 in volle gang

In 2024 zijn voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd zodat het college in 2026 over het verslagjaar 2025 een rechtmatigheidsverklaring bij de jaarrekening kan afgeven. Vanaf de jaarrekening 2025 verklaart niet langer de externe accountant maar het college zelf of de cijfers in de jaarrekening financieel rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gesprek over de impact van deze wijziging en de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Algemeen Bestuur en het college startte in 2024. Onder andere met beeldvormende bespreking in de accountantscommissie en in de vergadering van het Algemeen Bestuur. De aanpassingen die in de

¹ Na afronding van het boekjaar 2024, in februari 2025, stemde de Eerste Kamer in met het nieuwe belastingstelsel. Hiermee is het wetgevingstraject afgerond.

verordeningen moeten worden gemaakt zijn in concept opgesteld. Hierover kan het Algemeen Bestuur in 2025 een besluit nemen.

Ook zijn in de organisatie stappen gezet om de interne beheersing aan te scherpen en aan te laten sluiten op de aangepaste eisen. Het systematisch uitvoeren van controles door middel van steekproeven op het gebied van financiële rechtmatigheid vormt namelijk de basis voor de verantwoording door het college. In het jaar 2024 heeft de organisatie daarmee proef gedraaid. De aangescherpte controle heeft geleid tot de constatering dat twee aanbestedingen, één voor technische installaties en één voor schoonmaakdiensten, niet volledig volgens de aanbestedingsregels zijn verlopen. Deze twee fouten hebben ook effect op de jaren 2025 en 2026. Dit leidt ertoe dat de geconstateerde fouten de grens van 2% van de rechtmatigheidsverantwoording overschrijden. Daarmee heeft de proefverklaring over 2024 als oordeel dat niet rechtmatig is gehandeld. Om de geconstateerde fouten te herstellen worden de betreffende aanbestedingen zo snel als mogelijk via de juiste procedure opnieuw uitgezet. De huidige situatie zal daarom in 2025 en 2026 door lopen. Dat komt omdat een nieuwe aanbesteding veel tijd en inzet vraagt. Verder zullen naar aanleiding van deze bevindingen in 2025 alle (overige) aanbestede contracten worden gecontroleerd op wijze van aanbesteden.

Crisisorganisatie versterkt kennis en ervaring met intensieve oefeningen

In 2024 is de crisisorganisatie eenmaal opgeschaald vanwege PFOS-vervuiling in de Meerkoetentocht. Door het lage aantal crises binnen het beheergebied van het waterschap, wordt er weinig praktijkervaring opgedaan door de crisisorganisatie. Toch moet de crisisorganisatie goed voorbereid zijn om crises op te pakken en zo een volwaardige crisispartner te zijn. Daarom zijn de nodige opleidingen en oefeningen georganiseerd en is een meerjarige overeenkomst gesloten met twee opleidingsbureaus. Hiermee wordt de frequentie van oefeningen verder verhoogd, zodat deelnemers meer ervaring opdoen en de crisisorganisatie beter voorbereid is.

De herijking van de communicatiestrategie is in volle gang

De ontwikkelingen die in de huidige strategie staan geschetst, gelden nog steeds. Deze ontwikkelingen zijn de laatste jaren in een stroomversnelling gekomen. Denk aan mondigere inwoners, groeiend wantrouwen richting overheden, meer digitalisering en een geheel andere manier van communiceren en waarheidsvinding via social media. In onze communicatiestrategie een analyse van de externe situatie (wat komt er allemaal op ons af), de interne situatie (wat is ons antwoord hierop) en hoe richten we de communicatie in. 'Samen' staat centraal. We sluiten daarom aan bij andere strategieën en visies zoals de visie op participatie en de visie op samenwerking.

De communicatieactiviteiten van 2024 lagen in de lijn van de huidige strategie

We hebben de communicatie geïntensiverd: we draaiden een succesvolle contentcampagne richting onze inwoners. In een jaar tijd hebben we met betaalde contentcampagnes (advertenties op Facebook en Instagram) 100% van de op social media actieve inwoners in Flevoland boven de 18 jaar bereikt. Met onze reguliere content (social media en site) hebben we diverse stappen gezet. We verbeterden de webpagina's met wat inwoners

zelf kunnen doen. We laten zien wat het waterschap doet en stimuleren zo waterbewustzijn. We laten zien dat we een aantrekkelijke werkgever zijn. Daarom bouwen we - met video's en content - aan een sterk werkgeversmerk (arbeidsmarktcommunicatie). Ook hebben we stappen gezet op de verregaande digitalisering door het onderwerp digitale toegankelijkheid nieuw leven in te blazen en ons voor te bereiden op de komst van een nieuwe website. In 2024 gingen we door met het ontwikkelen van woordvoeringslijnen voor de belangrijke waterschapsthema's. We worden goed gevonden door de media en doen we meer aan proactieve persbenadering. Onze bereikte pers aandacht in 2024 is ongeveer gelijk aan de aandacht in 2023, terwijl dat een verkiezingsjaar was.

Werken aan de laatste technische ontwikkelingen?

En de ruimte krijgen om ook jezelf te ontwikkelen?

Figuur 5 Voorbeeld van content op social media in het kader van arbeidsmarktcommunicatie.

Figuur 6 Educatie activiteit

Met onze educatieactiviteiten zijn ruim 2160 jongeren bereikt tussen de 10 en 18 jaar

Voor jongeren zijn in 2024 vele kleinere activiteiten ontwikkeld en drie grote activiteiten: Techniek tastbaar (evenement), Veilige kroosreiniger (wedstrijd innovatieve ideeën voor veiliger onderhoud en efficiënter beheer) en Ecologische verbindingzone Knardijk (scholieren bedachten plannen voor dit project).

Geschiedschrijving

Met het project Geschiedschrijving brengen we als waterschap onze geschiedschrijving op orde. Zo zorgen we ervoor dat 'het geheel van belangrijke verhalen, objecten, gebouwen en plekken binnen het beheergebied van Zuiderzeeland' van generatie op generatie wordt overgedragen. Voor het project zijn ruim 50 interviews gehouden. Ook is de basis voor de Vitrinelij (website 'Erfgoed Zuiderzeeland') opgeleverd die we in 2025 verder vullen. Daarin nemen we o.a. de interviews op.

Een beter waterbeheer voor meer dan 1 miljoen mensen in Ethiopië

In 2024 hebben we veel activiteiten uitgevoerd binnen ons Blue Deal Awash partnerschap en overige projecten in Ethiopië. Een voorbeeld is het ontwikkelen van een e-learning module op waterkwaliteitsmonitoring. Via het NWB Fonds zijn we gestart met een haalbaarheidsstudie naar herbebossing, zodat er meer zoetwater beschikbaar is en minder overstromingen plaatsvinden. We hebben 6 young experts begeleid en 1 trainee uit het Kennismakings- en Introductieprogramma Waterschappen Internationaal. Uit een impact assessment door het Blue Deal Programma Bureau en Buitenlandse Zaken blijkt dat ons Ethiopië partnerschap tot een beter waterbeheer voor circa 1 miljoen mensen heeft geleid. Wij hebben ook beperkt bijgedragen aan partnerschappen van andere waterschappen (o.a. Roemenië en Ghana).

Om de onderdelen 'Kennissagenda' en 'Europa' uit de DWA visie binnen het waterschap goed te kunnen implementeren is een wervingstraject voorbereid. Vanuit het collegeplan zijn daar dit jaar middelen voor gekregen. Daarbij is er focus op regionale en nationale kennisuitwisseling, samenwerking met onderwijsinstellingen en op het aangaan van Europese projecten, participeren in Europese kennisnetwerken en voeden van lobby door Bureau Brussel. Het team van programma *Schoon, gezuiverd water* ging op studiereis naar Spanje om daar inzicht te krijgen in hun aanpak van waterhergebruik en droogte en om verdere samenwerkingsopties te verkennen.

➤ **Vroegtijdig samenwerken**

Vasthouden aan onze inzet voor Water en bodem sturend

Het Rijk heeft per brief in het najaar van 2024 laten weten het belang van water en de bodem in de ruimtelijke ordening niet meer als "water en bodem sturend" te willen communiceren, maar als "water en bodem mede bepalend". Maatschappelijke urgente vraagstukken zoals woningbouw en landbouw moeten meer ruimte krijgen. Wij houden echter vast aan onze inzet om de belangen van water en bodem nadrukkelijker mee te wegen in de keuzes over de inrichting en het gebruik van de ruimte.

Eind 2024 is samen met Deltares gestart met de verkenning naar de grenzen en de toekomst van het water- en bodemsysteem voor het beheergebied van Zuiderzeeland. In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 "De Kracht van Water" is aangekondigd om de robuustheid van het watersysteem te onderzoeken in relatie tot de effecten van klimaatverandering, door middel van een kantelpuntenanalyse. In de Bestuursrapportage 2024 is deze maatregel omgezet en aangescherpt in het "Uitvoeren van een stresstest om de grenzen van het water- en bodemsysteem beter te kunnen duiden en kwantitatief te onderbouwen (2025)". Met deze verkenning willen we inzicht krijgen in de lange termijn houdbaarheid van het systeem, met een blik 50-100 jaar vooruit.

Hoe ontwikkelt het water- en bodemsysteem zich? Hoe zou het water- en bodemsysteem van Zuiderzeeland er dan uit kunnen zien? Deze studie loopt door in 2025.

Waterschap eerder en vaker aan tafel bij vraagstukken over de inrichting van ons beheergebied met water en bodem als basis

Ons gebied staat voor grote ruimtelijke opgaves op het gebied van onder andere woningbouw, natuur en energie-infrastructuur. Om onze waterbelangen te borgen en op alle niveaus de principes van 'water en bodem sturend' in te kunnen brengen, zijn er naar aanleiding van het collegeplan middelen vrijgemaakt. Dat is een eerste stap om uitvoering te kunnen geven aan de accenten 'verbinden' en 'water en bodem sturend in de ruimtelijke inrichting'.

In 2024 was het waterschap intensief betrokken bij gebiedsontwikkelingen. Met de gemeente Almere zijn voor Almere Duin-Noord afspraken gemaakt over de afstand tot de dijk waarbinnen onder voorwaarden woningen gebouwd mogen worden. Voor Almere Pampus is het masterplan vastgesteld. Het waterschap adviseerde over de invulling van de principes van water en bodem sturend. In het project Oostvaardersoever worden de Oostvaarderplassen verbonden met het Markerkeer. Er is onderzoek gedaan naar de inlaat en uitlaat van water en een vispassage. Onderzocht is of deze vispassage kan worden gecombineerd met een vispassage bij de Blocq van Kuffeler. Over het maatregelenpakket Oostvaardersoever zal in 2025 een besluit worden genomen. Waterschap Zuiderzeeland diende een zienswijze in op het ontwerpbestemmingsplan Waterfront Lelystad. Hierin is aan de gemeente het verzoek gedaan om niet over te gaan tot vaststelling van het bestemmingsplan Waterfront Lelystad. Het plan is in strijd met het beleid primaire waterkeringen en er zijn onjuiste aannames gedaan over de primaire waterkering. Daarna zijn in werkateliers gezamenlijk met alle partners alternatieve plannen ontwikkeld. Deze worden nog verder uitgewerkt. Waterschap Zuiderzeeland adviseerde bij de locatiekeuzes voor het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie en de Tracéstudies Lelylijn en 380 kV elektriciteitsnetwerk. Bij de tracéstudies vraagt de passage van de primaire waterkeringen extra aandacht.

Water en bodem in alle pijlers van Samen maken we Flevoland

De Strategische Agenda Flevoland van Samen maken we Flevoland is een van de strategische samenwerkingen waar we in verbinding met onze omgeving onze belangen van water en bodem vaste grond onder de voeten geven. In deze agenda worden, conform de uitgangspunten van het Algemeen Bestuur in 2022, de ruimtelijke en economische keuzes in relatie tot water en bodem in alle pijlers meegenomen. Dit jaar kwam het regionale Kernteam, dat vorig jaar van start ging, goed op gang en stond de uitvoering van de afspraken centraal.

Aan het einde van afgelopen jaar is een start gemaakt met het proces voor de eerste actualisatie van de tweejaarlijkse Strategische Uitvoeringsagenda 2026-2027. Actuele politieke en maatschappelijke ontwikkelingen nopen rijk en regio sommige afspraken in nieuw perspectief en/of urgentie te plaatsen. Zo zijn bijvoorbeeld netcongestie, defensie en water belangrijker onderwerpen geworden en willen raden, Staten en Algemeen Bestuur van het waterschap (zorg)voorzieningen, recreatie en toerisme en N50 sterker gepositioneerd hebben. Volgend jaar vinden de gesprekken met het Rijk plaats over de actualisering.

Zoetwater voorraad IJsselmeer steeds belangrijker

Wij zijn via het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied en het

Figuur 7 Ambtelijke Rijk-Regio bijeenkomst voor actualisatie Agenda

Bestuurlijk Overleg Noord Nederland (voor zoetwater) nauw betrokken bij de voorbereiding van de nieuwe Deltabeslissingen. Deze twee sporen hangen nauw met elkaar samen waar het gaat om het peil in het IJsselmeer, de zoetwaterbuffer voor Noord-Nederland, het verdelingsvraagstuk van water en het gebruik daarvan.

In 2024 leverden wij inhoudelijk input voor de ontwikkeling van de voorkeursstrategieën en reageerden we op voorliggende voorstellen. Dat is belangrijk, want in de loop van 2026 volgt het definitieve advies van de Deltacommissaris aan het Rijk en de regio over de verschillende strategieën voor het IJsselmeergebied en de zoetwaterregio's. Het gaat daarbij om de effecten van nieuwe ontwikkelingen zoals de zeespiegelstijging, klimaatbestendige oplossingen voor het waterbeheer en keuzes over de inrichting van ons watersysteem. De resultaten hiervan krijgen een plek in het Deltaprogramma 2027.

Ontwikkeling van het landelijk gebied blijft in beeld ondanks minder inzet vanuit het Rijk

Het Rijk besloot medio 2024 de ontwikkeling van het Nationaal Programma Landelijk Gebied te stoppen. Gedeputeerde Staten van Flevoland besloten vervolgens ook de ontwikkeling van het Flevolands Programma Landelijk Gebied te stoppen. In plaats daarvan wordt gewerkt aan een ambitiedocument voor het landelijk gebied dat begin 2025 aan Provinciale Staten wordt voorgelegd. Daarnaast is in 2024 een maatregelenpakket vastgesteld waarin ook de maatregel ecologisch dijkbeheer is opgenomen. Het Algemeen Bestuur ontvangt in 2025 een voorstel voor cofinanciering, als onderdeel van de besluitvorming over het vervolg van de Agenda Biodiversiteit.

In 2024 is door een groep afgevaardigden van de agrarische sector en Provincie Flevoland gewerkt aan een visie voor de landbouw in Flevoland. Die visie wordt in het begin van 2025 aangeboden aan Provinciale Staten van Flevoland. Het is een van de bouwstenen van de provinciale omgevingsvisie. Gezien het belang van de landbouw in Flevoland en de belangrijke rol van het water- en bodemsystemen hierbij, liet ons college in het najaar van 2024 per brief weten aan Gedeputeerde Staten van Flevoland welke elementen vanuit het waterbeheer bezien van belang zijn bij het opstellen van de omgevingsvisie.

Via de gebiedsprocessen brachten wij onze kennis en adviezen over water- en bodemsystemen in en ook via "Samen maken we Flevoland". Hier werken we samen met onze medeoverheden én met het Rijk. Afgelopen jaar is de governance van deze samenwerking vastgesteld in het bestuurlijk overleg Rijk-Regio en is gewerkt aan de actualisatie van de agenda.

Werken mét de Omgevingswet

Vanaf 1 januari 2024 kwamen we in een nieuwe fase terecht: niet meer 'toewerken naar', maar 'werken mét' de wet. Al met al kan gesteld worden dat de eerste ervaringen met de Omgevingswet positief zijn en dat de basis functioneert. Het blijkt dat wij ons goed hebben voorbereid op de inwerkingtreding van de nieuwe wet, iets om trots op te zijn!

Nu zitten we in de fase van verdere ontwikkeling en is bredere bewustwording en inbedding nodig van alle gemaakte afspraken in de organisatie. De nieuwe manier van werken moet gemeengoed worden. Verder moeten er komende tijd, op met name landelijk en regionaal niveau, zaken verder ontwikkeld worden. Dit zal de komende jaren voortduren, want het proces van de Omgevingswet is complex en omvangrijk. Het Algemeen Bestuur is in december geïnformeerd over de eerste ervaringen met het werken onder de Omgevingswet.

Keur vervangen door de Waterschapsverordening

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de bescherming van onze waterstaatswerken niet langer meer geregeld via Keur, maar met de Waterschapsverordening. De Waterschapsverordening is te vinden in zowel het Omgevingsloket als 'Regels op de kaart'. Via 'Regels op de kaart' kunnen inwoners en bedrijven de regels die gelden voor een specifieke locatie of adres terugvinden. In de eerste Waterschapsverordening zijn de regels uit de Keur zoveel mogelijk zonder inhoudelijke wijzigingen overgezet. Daarnaast zijn er onderdelen toegevoegd, bijvoorbeeld omdat het Rijk bepaalde dat een onderwerp van het Rijk naar de Waterschapsverordening moet worden overgezet. Of omdat een deel van de regelgeving die nu door het Rijk wordt vastgesteld, onder de Omgevingswet door de waterschappen wordt vastgesteld. Bij deze onderdelen baseerde Zuiderzeeland zich zoveel mogelijk op bestaande wetgeving of al vastgesteld beleid.

Met de Omgevingswet zijn ook een aantal zaken met betrekking tot de legger gewijzigd. Zo zijn zoneringen geen onderdeel meer van de legger, deze zijn als beperkingsgebieden meegenomen in de Waterschapsverordening.

Nu we een jaar werken met de Waterschapsverordening zijn we begonnen met een actualisering op basis van de werkervaringen en geconstateerde weeffouten bij de omschakeling van Keur naar Waterschapsverordening. We gaan deze begin 2025 via een zienswijzeprocedure publiekelijk publiceren, waarna de nieuwe versie van de Waterschapsverordening aan het einde van het tweede kwartaal van 2025 wordt aangeboden aan het Algemeen Bestuur ter vaststelling.

Besluitvorming over participatie

Begin 2024 zijn de participatieverordening en de strategie voor samenwerking en het beleid voor participatie vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Met de aanvulling van participatie op de samenwerkingsstrategie wordt voor belanghebbenden en initiatiefnemers inzichtelijk gemaakt wat zij van het waterschap kunnen verwachten en wat er van hen wordt verwacht. In juli heeft het Algemeen Bestuur een kennissessie meegemaakt over participatie. In navolging van de wet participatie op decentraal niveau kijken we hoe het uitdaagrecht een aanvulling kan vormen op de participatieverordening. Dit wordt eind 2025 verwacht.

Inzet op actuele en complete legger wordt gecontinueerd

In 2023 zijn we gestart om de legger op orde te krijgen. In de legger legt het waterschap essentiële informatie vast over wateren en keringen. In de legger wordt vastgelegd hoe de ligging, vorm, afmeting en constructie van wateren en keringen moet zijn. Dit noemen we de normatieve toestand. In de legger staat ook wie welk waterstaatswerk moet onderhouden. Onze leggers watergangen en stedelijk zijn meer dan 10 jaar geleden voor het laatst vastgesteld. Dat en de inwerkingtreding van de Omgevingswet, vroeg om een actualisatie van onze legger. Het waterstaatswerk en de daarbij behorende beschermingszones zijn met ingang van de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 aangewezen in de Waterschapsverordening als werkingsgebieden. Voorheen werden de beschermingszones (en waar regels van onze Keur van toepassing waren) meegenomen in de legger.

In 2024 heeft het AB het beleidskader legger Waterschap Zuiderzeeland vastgesteld: een belangrijke mijlpaal omdat hierin de kaders voor de legger zijn vastgelegd. Daarnaast zijn voor drie primaire waterkeringen en een regionale waterkering nieuwe leggers vastgesteld. Eind 2024 hebben we een eerste ontwerp legger watersysteem ter inzage gelegd. In het project Legger op Orde hebben de ligging, vorm, afmetingen en onderhoudsverplichtingen van onze waterwerken in het watersysteem hebben een verbetering gekregen. De kwaliteit van de gegevens in beheerregister en legger blijft ook na dit project capaciteit en inspanning vragen, waarbij we vanaf 2025 een jaarlijkse actualisatie van de legger gaan doorvoeren.

Vergunningverlening onder de Omgevingswet

Figuur 8 Aan de slag met de Omgevingswet

De belangrijkste wijziging met het werken met de Omgevingswet zit voor vergunningverlening in het aanpassen van documenten n.a.v. de gewijzigde wetgeving en de intensievere afstemming en coördinatie met andere overheden. Daarbij ervaren we dat gemeenten – veelal de coördinerende partij – vaak nog moeten wennen aan deze nieuwe rol. Om de juridische kant van het werken met de Omgevingswet te borgen hebben de adviseur vergunningverleners en

medewerkers van juridische zaken wekelijks overleg over verschillende casussen om zo van elkaar te leren.

Vanuit initiatiefnemers wordt het aanvragen van een vergunning soms ingewikkeld gevonden. Telefonische ondersteuning en zelfs ondersteuning op de locatie van het waterschap helpt daarbij en wordt als zeer positief ervaren.

Het toetsen van onze waterbelangen

Met de weging van het waterbelang (voorheen watertoets) wordt de impact van een plan op de waterbelangen getoetst. Inhoudelijk verschilt dit niet echt van de watertoets werkzaamheden; er dient nog steeds een waterparagraaf opgesteld te worden, maar de werkwijze onder de Omgevingswet is gewijzigd.

Voor de weging van het waterbelang is het van belang dat de wet- en regelgeving en de beleidskaders actueel zijn. Het beleidshuis en de beleidscyclus zijn in beeld en worden komend jaar waar nodig geactualiseerd. Daarnaast trekken de waterschappen samen op om waar mogelijk

uniforme input aan omgevingsplannen te leveren. Denk hierbij aan het borgen van beschermingszones van waterkeringen.

Veel ruimtelijke plannen zijn nog onder oud recht afgehandeld en is er nog nauwelijks ervaring met het werken met de nieuwe wet. Onlangs heeft de gemeente Lelystad als eerste gemeente in ons beheergebied een aantal bestemmingsplannen in het omgevingsplan omgezet door middel van een technische transitie. Voor het waterschap is dit een goede casus om meer vertrouwd te raken met zowel de inhoud als aanpak. Ook uit het rekenkameronderzoek naar de watertoets, dat is uitgevoerd in 2024, kwamen aanbevelingen over de inzet van dit instrument.

Figuur 9 Uitgebrande boot met olieschermen

Directe en indirecte lozingen

In 2024 handelden we sterker vanuit de (verandering in) waterkwaliteit en verrichtten specifiek afvalwateronderzoek op de herkomst van stoffen bij directe en indirecte lozingen. Focus lag, met oog op werking van de afvalwaterzuiveringen (AWZI's), op Zeer Zorgwekkende Stoffen. Handhavend optreden tegen lozingen met PFAS kent (formele) belemmeringen door het ontbreken van juridische normen. Voor de indirecte lozingen via de riolering heeft het waterschap geen bevoegdheid tot handhavend optreden. Landelijk wordt onderzocht of deze bevoegdheid bij de waterschappen zou thuishoren. Met OFGV en enkele gemeenten in ons beheergebied zijn werkafspraken gemaakt en/of is herijkt op prioriteitstelling. Zodat in gezamenlijkheid tot optreden kon worden overgegaan. Onze controlerende rol leidde er in specifieke situaties toe dat de aanvoer van PFAS-houdend afvalwater naar de AWZI geminimaliseerd of zelfs gesaneerd is. Naast lozingen op industriële terreinen zijn in 2024 locaties in het landelijk gebied, waaronder recreatiebedrijven en arbeidsmigrantenhuisvesting, gecontroleerd op hun afvalwaterlozingen.

Voorbereiding op nieuwe heffingsberekening

We ontvingen van GBLT waardering voor de kwaliteit van de inzet van de heffingstechnologen. Discrepantie is blijvend onder de aandacht en daartoe zijn specifieke systeem- en gevelcontroles uitgevoerd. De voorbereiding op de wijziging in belastingwetgeving per 1 januari 2026 is gestart waarmee een nieuwe wijze tot berekening van vervuilingsswaarde voor de zuiverings- en verontreinigingshoofden wordt ingevoerd.

Agrarische emissies beperken via uitleg en draagvlak

We voerden in 2024 minder integrale agrarische bedrijfscontroles uit dan gepland. Dat kwam door langdurige personele uitval. Het aantal voorgenomen bedrijven is wel bezocht, maar hier is een thematische benadering op emissiebeperking ingezet. Notoire overtreders daargelaten, lag het accent bij de controles op het geven van voorlichting over de complexe regelgeving voor de bufferstroken en teeltvrije zones. Bij gesprekken met agrariërs wordt ook informatie gedeeld over emissiebeperkende maatregelen vanuit ABW-projecten, zoals een vul- en wasplaats voorzien van zuivering van afvalwater dat vervuild is met gewasbeschermingsmiddelen.

Werkprocessen grondwateronttrekkingen en waterstaatswerken herijkt

Vanwege de grote opgave in de energietransitie lopen er meerdere grote projecten waarvoor (tijdelijke) grondwateronttrekkingen en -lozingen nodig zijn. Dit vergt veel capaciteit en kennis en intensieve aanwezigheid bij de uitvoering blijkt steeds nodig. Omwille van efficiency, borging (Legger en Beheerregister) en kwaliteitseisen is in 2024 veel inzet gepleegd op herijking van de werkprocessen voor waterstaatswerken en grondwateronttrekkingen.

Op basis van aanvullend juridisch haalbaarheidsonderzoek over de sanering van de te diepe grondwaterbronnen in Zuidelijk Flevoland blijkt dat de handhavingsbevoegdheid ligt bij de provincie/OFGV en vergt de aanpak alleen een faciliterende inzet van ons.

Surveillance werkt. Onderzoek naar effectieve inzet bij calamiteiten

Sinds een aantal jaar is het aandeel surveillance toegenomen. Dat is dit jaar nog eens licht gestegen door optimalisatie van de dienstauto's. De toegenomen zichtbaarheid lijkt preventief te werken en is bijzonder effectief bij een themagerichte inzet als spuitcontroles en controles op vaste mestopslagen. De inzet van drones is in 2024 juridisch geborgd (gecertificeerde piloten).

Grootschalige evenementen als Lowlands vergden vanwege omvangrijke afvalwaterlozingen (met name qua debiet en lozingsinfrastructuur) wederom veel aandacht, zowel in de voorbereiding als tijdens het festival. De gevolgen bleven beheersbaar.

De calamiteitendienst is in 2024 onderzocht met oog op kwetsbaarheid qua inzetbaarheid en kunnen voldoen aan arbeidstijdenwetgeving. Verbeteringen worden begin 2025 doorgevoerd. Veel inzet blijkt nodig op gezonken bootjes. Met gemeenten en provincie wordt gezocht naar een (preventieve) oplossing ter voorkoming dat verlaten bootjes zinken en daardoor vervuiling van het oppervlaktewater veroorzaken.

Gezamenlijk in actie tegen ondermijnd gedrag

Ondermijning als thema kende al een voorzichtige start, maar wordt na ondertekening door het waterschap van De Flevolandse Norm 2.0 begin maart 2025 thematisch verankerd binnen toezichtstaken.

➤ **Toekomstig handelen**

Klimaataanpak: grote stappen gezet, maar we zijn er nog niet

Het waterschap voerde in 2024 op het gebied van klimaatadaptatie en klimaatmitigatie diverse werkzaamheden uit. Om te bezien of het waterschap op de juiste koers ligt, is de Klimaataanpak Waterschap Zuiderzeeland geëvalueerd. De evaluatie wordt in 2025 aan het Algemeen Bestuur aangeboden.

Samen werken aan klimaatadaptatie

Daarnaast nam het waterschap deel aan overlegstructuren die gericht zijn op het klimaatrobuust maken van het gebied. Zo leverden hydrologen een bijdrage aan de ontwikkeling van de Strategische Agenda Flevoland en werden bouwstenen aangeleverd voor de Landbouwvisie van Provincie Flevoland.

Het waterschap vervult een belangrijke rol in het KAF: Klimaatadaptief Flevoland. Samen met andere overheidsinstanties werken we aan een gezamenlijke strategie om Flevoland voor te bereiden op klimaatverandering, onder meer op het gebied van extreme weersomstandigheden. Samen met gemeenten en provincie zijn voorbereidingen getroffen voor het uitvoeren van klimaatstresstesten in de komende jaren en wordt gezamenlijk nagedacht over oplossingen in het ruimtelijk domein om zo goed mogelijk voorbereid te zijn op weersextremen.

Figuur 10 KAF

We verkleinen onze klimaatvoetafdruk

Om onze klimaatvoetafdruk naar nul te brengen is het afgelopen jaar veel gebeurd. We verbruikten minder aardgas en door de verbouwing van het waterschapskantoor Larserbos (gestart in 2024) zal dit verbruik de komende jaren verder dalen. Ook verbruikte gemaal Wortman minder diesel omdat er minder neerslag viel dan in 2023, echter was dit meer dan in een gemiddeld jaar. Door de inkoop van GVO's en elektriciteit uit Windpark Hanze is ons stroomverbruik vrijwel volledig verduurzaamd.

Ook als opdrachtgever neemt Zuiderzeeland zijn verantwoordelijkheid: in onze aanbestedingen voor onderhoud sturen we op het gebruik van niet-fossiele brandstoffen zoals HVO en stimuleren we het gebruik van elektrisch materieel, waarmee we CO₂-reductie realiseren. Ook is het convenant Schoon- en Emissieloos Bouwen geïmplementeerd, waarmee we de komende jaren stappen willen zetten in het verduurzamen van de werkzaamheden van onze aannemers.

We nemen circulariteit mee bij onze keuzes, maar er is meer nodig

Op het gebied van circulariteit is gewerkt aan de terugwinning van cellulose op AWZI Zeewolde. Daarnaast is gestart met een pilot voor hergebruik van materialen en grondstoffen. Deze worden op een soort marktplaats beschikbaar gesteld zodat ook derden deze kunnen gebruiken. Op deze

marktplaats kan Zuiderzeeland ook circulaire materialen van derden vinden voor gebruik in onze projecten.

In grotere projecten, zoals de dijkversterking IJsselmeerdijk en Almere Fit for future is circulariteit een van de beginselen in de ontwerpen, met resultaat. Zo wordt het grootste deel van de grondstoffen die vrijkomen bij de dijkversterking hergebruikt en wordt na de verbouwing in Almere groengas geproduceerd.

Toch moet er meer gebeuren om de doelen op circulariteit te halen. Daarom werken we aan de visie circulariteit. Wegens gebrek aan ambtelijke capaciteit is de vorming hiervan vertraagd.

Grote stappen voor de Energiestrategie

In 2024 werd Windpark Hanze in gebruik genomen. Daardoor werken we sinds de zomer van 2024 energieneutraal. Ook werkten we aan het inrichten van de operationele zaken voor de afname van de stroom van het windpark. Inmiddels lopen deze zaken naar wens.

Met ingang van 2024 heeft Zuiderzeeland een uurtarief voor elektriciteit, ook bekend als een dynamisch contract. Om hier zo goed mogelijk van te profiteren kreeg het aansturen van de gemalen prioriteit. Hiermee is het doel van het flexibel aansturen van de gemalen in ons beheergebied behaald, ruim voor de doelstelling van 2025 en 2030. We zien verdere optimalisaties waar we de komende periode aan werken. Het anders inzetten van de gemalen leverde in 2024 een besparing op van de energiekosten.

Om energieneutraal te blijven, werkten we in 2024 aan de projectprocedure voor A6 Zon IJsselmeerdijk. De komende periode werken we toe naar een projectbesluit van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG), waarna we het interne proces voor besluitvorming kunnen opstarten.

Netcongestie biedt kansen en uitdagingen. We kunnen niet overal ongebreideld groeien en elektrificeren, maar door onze bestaande aansluitingen slimmer in te zetten kunnen we mogelijk kosten besparen. Vanuit de netcongestiedeel die getekend is door de Unie van Waterschappen en het Ministerie van KGG onderzoeken we samen met de netbeheerder of onze grote objecten een rol kunnen spelen in het oplossen van de netcongestie. Uiteraard staat het goed uitvoeren van onze kerntaak hierin voorop.

Evaluatie van de Agenda Biodiversiteit

In 2024 vond een externe evaluatie plaats van de Agenda Biodiversiteit. Deze tussentijdse evaluatie benadrukt de positieve impact die de biodiversiteitsagenda vanaf 2021 had. De bevindingen zijn in december gepresenteerd aan het Algemeen Bestuur, waarbij de resultaten mondeling werden toegelicht, samen met de wijzigingen en de gevolgen van de gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen. In 2025 vindt er definitieve besluitvorming plaats over de voortzetting van de Agenda Biodiversiteit, met het oog op de periode tot 2030.

De biodiversiteit langs de Knardijk is verder versterkt door de aanplant van inheems struweel. Ook is de doelstelling voor de NWB-prestatielening voor biodivers maaibeheer op keringen en watergangen behaald, met maar liefst 245 kilometer gerealiseerd. Daarnaast stelden het Rijk en de Provincie Flevoland vanaf 2024 jaarlijks 200.000 euro voor drie jaar beschikbaar om ecologisch dijkbeheer te ondersteunen, op voorwaarde dat het waterschap een gelijk bedrag bijdraagt. Voor de gemeenten in Flevoland is er een vergelijkbaar bedrag beschikbaar gesteld voor het bevorderen van ecologisch bermbeheer.

1.2.2 Speciale projecten programma Bestuur en omgeving

Speciale investering		Programma	Financieel		Planning
Windpark Hanze		Bestuur en omgeving	Max 10 miljoen (beschikbaar stellen lening)		2018-2024
Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	x	Nazorgfase	Afgerond
<p>Kaders/doelstellingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofddoelstelling: Realiseren energiedoelstellingen waterschap op het gebied van zelfvoorzienendheid op een doelmatige wijze. • Kaders: Realiseren samenwerking Windpark Hanze binnen de 11 door de Algemene Vergadering vastgestelde randvoorwaarden. 					
<p>Voortgang en resultaten 2024</p> <p>In 2024 werd Windpark Hanze in gebruik genomen. Daarmee werd Waterschap Zuiderzeeland energieneutraal op jaarbasis. Door flinke vertraging in de bouw van het windpark was onduidelijk of Zuiderzeeland in 2024 nog stroom zou kunnen afnemen. Door het gesprek met Windpark Hanze aan te gaan en onze positie hierin in te nemen is dit uiteindelijk naar tevredenheid opgelost. Windpark Hanze liet zich in dit proces ook als goede partner zien. Sinds 1 juni leveren de twee windturbines hun stroom aan Waterschap Zuiderzeeland. De garanties van oorsprong (GVO's , groencertificaten) zijn al sinds de testfase van de turbines in februari naar het account van Zuiderzeeland overgeboekt. Zo hebben we voldoende GVO's om ons elektriciteitsverbruik van 2024 te vergroenen.</p> <p>Op de achtergrond werkten we aan het inrichten van de operationele zaken: aansturing van de turbines, factuurstromen en dergelijke. Dit is inmiddels allemaal ingericht.</p> <p>Door netcongestie en veranderende energiemarkten zijn er andere markten ontstaan waarop de molens aangestuurd kunnen worden. Ook verplicht de netbeheerder het aanwijzen van een partij die op momenten van netcongestie de molens kan uitzetten. Omdat dit niet binnen onze huidige contracten lijkt te passen werken we aan aanpassingen om dit mogelijk te maken.</p> <p>In 2024 zijn inspanningen verricht om te komen tot een herziening van de governancestructuur. Besluitvorming hierover vindt plaats in 2025.</p>					

Speciaal exploitatieproject	Programma
Oosterwold	Bestuur en omgeving
<p>Wat is het doel van dit project?</p> <p>Vanuit Zuiderzeeland participeren we in de gebiedsontwikkeling Oosterwold in brede zin vanuit onze rol en verantwoordelijkheid. Daarnaast neemt het waterschap deel aan de tijdelijke decentrale zuiveringspilot.</p>	
<p>Waarom is dit project speciaal en wat zijn de belangrijkste risico's van dit project?</p> <p>Het belangrijkste risico is dat we onze waterdoelen in Oosterwold en directe omgeving niet realiseren. Risico's zijn dat de waterkwaliteit in Oosterwold verslechtert, dat er wateroverlast en droogte optreedt, dat de tijdelijke decentrale zuivering niet goed functioneert en de riolering en persleiding naar de AWZI Almere niet tijdig zijn aangelegd. Ook leidt de participatie in de gebiedsontwikkeling tot risico's voor imago en financiën.</p>	
<p>Wat hebben we gedaan in 2024 in de gehele gebiedsontwikkeling Oosterwold?</p>	
<p><u>Interbestuurlijk toezicht (IBT)</u></p> <p>De provincie Flevoland verzocht medio 2022 de gemeente Almere, vanuit het IBT, om een plan van aanpak op te stellen hoe invulling wordt gegeven aan de gemeentelijke zorgplicht afvalwater</p>	

Oosterwold. Het plan van aanpak is begin 2024 door de provincie, na een positief advies van het waterschap, goedgekeurd.

De provincie stemde, op verzoek van het waterschap, per 1 mei 2024 in met de voorzetting van de opschorting handhaving tot 1 juli 2031. Het betreft het niet voldoen van het geloosde afvalwater aan de geldende lozingsnormen.

Gemeente Almere nam per 1 januari 2024 het beheer en onderhoud van de zuiveringsinstallaties van de bewoners over. Elke installatie wordt, afhankelijk van de grootte, minimaal 1 keer per jaar bezocht en gecontroleerd op de goede werking. De gemeente Almere huurde hiervoor een bedrijf in. In 2024 uitte het waterschap meermaals haar zorgen over de planning en uitvoering van de werkzaamheden en is verzocht om meer inzicht om het proces te kunnen volgen. Gemeente Almere meldde eind december 2024 dat de planning is gehaald en dat voor 2025 inzicht kan worden gekregen in de planning en uitvoering door middel van een gezamenlijke samenwerkingsomgeving. In 2024 is door de gemeente verdere invulling gegeven aan de realisatie van het hoofdriool. De verwachting is dat medio 2025 de aanbesteding voor de realisatie van de kavelwegriolering is afgerond en dat kan worden gestart met de voorbereiding en uitvoering.

Tijdelijke decentrale zuiveringspilot in deelgebied 1b

Op 16 mei 2023 stemde het college van Dijkgraaf en Heemraden in met de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) Decentrale Zuiveringspilot Oosterwold. Het waterschap neemt deel aan de zuiveringspilot in deelgebied 1b van Oosterwold voor een periode van minimaal drie jaar (AB-besluit juli 2022). In december 2023 is gestart met het zuiveren van afvalwater. In 2024 is gewerkt aan de optimalisatie van de zuivering.

Het afvalwater van 400 tot 800 woningen wordt hier gezuiverd. Het afvalwater van de overige huizen, die geen eigen zuiveringsinstallatie meer hebben, gaat naar de afvalwaterzuivering in Almere. Op deze manier is er de komende jaren een robuust systeem van transport en zuivering van afvalwater. Met de tijdelijke decentrale zuivering wordt kennis ontwikkeld om circulariteit en innovatie te bevorderen voor de afvalwaterzuiveringen van het waterschap. De komende jaren wordt de waterkwaliteit van het geleverde afvalwater en het gezuiverde afvalwater gemeten. De pilot wordt na drie jaar geëvalueerd. De deelname in de vier jaren daarna wordt voortgezet onder voorwaarde van een positieve evaluatie.

Onderzoek naar zorgplicht watersysteem en visie waterschap

Het waterschap liet onderzoek doen naar de invulling van de zorgplicht in Oosterwold. Het waterschap heeft geen zorgplicht voor grondwater, hemelwater, bodemdaling en de aanvoer van water. Ten behoeve van het ontwikkelen van een waterplan van deelgebied 1 en afspraken over de ontwikkeling van deelgebied 2, stelde Waterschap Zuiderzeeland een visie op over de rollen en verantwoordelijkheden van bewoners en het waterschap.

Ontwikkeling deelgebied 2

Voor deelgebied 2 is een concept Waterinspiratiekader opgesteld. Uitgangspunt is dat overheden een basisstructuur aanleggen voor het watersysteem, met Water en bodem sturend als uitgangspunt voor de planvorming en inrichting van het gebied.

Waterbeschikbaarheid

In droge perioden is onvoldoende water beschikbaar voor de stadslandbouw. Bewoners hebben dit aangekaart als een probleem. De gebiedsorganisatie Oosterwold organiseerde werkateliers met bewoners om te kijken naar oplossingen. Op basis hiervan stelden bewoners, samen met Gemeente Almere en Waterschap Zuiderzeeland een waterplan voor deelgebied 1 op. De bewoners hebben dit aangeboden aan de gebiedsregisseur. Het waterschap is hierbij adviseur geweest.

Waterkwaliteit

De monitoring van de waterkwaliteit wordt voortgezet totdat de riolering is aangelegd. Dit is in opdracht van en wordt betaald door de gemeente Almere.

In de kavelsloten in Oosterwold is het effect van de huishoudelijke lozingen goed zichtbaar (parameters: fosfor totaal, medicijnresten, bacteriegehalten). De nutriëntengehalten lijken daarbij wel 'stabiel'. In de omliggende tochten is de invloed minder, wel worden medicijnresten aangetroffen.

Wat heeft het gekost in 2024?

Met de gebiedsorganisatie Oosterwold zijn afspraken gemaakt over de declaratie van kosten door het waterschap. In 2024 zijn de uren voor de advisering bij de uitwerking van het watersysteem en de wateroverlast doorbelast en zijn de kosten voor de monitoring van de oppervlaktekwaliteit en de grond- en oppervlaktepeilen gedeclareerd (in totaal €66.750). Daarnaast legt de gebiedsontwikkeling Oosterwold, vanwege het karakter van organische ontwikkeling en de benodigde afstemming met partners, beslag op de capaciteit in de organisatie. Naast vergunningverlening, toezicht en handhaving gaat het om capaciteit van adviseurs vanuit diverse vakgebieden.

Speciale investering		Programma		Financieel		Planning	
Zon A6		Bestuur en omgeving		Geheim verklaard door DenH op 5-11-2024		Afronding planfase: 2026 Totale afronding: 2029	
Onderzoeksfase	X		Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond	
Kaders/doelstellingen							
<ul style="list-style-type: none"> Aanleg van zonnepanelen op de IJsselmeerdijk langs de A6 onder de voorwaarde van een positieve business case 							
Voortgang en resultaten 2024							
<p>De bestuursovereenkomst A6Zon is in 2023 ondertekend. Hierbij werken we samen met andere overheden in een OER project (Opwek van Energie op Rijkvastgoed). Rijkswaterstaat en Waterschap Zuiderzeeland zijn in dit project de initiatiefnemers.</p> <p>In 2024 is gewerkt aan het Voorkeursalternatief (VKA) en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) welke nu definitief zijn gepubliceerd. Om dit te verwezenlijken zijn 2 inloopavonden georganiseerd waarbij de omgeving hun bevindingen konden aanreiken. Ook is in 2024 gestart met het opstellen van de MER (Milieu Effect Rapportage) waarbij ook natuurvarianten worden opgesteld. Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) heeft inmiddels opdracht verstrekt aan een adviesbureau om te starten met het concept Projectbesluit. Daarnaast zijn op ambtelijk niveau de eerste gesprekken gevoerd over onder andere financiële participatie, netaansluiting en het herijken van de Business Case/Value Case.</p>							

1.2.3 Afronding maatregelen programma Bestuur en omgeving

In het boekjaar afgeronde maatregelen:

- Vaststellen en implementeren van ons participatiebeleid (2024).
- In 2024 ronden we het project om de legger op orde te krijgen af.

1.3. Wat heeft het gekost?

➤ Programmamalasten

Overzicht programma Bestuur en omgeving (bedragen x € 1.000.000)

	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Bestuur en omgeving	14,6	15,0	13,5	13,1

In paragraaf 8.3 is een toelichting opgenomen over de belangrijkste afwijkingen.

➤ Investerings

Geen investeringen voor programma Bestuur en omgeving in 2024

2. Programma Waterveiligheid

2.1. Wat hebben we bereikt?

In 2024 namen we belangrijke stappen in ons eigen versterkingsprogramma. Het versterkingsproject IJsselmeerdijk stond in het teken van de afronding van het referentieontwerp, het opstellen en in procedure brengen van het Projectbesluit en de start van de aanbesteding. Parallel hieraan startte het versterkingsproject Ketelmeerdijk/Vossemeerdijk succesvol op. Binnen het eigen versterkingsprogramma voert Zuiderzeeland versterkingsprojecten snel en efficiënt uit.

We werken vanuit een goede uitgangspositie aan het omzetten van onze voorlopige oordelen naar definitieve oordelen. In de beoordeling van het eerste dijktraject is in 2024 goede vooruitgang geboekt.

Met ons dagelijks beheer en onderhoud houden wij onze keringen in goede staat. Het regulier onderhoud is uitgevoerd zoals afgesproken in het Meerjaren Onderhoudsprogramma (MJOP). Uitvoering van onze agenda Biodiversiteit vond in 2024 onder andere plaats op de Knardijk.

Wij staan constructief en proactief in gebiedsprocessen en strategische samenwerkingen met onze omgevingspartners. Sommige van de gemeenten in ons beheergebied hebben behoefte aan stedelijke en landschappelijke kwaliteitsontwikkelingen aan de randen van de polders. Wij zoeken binnen de zorgplicht van onze keringen naar synergie met maatschappelijke opgaven zonder het belang van een veilig leef- en woonomgeving, nu en in de toekomst, uit het oog te verliezen. Behoud van ruimte voor de dijk en het beheer ervan is daarvoor essentieel.

We hebben grote slagen gemaakt met de actualisatie van de beleidsregels waterveiligheid. Vanuit de actualisatie ontstonden concrete wijzigingsvoorstellen voor de Waterschapsverordening. Naast de beleidsmatige aansluiting van deze voorschriften is ook een juridisch correcte aansluiting tussen de twee documenten van groot belang. Het beleid Honden op de keringen is vastgesteld door het college.

Het jaar 2024 stond wederom in het teken van de onzekerheden rondom de financieringsopgave van het HWBP. De versterking van de primaire keringen vraagt om grote investeringen, en onzekerheid over de financiering van het HWBP kan een aanzienlijke impact op onze eigen programmering hebben. Wij onderkennen dit risico en stellen ons binnen deze problematiek intern en landelijk proactief op. Wij zetten ons in om de voortgang van het versterkingsprogramma naar 2050 te waarborgen. In gesprekken met het Rijk en onze collega-waterschappen zoeken wij naar samenwerking waarbinnen het financiële vraagstuk een acuut gedeeld belang is. Binnen deze dynamiek kregen aandacht en oplossingen voor de financiële uitdaging in 2024 een hoge prioriteit. De waterschappen committeerden zich aan € 1,25 miljard extra en geven zo een belangrijk signaal af aan het Rijk. Het Rijk heeft nog geen beslissing genomen over hun deel van de financiering.

2.2. Wat hebben we gedaan?

2.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten

➤ Beheren en onderhouden

Storm Pia en storm Henk

Het jaar 2024 startte met uitzonderlijk hoge peilen op de meren. De meerpeilen piekten op het Markermeer en Veluwerandmeren op 7 januari, met respectievelijk 36 en 40 cm +NAP. Het meerpeil op het IJsselmeer piekte nog hoger. Er deden zich geen noemenswaardige incidenten voor, onze keringen doorstonden deze stormen ongeschonden.

De keringen zijn in goede conditie

Binnen de reguliere meerjarenplanning voor groot onderhoud zijn in 2024 onderhouds-, inspectie- en schadeherstelwerkzaamheden aan de keringen uitgevoerd. Binnen het reguliere onderhoud is er steenbestorting aangebracht op de Noordermeerdijk en op de Zuidermeerdijk is voor een aantal vakken de basaltbekleding herzet. Ook spoten we op diverse locaties de drainage door en waar nodig herstelden we de drainage. De inspecties genoemd in het inspectieplan voerden we uit.

Lage en hoge Knarsluis

Bij de lage en hoge Knarsluis voerden we noodzakelijke onderhoud uit en programmeerden we groot onderhoud aan beide sluisen. Daarbij vraagt de aanwezigheid van chroom-6 in de beschermende verflagen om speciale aandacht. We vragen advies en een plan van aanpak om te bepalen welke werkzaamheden benodigd zijn om de Knarsluisen weer up-to-date te krijgen. Na het advies zal het benodigd investeringsbedrag worden bepaald.

Biodiversiteit Knardijk

Binnen de agenda Biodiversiteit is er nieuw struweel in de overhoogte van het profiel van de Knardijk aangelegd. Het gaat om een versterking van de biodiversiteit, door migratieroutes voor fauna over de gehele lengte van de Knardijk te ondersteunen. Het bestaande struweel dat zich in het kernprofiel ontwikkelde gaan we verwijderen. Deze maatregelen gaan hand in hand met het behoud van de waterveiligheid op het niveau dat bij de overige kering Knardijk past.

Amoveren windmolens Eemmeerdijk

Nadat in 2023 de windmolens van de Eemmeerdijk zijn verwijderd, vond in 2024 de reconstructie van de groene dijk plaats. De kwelsloot is opnieuw geprofileerd en het gehele benedenbeloop is opnieuw geëgaliseerd. De asfaltweg voor het onderhoud van het windpark is verwijderd en de kering is opnieuw van drainage voorzien.

Figuur 11 Eemmeerdijk

Stormen

Naast de hoogwatersituatie op het Markermeer in de eerste weken van 2024, leidden in het afgelopen jaar ook twee kleinere stormen tot de inzet van dijkwacht. Het is geen enkel moment kritisch geweest voor de veiligheid van ons beheergebied. En zijn reguliere kosten gemaakt voor het verwijderen van aangespoeld materiaal en onderhoud van de erosiebestendigheid van de kering.

Data op orde Waterveiligheid

Na de zomer startten we met het project 'Data op orde waterveiligheid'. In de processen zoals beheren, onderhouden, beoordelen en versterken van keringen is veel data nodig. Ook genereren we in deze processen veel data. Het project geeft een advies op welke manier data moet worden gegenereerd, onderhouden en opgeslagen. Het externe advies wordt in samenwerking opgesteld met medewerkers die een rol hebben in de waterveiligheid. In 2025 wordt het advies opgeleverd en starten we naar verwachting met verbeteracties.

Beleidsactualisatie waterveiligheid

In 2024 werkten we de actualisatie van het beleid waterveiligheid bijna volledig uit. We ontwikkelden één document in de vorm van beleidsregels voor de waterkeringen. De beleidsregels zijn een nadere uitwerking van de juridische regels die wij in onze Waterschapsverordening vastleggen. De beleidsmatige en juridische aansluiting op de Waterschapsverordening bleek om extra aandacht vragen. Voor een correcte aansluiting van onze beleidsregels op de Waterschapsverordening is de

Figuur 12 Vloedmerk na storm op Westermeerdijk, november 2024

vaststelling van de beleidsregels gekoppeld aan de actualisatie van de Waterschapsverordening in 2025.

Honden op de kering

Het beleid Honden op de keringen is vastgesteld door het college. Met dit beleid zijn gebieden op de primaire keringen aangewezen waarbinnen het is toegestaan op onze kering onder voorwaarden met honden te recreëren. We maken stappen met de juridische vastlegging van het beleid in de Waterschapsverordening. Daarnaast zijn we begonnen met een uitwerking in de informatievoorziening, waaronder het ontwerpen van informatieborden.

Verkenning Zorgplicht Waterkeringen

Met de Verkenning Zorgplicht Waterkeringen kijken wij naar de manier waarop het waterschap de zorgplicht voor de primaire keringen uitvoert. Onder andere was landelijk voorzien in de integratie van de versterkingsopgave als activiteit binnen het kader zorgplicht, maar deze integratie is landelijk niet gerealiseerd. Mede hierom boekten we in 2024 geen voortgang. De verkenning die voor 2024 gepland was, is nu uitgesteld tot 2025.

Audit ILT 2024

De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) voerde in 2024 een audit uit op het thema 'te treffen voorzieningen' binnen de waterveiligheid van de primaire keringen die niet aan de norm voldoen. De te treffen voorzieningen zijn beheermaatregelen die het waterschap opstelt en uitvoert voor dijktrajecten die pas later voor versterking in aanmerking komen. Het gaat om maatregelen in het beheer en onderhoud, tijdelijke noodmaatregelen en de inzet van de calamiteitenorganisatie, afhankelijk van de lokale risico's. De ILT concludeerde dat de uitvoering van de te treffen voorzieningen goed geborgd is in de organisatie. Daarnaast gaf de ILT de aanbeveling over de voortgang te rapporteren in de jaarlijkse veiligheidsrapportage.

Jaarlijkse veiligheidsrapportage

Een van de zorgplichtactiviteiten is het opstellen van een jaarlijkse waterveiligheidsrapportage. Dit is een verplichting vanuit onze toezichthouder Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Deze rapportage geeft een integraal beeld van de toestand van onze primaire keringen. Overall constateren we dat Waterschap Zuiderzeeland in control is voor wat betreft zijn zorgtaak rondom de primaire keringen. De ILT constateerde ruimte voor verbetering binnen enkele aandachtspunten. Voor deze aandachtspunten is er geen veiligheidsrisico. Verbeteracties zijn opgepakt voor kennismanagement, het beheer van de dagelijkse gegevens en de beleidsregels en Legger. De formele reactie van ILT op onze rapportage wordt in 2025 verwacht.

➤ Voldoen aan de veiligheidsnormen

Beoordeling primaire keringen

We zorgen voor een continue werkproces voor het beoordelingsteam en werken aan de tweede Landelijke Beoordelingsronde Overstromingskans van de primaire waterkeringen (LB02). Als voorbereiding op de beoordeling van dijktrajecten in de komende jaren zijn in 2024 peilbuizen geplaatst in primaire keringen in de Noordoostpolder en aan de randmeren. Ook is de sterkte van de asfaltbekleding op de Eemmeerdiijk onderzocht. Deze kennis wordt benut voor een scherpe beoordeling van de erosieveiligheid van dit dijktraject.

Geotechnisch onderzoek

We hebben geotechnisch onderzoek laten uitvoeren op de Zuidermeerdiijk, voor de beoordeling van dijktraject 7-2 en aan de zuidzijde van het Ketelmeer voor de dijkversterking van de Ketelmeerdiijk - Vossemeerdiijk.

Landelijke Opgave en Ontwikkel-Gesprekken

In 2024 droegen we vanuit deze expertise bij aan de landelijke Opgave en Ontwikkel-Gesprekken. Deze zijn vanuit het landelijke HWBP geïnitieerd met als doel om op landelijk niveau inzichten te krijgen in veiligheidsopgave tot 2050.

Hydraulische randvoorwaarden

Wij houden rekening met een nieuwe vertraging in de oplevering van de hydraulische randvoorwaarden (HR's). Deze zijn vermoedelijk pas eind 2025 beschikbaar. Er is daarom gekozen om in 2024 te starten met het gebruik van de huidige HR's.

Regie op versterkingen

Zuiderzeeland voerde met vertrouwen de regie over de planning van de noodzakelijke dijkversterkingen. Deze aanpak creëerde niet alleen helderheid binnen de organisatie, maar ook voor marktpartijen en samenwerkingspartners. Met een focus op stabiliteit was Zuiderzeeland een betrouwbare en voorspelbare partner binnen de HWBP-alliantie. Door gedegen voorbereiding en projectbeheersing werkte het waterschap aan duurzame en omgevingsgerichte oplossingen voor de toekomst.

Versterkingsopgave: 116 tot 144 Kilometer

De versterkingsopgave van Zuiderzeeland bestaat uit 116 tot 144 kilometer, met het programma ZZL HWBP als strategische basis. Dit programma leidde de inspanningen bij het effectief aanpakken van de noodzakelijke werkzaamheden in het beheergebied van het waterschap. Dit resulteerde in innovatieprojecten, een meekoppelkans en dijkversterkingsprojecten, waarvan 2 speciale dijkversterkingsprojecten (IJsselmeerdijk en Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk).

Financiële onzekerheid als aandachtspunt

In 2024 hebben we ons toegelegd op 'multilevel' opereren rondom de financieringsproblematiek van het HWBP, zowel op landelijk als intern niveau. Gezien de dynamiek binnen het HWBP waren oplossingen voor financiële uitdagingen cruciaal. De aanzienlijke impact van onzekerheid in de programmering was vooral merkbaar voor ons relatief kleine waterschap, dat een belangrijk aandeel heeft in de nationale waterveiligheid. Dit vereiste een constante en proactieve aanpak om effectieve oplossingen te realiseren en de voortgang te waarborgen.

Een belangrijke stap was het AB-besluit in het najaar van 2024, waarbij het Algemeen Bestuur als een van de eerste alliantiepartners goedkeuring gaf voor verhoging van de solidariteitsbijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) voor de periode 2030-2036. Deze beslissing maakte Zuiderzeeland tot inspiratiebron voor andere waterschappen die voor dezelfde afweging stonden.

Meekoppelkans: Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland

De Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland wordt aansluitend aan en deels over de Zuidermeerdijk ontwikkeld en heeft niet alleen technisch, maar ook landschappelijk een grote impact. De vereisten gesteld door het waterschap om de waterveiligheid te borgen binnen de ontwikkeling van de haven zijn verwerkt in de aanbestedingsdocumenten van de provincie.

Figuur 13 Landschappelijk beeld inpassing Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland

Het jaar 2024 stond bij de provincie in het teken van het op orde krijgen van alle benodigde contracten en overeenkomsten met de verschillende organisaties en partijen. Voor de zomer 2024 stemde D&H in met de overeenkomst tussen het waterschap en provincie. De verwachting is dat in Q1/Q2 2025 de contracten-overeenkomsten kunnen worden getekend. Na ondertekening kan worden overgegaan naar de volgende stap, de aanbesteding van de buitendijkse haven.

Dijktraject 8-2

Het dijktraject 8-2 doorliep een ingangstoets, een belangrijke randvoorwaarde voor landelijke programmering. Hiermee heeft Zuiderzeeland het huiswerk gedaan. Dit traject is opgesplitst in de specifieke projecten Noorderplassen-Oostvaardersdijk en Almere Duin-Pampus. De beide projecten zijn niet op het landelijke programma geprogrammeerd.

Kunswerken Noordoostpolder: Versterking en Aanbestedingen

Zuiderzeeland is eigenaar en beheerder van de waterkering aan de westelijke zijde van het Vollenhoverkanaal en Kadoelermeer, waarin vier kunstwerken zijn opgenomen. Enkel Inlaatwerk Repelweg bleek een versterkingsopgave. Onder de regie van Zuiderzeeland werden twee aanbestedingen uitgevoerd: één voor het ingenieursbureau en één voor de selectie van een aannemer. De conditionerende onderzoeken werden uitgevoerd met positieve resultaten, waarmee een begin aan het ontwerp projectbesluit en het schetsontwerp. De besluitvorming en het definitief ontwerp worden in 2025 verwacht.

Innovatieproject Dijkerosie: Aanpak voor de Toekomst

Waar het jaar 2023 voor het project Erosiebestendigheid Overgangen Dijkbekleding in het teken van het uitvoeren van de golfoverslagproeven stond, kon 2024 gekenschetst worden als het jaar van het uitwerken van de resultaten en het verwoorden in een landelijk Ontwerp-, Beoordelings- en Onderhouds-Richtlijn (OBOR). Daarbij is ervoor gekozen om de reeds beschikbare kennis te bundelen en aan te vullen met de opgedane kennis uit de proeven. Ook is aandacht gegeven aan de ervaringen van diverse beheerders uit den lande.

De concept OBOR is landelijk goed ontvangen en van een positief advies door ENW (Expertise Netwerk Waterveiligheid) voorzien.

Innovatie Dashboard Duurzaamheid: Inzicht en Vooruitgang

Het waterschap heeft, in het kader van de Kennis en Innovatieagenda van het Hoogwaterbeschermingsprogramma, het dashboard duurzaam HWBP ontwikkeld en gepresenteerd op de dijkwerkersdag. Dit dashboard biedt ons de kans om duurzaamheid in onze eigen dijkversterkingsprojecten, zoals het dijkversterkingsproject Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk en andere nog te realiseren versterkingen, effectief te waarborgen. Het dashboard kan worden gebruikt bij dijkversterkingsprojecten om duurzaamheid te borgen, door duurzaamheidsdoelen te stellen en de voortgang hiervan bij te houden. Duurzaamheid kan hiermee onderdeel zijn van een Planning en Control cyclus van een infraproject.

Figuur 14 De cyclus van het Dashboard Duurzaamheid

Ook bij het project IJsselmeerdijk is dit dashboard toegepast. Inmiddels is het dashboard via de HWBP website beschikbaar gesteld voor alle HWBP projecten en zijn er meer dan tien projecten die het toepassen en is een actieve gebruikersgroep van waterschappers. Hiermee bouwen we niet alleen aan een duurzame toekomst voor ons waterschap, maar ook aan de kennisverrijking binnen de waterschappen.

➤ Maatschappelijke opgaven ondersteunen

Omgevingspartners

Wij staan proactief in gebiedsprocessen en strategische samenwerkingen met onze omgevingspartners. Het realiseren van onze zorgplicht vindt plaats in een dynamische omgeving. Bijvoorbeeld bij Oostvaardersoever, Almere Duin-Noord, Almere Pampus en Lelystad Waterfront. Hierover is al gerapporteerd in de paragraaf Vroegtijdig samenwerken in het Programma Bestuur en Omgeving.

Almere Duin

Het waterschap heeft medewerking verleend om onder voorwaarden mee te werken aan bebouwing tot dicht bij de kering. Deze toestemming geldt specifiek voor Almere Duin-Noord en is het vervolg van de langjarige samenwerking met Gemeente Almere op basis van de samenwerkingsovereenkomst die is ondertekend in 2008. Voor nieuwe ontwikkelingen wordt vastgehouden aan het bouwbeleid primaire keringen.

Bij nieuwe ontwikkelingen wil Waterschap Zuiderzeeland samen met gemeenten bekijken hoe binnen het bouwbeleid de primaire waterkering kan worden ingepast in de stedelijke ontwikkeling.

Strategische Agenda Flevoland

We werkten aan de expliciete opname van het thema waterveiligheid binnen de pijler 'robuust natuurlijk fundament' in de Strategische Agenda Flevoland. De eerste gesprekken hierover zijn gevoerd en de opname in onder andere het afwegingskader lijkt geborgd. Voor het IJsselmeergebied zijn wij samen met Rijkswaterstaat en de andere waterschappen van het IJsselmeergebied kennisdrager en belanghebbende.

2.2.2 Speciale investeringen programma Waterveiligheid

Speciale investering		Programma	Financieel		Planning
IJsselmeerdijk		Waterveiligheid	Geheim verklaard door DenH op 22-10-2024 en herbevestigd op 4-3-2025		Afronding planuitwerkingsfase: juli 2025 Totale afronding: 2030
Startfase	Verkenningfase	X		Realisatiefase	Afgerond
<p>Kaders die van toepassing zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Robuuste realisatie versterkingsopgave van het HWBP voor wat betreft IJsselmeerdijk (Kaders voor HWBP-projecten, Algemene Vergadering, 30 juni 2020). • Duurzame versterking, rekening houdend met de kaders voor duurzaamheid (collegeplan, SER Energieakkoord, Masterplan Duurzame Energie, Ontwikkelagenda grondstoffen, Green Deal Duurzaam GWW 2.0). • Waar mogelijk toepassen van snellere, goedkopere of slimme oplossingen (innovatie). • Vormgeven van het participatieproces volgens de Omgevingswet. 					
<p>Voortgang en resultaten 2024 2024 stond voor project IJsselmeerdijk vooral in het teken van de afronding van het referentieontwerp, het opstellen en in procedure brengen van het Projectbesluit en de voorbereiding en vervolgens start van de aanbesteding van het realisatiecontract van de IJsselmeerdijk.</p> <p>Afronding Referentieontwerp In de eerste helft van 2024 is het referentieontwerp afgerond. In het referentieontwerp is gezocht naar een optimale balans tussen waterveiligheid, eisen en belangen vanuit stakeholders, de effecten op onder andere natuur en waterbodempkwaliteit, de ambities op duurzaamheid en maakbaarheid en kosten. Het grootste deel van het referentieontwerp gaat uit van een vooroeveroplossing. Op een aantal locaties is een vooroeveroplossing niet mogelijk en wordt de dijk opgehoogd en verbreed en/of de steenbekleding versterkt. Op een aantal plekken is gekozen voor maatwerkoplossingen; dit betreffen onder meer de locaties rond de Maximacentrale, Flevokust, Flevomarina en de jachthavens in het zuidelijk deel van het projectgebied. Op basis van het uitgewerkte ontwerp zijn afspraken met stakeholders gemaakt over de versterkingsmaatregel en hoe deze te realiseren (bijv. met het oog op bereikbaarheid en hinder). Tevens zijn op grond van het referentieontwerp afspraken met externe co-financiers gemaakt.</p> <p>Bijstellingen en realisatiefase De uitwerking van het referentieontwerp heeft geleid tot een aantal bijstellingen en optimalisaties van de planning voor de realisatiefase. Het referentieontwerp is geraamd en is bijgesteld voor prijspeilontwikkelingen. Vanwege de lopende aanbesteding is geheimhouding opgelegd op de totale investeringsraming. Voor de realisatieplanning is nader gekeken naar hoe het beoogde ontwerp kan worden gerealiseerd. De keuze voor een vooroeverdam en -lichaam in combinatie met de slecht draagkrachtige grond in het IJsselmeerdijk en de ambities op natuurontwikkeling en ecologie hebben er toe geleid dat besloten is om voor de aanleg van de vooroever uit te gaan van een realisatiefase van vijf jaar. De meer traditionele dijkversterkingsmaatregelen moeten in drie jaar worden gerealiseerd.</p> <p>Projectbesluit en inspraak</p>					

Het referentieontwerp geldt als belangrijke onderligger voor het Projectbesluit. In het najaar van 2024 is het Projectbesluit in procedure gebracht en ter inzage gelegd. Dit betekent dat het ontwerpbesluit voor een bepaalde periode openbaar is gemaakt, zodat iedereen de voorgenomen maatregel kan inzien en erop kan reageren. Dit proces is een belangrijk onderdeel van de besluitvorming. Vaststelling van het Projectbesluit is voorzien medio 2025.

Aanbesteding en contractvoorbereiding

Een andere belangrijke activiteit in 2024 was de afronding van de contractvoorbereiding en vervolgens de start van de aanbesteding. In de eerste helft van 2024 is gestart met de eerste fase van de aanbesteding. In de eerste aanbestedingsfase konden geïnteresseerde marktpartijen zich aanmelden voor de aanbesteding, de zogenaamde selectiefase. Nadat de aangemelde partijen zijn beoordeeld op geschiktheid, zijn drie (combinaties van) marktpartijen geselecteerd. Met deze drie partijen wordt de aanbesteding middels een concurrentiegerichte dialoog verder doorlopen. Het streven is om de aanbesteding medio 2025 af te ronden. De partij met de aanbidding met de beste prijs en kwaliteit krijgt vervolgens de opdracht gegund.

Plan van aanpak voor Realisatiefase

Tot slot, in het laatste kwartaal van 2024 is de eerste versie van het Plan van Aanpak voor de realisatiefase uitgewerkt. In dit plan wordt de strategie, aanpak, organisatie en bemensing voor de volgende fase beschreven. Dit Plan van Aanpak en de bijbehorende raming zijn belangrijke input voor een subsidieaanvraag bij het HWBP. De aan te vragen subsidie dient te worden beschikt vóór start van de realisatiefase (medio 2025). De kredietaanvraag voor de realisatiefase wordt medio 2025 ter besluitvorming aan het AB voorgelegd.

Speciale investering		Programma	Financieel		Planning
Ketelmeerdijk – Vossemeerdijk (8-4)		Waterveiligheid	€ 116.000 eigen aandeel (startfase)		Afronding startfase: begin 2025 Totale afronding: 2033
X Startfase	Verkenningfase	Planuitwerkingsfas	Realisatiefase	Afgerond	
Kaders die van toepassing zijn					
<p>Voor de HWBP-opgave Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk worden de volgende concrete kaders gesteld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel van het project is het versterken van dijktraject 8-4 (Ketelmeerdijk en Vossemeerdijk: Ketelbrug tot Roggebotbrug), waarna het traject voldoet aan de normen (Kaders voor HWBP-projecten, Algemene Vergadering, 30 juni 2020). • Duurzame versterking, rekening houdend met de kaders voor duurzaamheid (bestuursprogramma 2023-2927, waterbeheerprogramma 2022-2027, klimaataanpak 2022, energiestrategie 2023, agenda biodiversiteit 2022, Green Deal Duurzaam GWW 2.0). • Planning: het project heeft een lange looptijd. De voorbereidingen zijn gestart in 2023. In 2025 wordt het plan van aanpak voor de verkenningfase afgerond en de subsidieaanvraag opgesteld. Het project heeft naar verwachting een doorlooptijd tussen de 7 en 9 jaar. • Kosten: <ul style="list-style-type: none"> ○ De programmering van de Verkenningfase op het landelijke HWBP-programma in 2025 is geborgd. ○ De totale voorfinancieringslasten mogen niet significant (maximaal +10%) afwijken van de in de nota geschetste totale lasten, tot een maximum van € 1,16 miljoen. 					
Voortgang en resultaten 2024					
<p>Het jaar 2024 stond voor project Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk in het teken van het doorlopen van de startfase van de verkenning met als belangrijkste doelstelling het verkrijgen van een stabiele en herleidbare scope en opgave. En het opstellen van een financieel en organisatorisch realistische aanpak voor de Verkenningfase.</p>					
Startfase verkenning					
<p>De startfase van de verkenning is in 2024 grotendeels doorlopen en zal conform planning begin 2025 worden afgerond. Gedurende het jaar bleek dat het voordeel van twee projectteams</p>					

(IJsselmeerdijk en Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk) voor continuïteit, kennisdeling en risicobeheersing van onze HWBP-opgave groot is.

Belangrijkste resultaten 2024:

- De Nadere veiligheidsanalyse is uitgevoerd met als uitkomst dat er een substantiële versterkingsopgave blijft. Onderdeel van deze analyse is ook een grondonderzoek dat buiten is uitgevoerd om de sterkte van de ondergrond te bepalen en de database voor de hydraulische randvoorwaarden is passend gemaakt voor de lokale situatie.
- Er is een omgevingsanalyse uitgevoerd waarbij de gebiedsontwikkelingen, huidige functies van de Ketelmeerdijk en de Vossemeerdijk en belanghebbenden aan de dijk inzichtelijk zijn gemaakt en een eerste strategie is bepaald.
- De contacten en afstemming met raakvlakprojecten zoals onder andere PAGW IJsselvechtdelta (met het plan Keteldelta) lopen, de mogelijkheid voor samenwerking en synergievoordelen worden samen verkend. Ook overige omgevingspartijen zijn in beeld gebracht en de eerste contacten zijn opgestart.
- De communicatie- en participatiestrategie is uitgewerkt en opgenomen in het communicatieplan.
- Het procedurelandschap is opgesteld en de benodigde conditionerende onderzoeken zijn inzichtelijk gemaakt.
- Het ontwerpproces ten behoeve van de alternatievenstudie om te komen tot een Voorkeursalternatief is opgesteld met het bijbehorend afweegkader.
- De duurzaamheidsambities van het project zijn bepaald en zijn opgenomen in de projectdoelen.
- Er heeft een innovatiescan plaatsgevonden en er is een lijst gemaakt met alle innovaties die op het type opgave van de versterking Ketelmeerdijk – Vossemeerdijk van toepassing kunnen zijn. Een eerste afweging of deze innovaties ook waardevol zijn voor ons specifieke project heeft plaatsgevonden.
- De inkoopstrategie voor ingenieursdiensten en overige inkoop is opgesteld.
- Het plan van aanpak voor de verkenningsfase (inclusief de SSK-raming, planning en het risicodossier) is grotendeels opgesteld en gedurende de startfase afgestemd met het HWBP. Begin 2025 vindt de afronding plaats, zodat de bestuurlijke besluiten gehaald kunnen worden en de subsidie aangevraagd.

Financiering en Planning

Het project Versterking Ketelmeerdijk – Vossemeerdijk is voor de *verkenning* geprogrammeerd op het landelijk HWBP-programma. De financiering hiervoor is geborgd. Het landelijk HWBP heeft een financieel tekort daarom is de financiering van de *planuitwerking* en de *realisatie* wel geprogrammeerd, maar buiten de programmaperiode 2026-2037. De weg naar extra financiën voor het landelijk HWBP is in gang gezet, maar nog niet volledig doorlopen. Als de extra middelen komen wordt ook aansluitend op de verkenningsfase de financiering van de overige projectfasen geprogrammeerd. Tot die tijd is er binnen het project sprake van een adaptieve aanpak waarbij het bestuur de mogelijkheid heeft om een go/no go te geven richting de planuitwerking.

2.2.3 Afronding maatregelen programma Waterveiligheid

In het boekjaar afgeronde maatregelen:

- Opstellen jaarlijkse waterveiligheidsrapportage t.b.v. Inspectie Leefomgeving en Transport (toezichthouder) (2024).

2.3. Wat heeft het gekost?

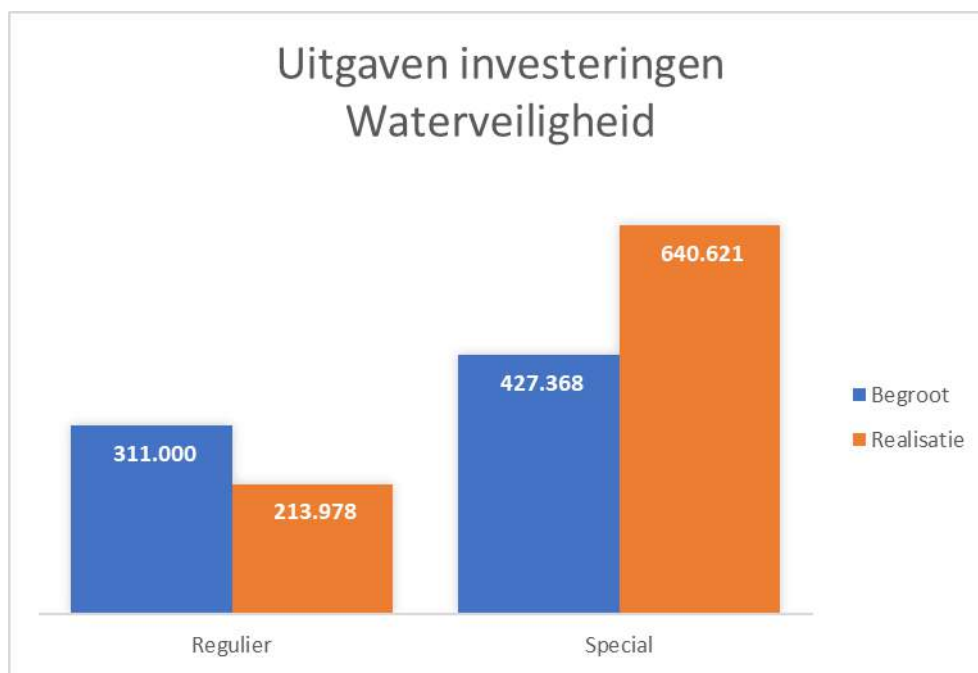
➤ Programmamalasten

Overzicht programma Waterveiligheid (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Waterveiligheid	8,1	9,0	8,3	8,0

➤ Investerings

In onderstaande staafdiagrammen is de financiële omvang van de lopende en geplande (te starten) investeringen te zien, gesplitst naar reguliere en speciale investeringen. Het gaat hier om de gerealiseerde uitgaven in 2024 per type investering (Realisatie) in relatie tot de verwachte uitgaven ten tijde van de vaststelling van de Begroting & Meerjarenraming (Begroot)

Toelichting:

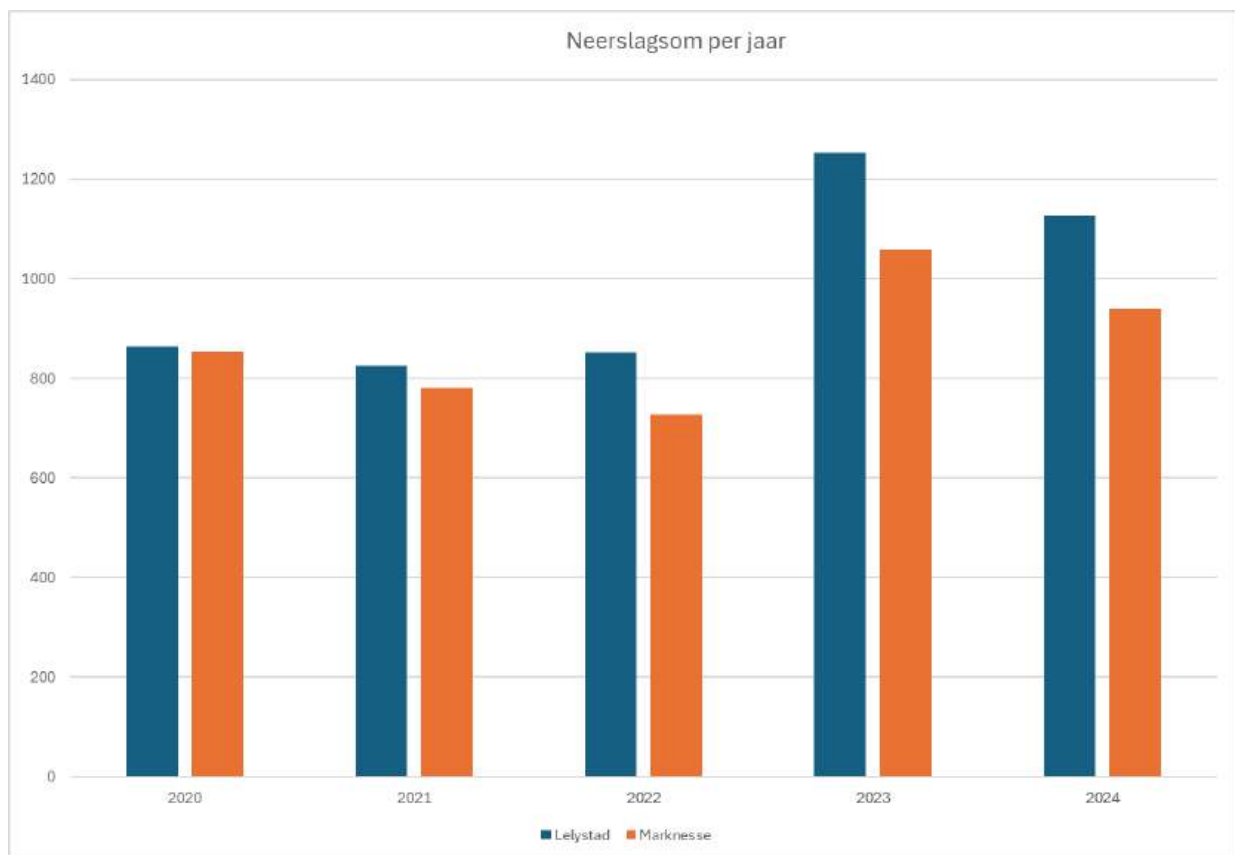
Binnen de speciale investeringen van het programma Waterveiligheid zijn de zonnepanelen IJsselmeerdijk (A6) voor 2024 nog opgenomen. Vanaf de begroting 2025 zullen deze echter worden ondergebracht bij het programma Bestuur en omgeving.

Daarnaast zien we een hogere realisatie bij de speciale projecten Startfase Versterking Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk, omdat de voorbereiding van de verkenning al in 2024 is gestart in plaats van in 2025. Ook bij de planuitwerking IJsselmeerdijk is er sprake van een verschuiving, doordat een deel van de werkzaamheden uit 2023 is doorgeschoven naar 2024.

3. Programma Voldoende en gezond water

3.1. Wat hebben we bereikt?

2024 was een extreem warm en zeer nat jaar. Met name de start van 2024 verliep nat: in januari viel meer regen dan gemiddeld, in februari viel zelfs bijna 2 keer zoveel regen als normaal. Daarmee werd het extreem natte najaar van 2023 voortgezet in 2024. In totaal viel er in 2024 gemiddeld 986mm neerslag waarbij met name in de eerste helft van het jaar veel neerslag viel. Ondanks de extreme neerslag en de extreem warme omstandigheden is het watersysteem niet noemenswaardig in de problemen gekomen. In 2024 zijn een aantal meetpunten die live waterstanden meten opgeknapt en verbeterd. Dit geeft invulling in de behoefte om een beter actueel beeld te krijgen van de waterstanden in het watersysteem. In 2025 onderzoeken we hoe het meetnet verder geoptimaliseerd kan worden.

Figuur 15 Overzicht neerslaghoeveelheden per jaar in Lelystad en in Marknesse

De eerste gecreosoteerde oeverbeschoeiingen in de Noordoostpolder zijn vervangen in het kader van de KRW Maatregel 'Vervangen behandelde oeverconstructies creosoot'. In 2039 of zoveel eerder als mogelijk worden alle gecreosoteerde oeverbeschoeiingen in de Noordoostpolder vervangen.

Het peilbesluit Bovenwater/Hollandse Hout lag ter inzage. In 2025 vindt besluitvorming plaats.

Het peilbesluit Bovenwater/Hollandse Hout heeft ter inzage gelegen en is gereed voor besluitvorming.

2024 stond ook in het teken van het werken aan een robuust watersysteem in de toekomst. Met het thema waterbeschikbaarheid werd gewerkt aan toekomstig beleid om voorbereid te zijn op perioden van beperkte beschikbaarheid van zoet water. Ook werden stappen gezet om het beleid omtrent compensatie verharding aan te passen op grond van de nieuwste inzichten in klimaatverandering. Daarnaast werkten we samen met veel gebiedspartners aan het bedenken van maatregelen in bodemdalingengebieden.

In 2024 waren we naast onze eigen waterschapstaken ook druk met het verduidelijken van de landelijke landbouwmaatregelen. We hebben veel vragen beantwoord over de nutriënten verontreinigde (NV)-gebieden. Ook kwamen er opmerkingen over waterlooptypen voor de bufferstrokenkaart via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Vanuit de KRW lag de nadruk op onze bijdrage aan de landelijke tussenevaluatie en de verkenning van een vispassage bij gemaal De Blocq van Kuffeler.

En in 2024 werden we verrast door te hoge waarden PFAS in de Meerkoetentocht. Hiervoor ligt de oorzaak bij een voormalig brandblus oefenterrein. Dit heeft veel aandacht gekregen in de media.

3.2. Wat hebben we gedaan?

3.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten

➤ Beheren en onderhouden

Beheer en onderhoud in ontwikkeling

De beheer- en onderhoudswerkzaamheden van het watersysteem zijn in 2024 weer grotendeels uitgevoerd volgens de vastgestelde planning. Binnen enkele bestekken merken we dat de krapte op de arbeidsmarkt toeneemt, waardoor aannemers werkzaamheden niet altijd op tijd uit kunnen voeren. In sommige gevallen konden maaiwerkzaamheden helemaal niet worden uitgevoerd door de aannemer. Daarnaast zijn in verband met de natte omstandigheden in het najaar enkele onderhoudswerkzaamheden doorgeschoven naar 2025. Over de gehele linie heeft dit tot een onderbesteding van de middelen geleid. Bij de uitvoering van beheer- en onderhoudswerkzaamheden zijn ook weer stappen gezet op het gebied van biodiversiteit en klimaat. In 2024 namen het aantal plekken waarop we taluds maaien en ruimen weer toe. Het maaien en ruimen is één van de maatregelen uit de agenda biodiversiteit. Ook het aantal klimaatmaatregelen in bestekken is verder uitgebreid. In alle meerjarige maaibestekken die in 2024 zijn aanbesteed is het gebruik van HVO brandstof (blauwe diesel) verplicht gesteld. In alle bestekken voeren we kleine maatregelen sowieso standaard door. Het gaat daarbij om onder andere het gebruik van klein elektrisch materieel zoals bosmaaiers en kettingzagen.

Peilbeheer in extreme omstandigheden

De grote hoeveelheden neerslag vroegen veel inzet van peilbeheerders. Gemalen hebben meer draaiuren dan gemiddeld moeten maken om de grote hoeveelheden water weg te pompen. Lokaal, met name achterin lange tochten en in bodemdalingengebieden, zorgden de nattige omstandigheden wel voor problemen. Dit betrof met name kavels die door de natte omstandigheden niet bewerkt konden worden. Om de effecten van de neerslag op kwetsbare gebieden te verzachten is de bemaling vroeg ingezet op de momenten dat veel neerslag verwacht werd. Ook is de bemaling ná de neerslag langer doorgezet om het water achterin de peilgebieden ook goed af te kunnen voeren. Op de locaties die kwetsbaar zijn voor wateroverlast is intensiever gemaaid. Dankzij deze maatregelen zijn de tochten en vaarten goed op peil gebleven.

Nieuwe gedragscode Wet Natuurbescherming heeft invloed op werkzaamheden

Bepaalde werkzaamheden zijn van de ontheffingsplicht voor flora- en fauna-activiteiten vrijgesteld als gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. In 2024 heeft de Unie van Waterschappen samen met de waterschappen grote stappen gezet met de actualisatie van de gedragscode voor Waterschappen. Omdat de onderhandelingen tussen de Unie van Waterschappen

en de RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) over de nieuwe gedragscode moeizaam zijn verlopen heeft de vaststelling van een nieuwe gedragscode vertraging opgelopen. Omdat de gedragscode uit 2019 per 1 januari 2025 niet meer geldig is, besloot het college dat Waterschap Zuiderzeeland werkzaamheden uitvoert onder de gedragscode voor Drinkwaterbedrijven in de periode dat er nog géén gedragscode voor Waterschappen beschikbaar is.

Schouwbeleid in een nieuw jasje

Het schouwbeleid is al decennialang ongewijzigd. Ondertussen veranderde het klimaat, zet de bodemdaling voort en hebben we andere ambities op het gebied van biodiversiteit. Om deze redenen is gestart met de evaluatie en actualisatie van onze werkwijze. Vertegenwoordigers van landbouworganisaties, natuurbeheerders en overheden zijn in 2024 gevraagd naar hun ervaringen met ons schouwbeleid. Deze input wordt gebruikt om het beleid te actualiseren zodat het beter aansluit op de praktijk. Daarbij staat het voorkomen van wateroverlast voorop, maar verkennen we ook de kansen die dit beleid biedt voor het versterken van de biodiversiteit. In 2025 wordt het nieuwe schouwbeleid vastgesteld.

Kansen voor beheer en biodiversiteit vanuit nieuwe regelgeving?

Wijzigingen binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) bieden mogelijk kansen voor onze manier van werken en/of voor het versterken van de biodiversiteit. Zo mogen agrariërs sinds maart 2023 stroken landbouwgrond langs watergangen niet bemesten, ter bescherming van de waterkwaliteit. Wie meedoet met het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) mag op deze bufferstroken ook geen gewasbeschermingsmiddelen en biociden gebruiken. Daarnaast kunnen pachters van onze oevers of andere landschapselementen deze meetellen voor de Europese norm van 4% niet-productief bouwland (deze vervalt per 1 januari 2025) en voor bepaalde subsidieregelingen. In 2024 hebben we de vraag onderzocht of we dit ook toestaan voor ons areaal dat niet verpacht is, ook met het oog op kansen voor de versterking van biodiversiteit. Dit zogenoemde medegebruik wordt echter beschouwd als staatssteun en is daarom niet toegestaan.

Stedelijke wateren omgevingsbewust gemaaid

Stedelijk waterbeheer is altijd in beweging. Bij het maken van keuzes in het beheer komen diverse belangen samen. In 2022 koos het Algemeen Bestuur voor het uitvoeren van omgevingsbewust maaibeheer in stedelijke wateren. Inmiddels is omgevingsbewust maaibeheer opgenomen in vrijwel alle stedelijke maaibestekken. In 2025 wordt het laatste stedelijke maaibestek (gemeente Noordoostpolder) opnieuw aanbesteed. In 2024 zijn hiervoor de wensen vanuit de omgeving afgestemd en afgewogen met onze eigen doelen op het gebied van biodiversiteit en waterkwaliteit. Omgevingsmanagement helpt bij het voeren van gesprekken met bijvoorbeeld wijk- en visverenigingen.

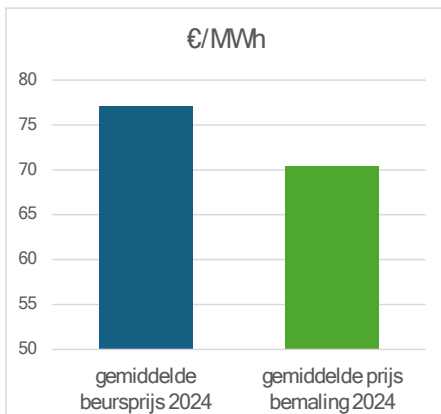

Figuur 16 Maaierwerkzaamheden in stedelijk gebied

Stedelijk gebied blijft in ontwikkeling

De stedelijke gebieden blijven zich ontwikkelen. De nieuwe watergangen die daarbij ontstaan worden, nadat alle werkzaamheden zijn afgerond en al het achterstallig onderhoud is weggevoerd, overgedragen aan het waterschap. In 2024 zijn diverse stedelijke watergangen overgenomen van de gemeente Almere. Dit geldt bijvoorbeeld voor de watergangen in Almere Overgooi, Stichtsekanal en het Homeruskwartier. Omgevingsmanagement zorgt er voor dat we blijvend in gesprek zijn met gemeenten over verschillende ontwikkelingen. Deze gesprekken leveren ook koppelkansen op. Zo is het opvoergemaal in de Stripheldenbuurt van Almere herbouwd in samenwerking met de gemeente Almere, die dit kon combineren met de wijkrenovatie van de Regenboogbuurt. In 2024 is gemeente Almere gestart met de aanleg van een overvaarbare stuw in de woonwijk Nobelhorst. Het waterschap is nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van deze stuw. Afspraken over het beheer en onderhoud van deze stuw zijn in een overeenkomst vastgelegd. In Emmeloord zijn op basis van gesprekken met de wijk- en volkstuinvereniging enkele ingrepen zoals snoeiwerkzaamheden verricht om de waterkwaliteit te kunnen verbeteren.

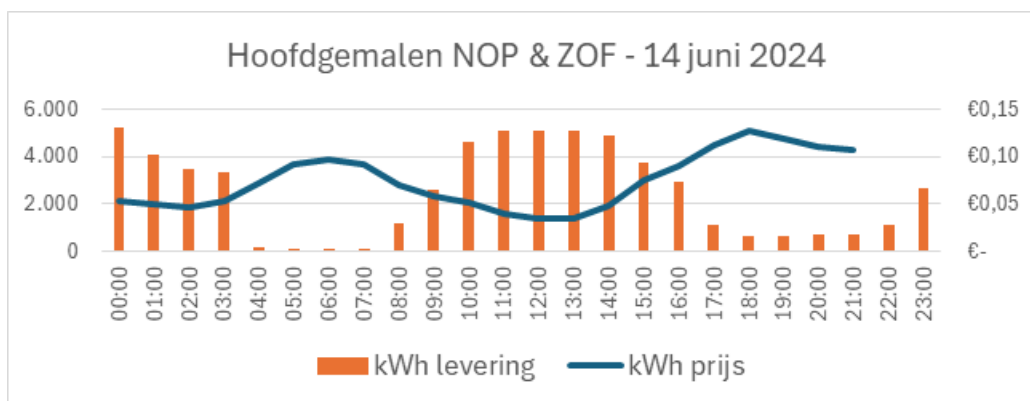
Aangepast bemalen in de Noordoostpolder

Het onderzoek naar het optimaliseren van het bemalingsregime in de Noordoostpolder is in 2024 afgerond en tegelijkertijd is een nieuw bemalingsregime doorgevoerd. Dit is een bemalingsregime dat zowel kwantitatief als kwalitatief waterbeheer dient. We malen momenteel op momenten met lage energieprijzen, dit gaat vaak gepaard met veel aanbod van duurzame energie. Hierbij geldt wel, vanuit het ecologisch belang, dat fluctuatie in peilen beperkt moet blijven. Als fluctuatie beperkt blijft is dat beter voor de biodiversiteit in de plasbermen van duurzame oevers. Een maalregime met meerdere blokken (verspreid over een etmaal) zorgt ervoor dat we het ecologisch en energetisch belang dienen. Peilbeheer binnen de marges van de peilbesluiten blijft het belangrijkste doel. In de grafiek hiernaast is de gemiddelde beursprijs afgezet tegen de gemiddelde prijs op de momenten dat de gemalen draaiden in 2024. Daaruit komt naar voren dat de gemiddelde prijs op de moment dat de gemalen aan stonden, gemiddeld ca 10% onder de beursprijs lag.

Figuur 17 Energieprijs bemaling vs gemiddelde beursprijs

onder de beursprijs lag.

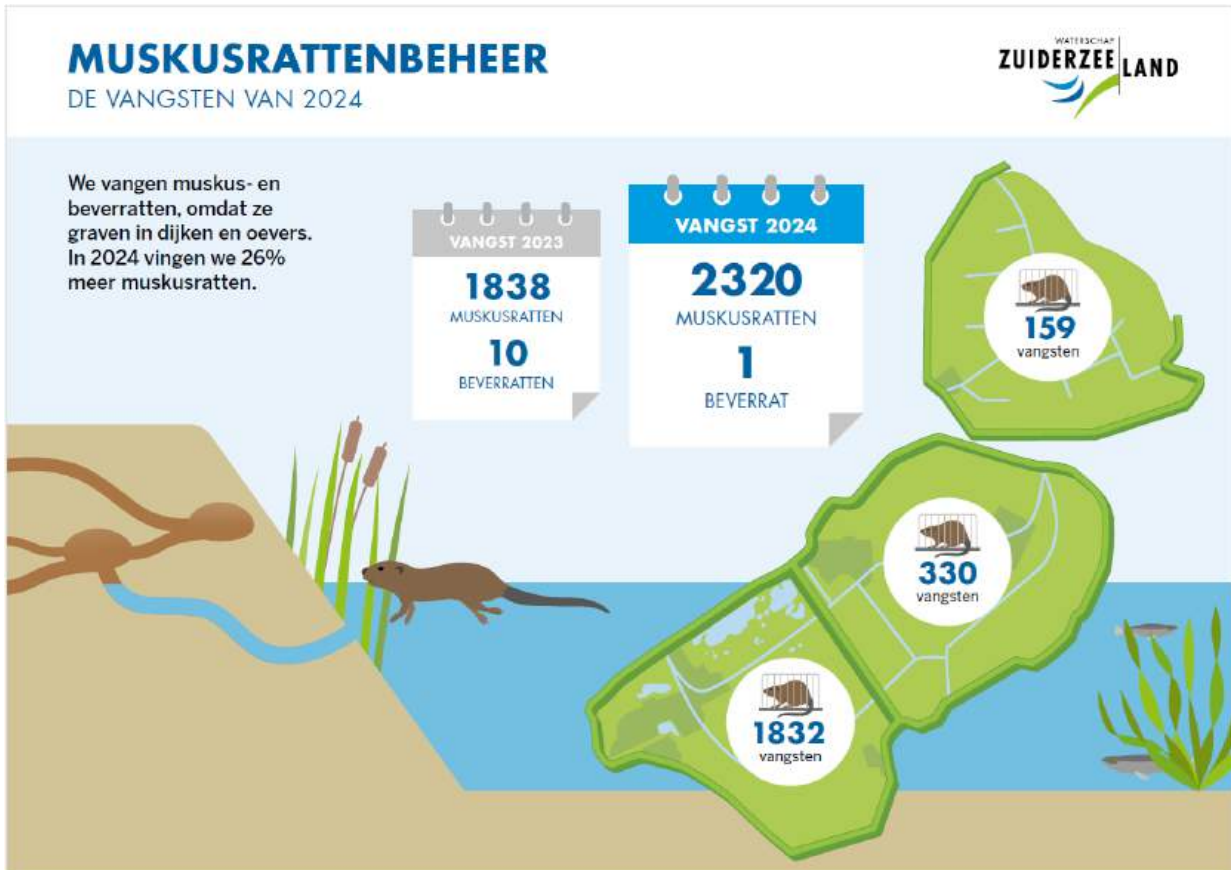

Figuur 18 Ter illustratie: energie bemaling versus energieprijs op 14 juni 2024, waaruit blijkt dat we malen op momenten dat de prijs laag is.

Méér muskusratten gevangen in 2024

Waar de laatste jaren een dalende trend in vangsten te zien was, zijn in 2024 juist méér muskusratten gevangen. In 2024 vingden de muskusrattenbestrijders 2.320 muskusratten en dat is een stijging van 26% ten opzichte van 2023. Deze stijging is te verklaren door de verbeterde inzet in de Oostvaardersplassen. Deze verbeterde inzet is noodzakelijk om te werken aan de landelijke

strategie: de muskusratten terugdringen naar de landsgrenzen. Afgelopen jaar is slechts 1 beverrat gevangen in ons beheergebied, in 2023 waren dat er nog 10.

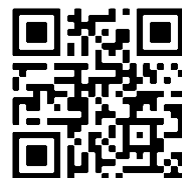
Figuur 19 Infographic Muskusrattenbeheer 2024

Besluitvormingsbasis baggeren voor de waterkwaliteit (stedelijk gebied)

In 2024 hebben we de naleveringsproef afgerond. Hierdoor weten we nu dat baggeren als maatregel voor het verbeteren van de waterkwaliteit alleen zinvol is als de ecologische impact van de overige ecologische drukken laag is, zoals beschikbare voedingsstoffen. Deze kennis gebruiken we voor de besluitvormingsbasis baggeren voor waterkwaliteit. Dit is de maatregel vanuit de doelen overige wateren. Door middel van ecologische modellering is een tool ontwikkeld voor ál het stedelijk water in Flevoland. Deze modelmatige tool maakt duidelijk of baggeren op een locatie kansrijk is voor het herstellen van de waterkwaliteit. Medio 2025 is deze tool beschikbaar en kunnen we het gebruiken in het stedelijk gebied van Lelystad en Zeewolde. Dit zijn de steden waar, door de kroosproblematiek, de maatregel "hot-spots kwaliteitsbaggeren" van toepassing is.

Innovatieve methodes tegen exoten toegepast

Na een eerste voorafgaande ontwikkelfase is in 2024 gestart met het gebruik van de innovatieve kreeftenval, de Craybar. Dit op een specifieke blauwalglocatie in wateras De Gilden in Dronten. Het doel van de praktijktoepassing is om het aantal kreeften zover terug te brengen dat hergroei van waterplanten mogelijk is en de waterkwaliteit verbetert. Het effect hiervan op de waterkwaliteit wordt gemonitord en geëvalueerd. Indien nodig worden er tussentijdse aanvullende maatregelen genomen. Dit project betreft een samenwerkingsverband tussen Waterschap Zuiderzeeland, de Gemeente Dronten en Waardenburg Ecology. De eindevaluatie is in het 1e kwartaal van 2027.

Figuur 20 Nieuwsartikel over Craybar

Op initiatief van de hengelsportvereniging in Emmeloord is de afgelopen drie jaar een pilot uitgevoerd in Emmeloord. Hierbij is in drie vijvers met een harkboot het ongelijkbladig vederkruid

geharkt. Het waterschap heeft de monitoring van de waterkwaliteit op zich genomen. Mogelijk krijgt deze pilot een vervolg in 2025 waarbij ook ingezet wordt op het herstel van het systeem na het harken.

➤ **Voorkomen van wateroverlast en watertekort**

Ons dagelijks werk: adviseren

Een belangrijke taak van het waterschap is het dagelijks adviseren van externe partijen over hydrologische vraagstukken. Ook in 2024 heeft het waterschap vele adviezen uitgebracht over voorziene aanpassingen in het watersysteem of ontwikkelingen die effect kunnen hebben op het watersysteem. Het doel van de adviezen is om te toetsen of ruimtelijke ontwikkelingen en aanpassingen op een duurzame wijze kunnen plaatsvinden en dat de wateropvang-, door- en afvoer geborgd blijft. Dit draagt bij aan het voorkomen van watertekort en natte voeten.

Een voorbeeld daarvan is de ontwikkeling van de klimaatvriendelijke wijk Zuiderhage in Lelystad. In deze wijk staat klimaat centraal waardoor bij het ontwerpen van de wijk al volop rekening wordt gehouden met de verandering van het klimaat. Het waterschap bracht kennis in over de effecten van de klimaatverandering en hoe daarop kan worden ingespeeld.

Figuur 21 Stedelijk water Emmeloord na 3 jaar pilot harkboot

Nieuwste inzichten in bodemdaling

Het onderwerp bodemdaling liep als een rode draad door veel werkzaamheden van het waterschap in 2024. Zo publiceerden wij tezamen met de provincie de nieuwe bodemdalingsprognoses. Deze gaven een goed wetenschappelijk onderbouwd beeld van de te verwachten bodemdaling in de komende decennia.

Kennisdeling en zoeken naar oplossingen voor bodemdaling

Waterschaps- en provinciebestuurders hebben verdiepende inzichten gekregen over de oorzaken van de bodemdaling en de situatie in de bodemdalingsgebieden. Daarvoor zijn locaties in de bodemdalingsgebieden bezocht en beeldvormende bijeenkomsten gehouden. Bestuurders zijn uitvoerig meegenomen in de rollen, taken en verantwoordelijkheden rondom bodemdaling.

Daarnaast werkte het waterschap samen met onder meer ingelanden, provincie en gemeenten aan mogelijkheden om de grondwateroverlast te voorkomen dan wel het huidige gebruik aan te passen. Vooral in de tweede helft van 2024 zijn de deelnemers aan de slag gegaan om ideeën gericht op het voorkomen van grondwateroverlast uit te werken in pilotvoorstellen.

Vorbereid op minder water of water van minder goede kwaliteit

Zoetwaterbeschikbaarheid gaat over voorbereid zijn op situaties waarin minder water of water van minder goede kwaliteit beschikbaar is. De verwachting is dat de waterbeschikbaarheid in de toekomst afneemt. Daarnaast ervaren natuurterreinbeheerders in de huidige situatie al tekorten in natuurgebieden en is het oppervlaktewater in grote delen van het beheergebied niet geschikt voor beregening door hoge zoutgehalten. Op 26 maart 2024 sprak het Algemeen Bestuur beeldvormend over uitgangspunten voor en de richting van toekomstig beleid over waterbeschikbaarheid. Het Algemeen Bestuur vroeg het college te onderzoeken wat er wél kan en bereid zijn om te investeren en te innoveren. Het Algemeen Bestuur vervolgde zijn beeldvorming op 4 juni 2024 aan de hand van verschillende ambitieniveaus. Het Algemeen Bestuur gaf daarop aan inzicht te willen hebben in de mogelijkheden voor het verruimen van de watervoorziening volgens ambitieniveau 2

(watervoorziening nieuwe wateraanvoergebieden als er water 'over' is) en in de betekenis van ambitieniveau 3 (watervoorziening nieuwe wateraanvoergebieden als er geen water 'over' is). Op 28 november is het onderwerp opiniërend besproken door het Algemeen Bestuur. Hierbij zijn verduidelijkende vragen gesteld die in 2025 worden beantwoord.

Watersysteemtoets is vertraagd

Het waterschap zette in 2024 volop in op het actualiseren en verbeteren van het oppervlaktewatermodel dat nodig is om het watersysteem te toetsen aan de inundatienormen. De actualisatie van het model vroeg meer tijd dan in eerste instantie gedacht. Het waterschap streeft er naar om de watersysteemtoetsing medio 2025 te hebben uitgevoerd en gerapporteerd.

Van start met de herziening van de beleidsregel compensatie verharding

Met het oog op de toekomst startte het waterschap in 2024 met het actualiseren van de bergingsnorm in de beleidsregel compensatie verharding. Deze geactualiseerde norm wordt meegenomen in de herziening van de gehele beleidsregel. Dat proces zal de komende twee jaar plaatsvinden. Het streven is om de herziene beleidsregel, inclusief geactualiseerde bergingsnorm, in 2027 in werking te laten treden.

➤ **Waterkwaliteit verbeteren**

KRW verplichte vispassages bij stuwen zijn klaar, extra vispassage bij Expansie gemaal

De laatste van de vijf vispassages bij de stuwen die gesubsidieerd zijn vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid is in januari 2024 aangelegd. De andere vier zijn reeds in 2023 gerealiseerd. Tevens zijn in het najaar van 2024 de voorbereidingen gestart voor de aanleg van een extra vispassage bij het Expansiegemaal in de Noordoostpolder. Dit is mogelijk door de inzet van de overcommiteringsgelden. Deze passage wordt naar verwachting in 2025 geplaatst. Het betreft eenzelfde type vispassage als bij de vijf hiervoor genoemde passages, een zogenaamde Smart vislift, waarmee gemonitord kan worden hoeveel vis en welke soorten door de passage migreren.

Verkenning vispassage Blocq van Kuffeler levert alternatieven om verder uit te werken

Begin 2024 zijn we gestart met de verkenning naar een mogelijke tweezijdig passeerbare vispassage bij gemaal De Blocq van Kuffeler. Dit is een complexe uitdaging omdat de passage een groot hoogteverschil moet overbruggen, de migratie van en naar de Hoge en de Lage Vaart mogelijk moet maken en zowel tijdens de aanleg- als de beheerfase moet voldoen aan de eisen vanuit waterveiligheid. De verkenning heeft eind 2024 geleid tot een drietal voorkeursalternatieven. Hiervan wordt begin 2025 beoordeeld of deze op een waterveilige manier zijn aan te leggen.

De bestaande vispassages hebben nog wat aandacht nodig

In 2024 onderzochten we de werking van zeven bestaande (traditionele) vispassages bij stuwen. Een aantal vispassages werkt niet goed. In 2025 werken we de hiervoor nodige verbetermaatregelen verder uit. Begin 2024 is een defect aan de vispassage bij gemaal Vissering gerepareerd. Omdat er minder vissen gebruikmaken van de vispassage dan verwacht, verlengen we de monitoring met een jaar. Zo kunnen we de instellingen van de vispassage optimaliseren voor meer intrek van vis.

Figuur 23 Voorbeeld van een ijzerrijke tocht binnen ons beheergebied

Figuur 22 Vismonitoring met een fuik. Locatie: vispassage Wildwallen

Effecten van ijzerrijk kwelwater op de macrofauna

In 2024 begonnen we met het project "Effecten van ijzerrijk kwelwater". Dit is een pilotstudie naar de mogelijke gevolgen van ijzerrijke kwel op de macrofauna. Dit project deden we in samenwerking met andere waterschappen. We verwachten de definitieve resultaten begin 2025. De resultaten nemen we mee in de nieuwe planperiode van de KRW.

KRW impulsprogramma: tussenevaluatie KRW aangeboden aan Tweede kamer

Eind december 2024 is de landelijke Tussenevaluatie van de Kaderrichtlijn Water aangeboden aan de Tweede kamer. Dit is onderdeel van het KRW impulsprogramma. Het rapport geeft een beeld hoe de waterkwaliteit in Nederland ervoor staat, de ontwikkelingen die hierin optreden en de resterende opgaven voor het behalen van de doelen. Ook beschrijft de tussenevaluatie mogelijke acties en maatregelen om de waterkwaliteit verder te verbeteren. Het waterschap stelde voor de Tussenevaluatie voor Flevoland een prognose op voor het verwachte biologische doelbereik, en leverde informatie aan over het verwachte chemische doelbereik en de handelingsperspectieven. We streven er naar om in maart het algemene bestuur te informeren over de resultaten in de tussenevaluatie.

NV-gebieden

Eind 2023 stelde LVVN de nutriënten verontreinigde (NV) gebieden vast. Het waterschap heeft veel werk gehad aan het beantwoorden van vragen over de werkwijze van LVVN en de betrokkenheid van het waterschap bij de aanwijzing van de NV-gebieden. Uit de gesprekken die we als waterschap hebben gevoerd met de sector, blijkt dat aanwijzing van de NV-gebieden voor de sector soms onrechtvaardig voelt. Het waterschap heeft bij de Unie van Waterschappen aangegeven dat LVVN in de toekomst ruimte zou moeten bieden voor maatwerk binnen de aangewezen gebieden. De Unie van Waterschappen heeft dit laten weten aan het ministerie van LVVN.

Monitoring uitgevoerd voor onderzoek verduurzaming aalbeheer

Het onderzoek naar de duurzaamheid van het aalbeheer is in 2024 zo goed als afgerond. Hiervoor is in het voorjaar van 2024 een monitoring uitgevoerd bij de inlaat van gemaal Colijn. De resultaten van het onderzoek naar verduurzaming ontvangt het AB in 2025.

Geen vissterfte bij gemaal De Blocq van Kuffeler in 2024

Afgelopen jaar hingen in de persbuizen van gemaal De Blocq van Kuffeler vier beluchters om sterfte van ingesloten vissen te voorkomen. Deze maatregel lijkt succesvol. Afgelopen jaar waren er geen meldingen van vissterfte. Na deze vuurproef zijn de beluchters en de zuurstofmeters onderhoudsvriendelijker en veiliger opgehangen aan een frame.

Figuur 25 plaatsing van de frames voor de beluchters en zuurstofmeting gemaal De Blocq van Kuffeler

Figuur 24 Aalvangst tijdens monitoringsavond Colijn

Zeer zorgwekkende stoffen in afvalwater onder de loep

In 2023 onderzochten we de aanwezigheid van zeer zorgwekkende stoffen in het in- en effluent van de afvalwaterzuivering in Lelystad. Dit deden we met diverse innovatieve analysetechnieken. Het aantal met zekerheid aan te tonen stoffen lijkt beperkt. In 2024 herhaalden we dit onderzoek (aangepast) op de afvalwaterzuivering van Almere. We verwachten dat de aanpassingen aan de onderzoeksopzet ons meer en nauwkeuriger resultaten geven. De resultaten komen begin 2025 beschikbaar. Afgelopen jaar lieten we een tool ontwikkelen die inzicht geeft in welke bedrijven potentieel zeer zorgwekkende stoffen lozen. Deze tool willen we de komende jaren gaan gebruiken om de lozing van zeer zorgwekkende stoffen te verminderen.

We begonnen het onderzoek naar emissies in landelijk en stedelijk gebied

Afgelopen jaar begon het traject om meer inzicht te krijgen in relevante emissies, voor zowel stoffen als bronnen in landelijk en stedelijk gebied. In 2024 zijn de voorbereidingen gedaan voor het meten in 2025. Het doel is de waterkwaliteit verder te verbeteren. Dit hangt samen met het collegeplan, maar ook met het KRW-impulsprogramma.

PFAS in de Meerkoetentocht komt van brandblus oefenterrein

Tijdens een onderzoek naar waterkwaliteit vonden we te hoge waarden PFAS in de Meerkoetentocht. Het bronnenonderzoek naar de PFAS-verontreiniging in de Meerkoetentocht is afgerond. De bron is een bodemverontreiniging op een voormalig brandblus oefenterrein aan de Talingweg. We hebben de provincie en gemeente gevraagd om een aanpak op te stellen om deze situatie op te lossen. De komende tijd houdt het waterschap de PFAS-concentraties in de gaten.

Actieplan Bodem en Water projecten dragen bij aan verbetering van waterkwaliteit

Met het Actieplan Bodem en Water (ABW) levert het waterschap een bijdrage aan het verbeteren van de waterkwaliteit en het verduurzamen van de landbouw. In het ABW-programma werken wij samen met LTO Noord en Provincie Flevoland. In 2024 liepen diverse projecten. Deze waren gericht op het verminderen van stikstofoverschotten door betere benutting en het verminderen van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater. De projecten dragen bij aan onderzoek, advies en kennisdeling. De uitrol van de maatregelen in de praktijk blijft achter bij de verwachting. In 2024 begonnen we met een herijking die leidde naar een aangepaste bestuursopdracht in 2025. Het programmateam moet hierover nog adviseren en een uitvoeringprogramma uitwerken. In 2025 denken we ook na over andere vorm van samenwerking met een grotere verantwoordelijkheid voor de landbouwsector.

Duizend opmerkingen over waterlooptypen voor de bufferstrokenkaart

Sinds begin 2023 is het voor agrariërs verplicht om bij de teelt van landbouwgewassen langs watergangen (sloten, tochten en vaarten) een bufferstrook zonder gewasbeschermingsmiddelen of mest aan te leggen. De breedte van de bufferstrook hangt af van het type watergang. In 2024 ontvingen we van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) ca. 1.000 opmerkingen van agrariërs uit ons beheergebied over waterlooptypen. Al deze opmerkingen beoordeelden we en de data leverden we aan bij RVO. RVO verwerkte deze data in de Bufferstrokenkaart.

Monitoringsstrategie ondiep grondwatermeetnet bijna gereed

In 2024 begonnen we met het opstellen van een monitoringstrategie voor de kwaliteit van het ondiepe grondwater. Deze monitoringstrategie ronden we begin 2025 af. Daarna kijken we of we het bestaande meetnet kunnen gebruiken voor de monitoring of dat we het meetnet lokaal moeten aanpassen.

Weinig waarschuwingen zwemwater en geen afwijkende waarden tijdens PFAS-onderzoek

In 2024 voerden we zwemwateronderzoek uit op de tien binnendijkse officiële zwemwaterlocaties. Hierbij keken we naar blauwalgen en de bacteriologische parameters uit de Europese Zwemwaterrichtlijn. In 2024 adviseerden we driemaal op basis van blauwalg een waarschuwing aan de omgevingsdienst op de zwemwaterlocaties van de Noorderplassen. De waarschuwingen duurden een week. Bij de toetsing van de bacteriologische parameters kwamen negen zwemwaterlocaties, net als voorgaande jaren, weer in de klasse 'Uitstekend'. De zwemwaterlocatie aan het Weerwater, het Stedenwijkstrand, zat in 2023 in de klasse 'Aanvaardbaar'. Na de toetsing in 2024 verbeterde dit naar klasse 'Goed'. Aanvullend voerden we voor het landelijk beeld PFAS onderzoek uit op vijf zwemwaterlocaties met twee bemonsteringen per locatie. Alle PFAS-resultaten in zwemwater zijn getoetst en voldoen aan de advieswaarde van het RIVM voor PFAS in zwemwateren.

Figuur 26 Zwemwaterbemonstering

Speciaal exploitatieproject	Programma
<p>Vervangen behandelde oeverconstructie creosoot</p>	<p>Voldoende en gezond water</p>
<p>Op 23 november 2022 stemde de Algemene Vergadering in met het vervangen van de gecreosoteerde oeverbeschoeiing, voortkomend uit het maatregelenpakket behorend bij het derde KRW Stroomgebiedbeheerplan. De bestuurlijke evaluatie vindt plaats in de eerste helft van 2026.</p> <p>Wat is het doel van dit project? Het doel van het project is vervangen van de gecreosoteerde oeverbeschoeiing in de Noordoostpolder. Uit deze beschoeiing komt sinds de plaatsing creosootolie vrij. Een van de stoffen in creosootolie is de PAK fluorantheen, een prioritaire stof. Fluorantheen overschrijdt in de drie KRW-waterlichamen in de Noordoostpolder (Tochten Lage afdeling NOP, Tochten Hoge afdeling NOP en Vaarten NOP) de Europese norm fors.</p> <p>Vanuit de Kaderrichtlijn Water is het waterschap verplicht maatregelen te nemen om deze belasting tegen te gaan en zo een goede chemische en biologische kwaliteit in de betreffende KRW-waterlichamen mogelijk te maken. Dit betekent dat de bronnen van de verontreiniging verwijderd moeten worden: de oeverbeschoeiing en de waterbodem waar deze vervuild is met fluorantheen.</p>	

- *Financiën:* De jaarlijkse uitvoeringskosten worden vanaf 2026 geraamd op circa € 1,4 miljoen. Daarnaast is jaarlijks nog € 300.000 nodig voor het versterken van de organisatie. In verband met het opstarten van het project zijn de uitvoeringskosten de eerste jaren lager.
- *Planning:* Voor de vervanging is gekozen voor het scenario dat uitgaat van vervanging van de oevers en baggeren uiterlijk 2039 of zoveel sneller als mogelijk.

Waarom is dit project speciaal en wat zijn de belangrijkste risico's van dit project?

Op verzoek van het Algemeen Bestuur is de vervanging aangemerkt als een speciaal project omdat er sprake is van een hoger risicoprofiel in combinatie met een grote financiële omvang. De vervangingsopgave en de vervangingswijze zijn gebaseerd op de nu beschikbare kennis en ervaringen. Het te vervangen areaal oeverbeschoeiing is echter omvangrijk en de uitvoeringsperiode kan oplopen tot 18 jaar. Om rekening te kunnen houden met de nieuwe inzichten op het gebied van de KRW, ervaringen met de vervanging en de effecten op de waterkwaliteit wil het Algemeen Bestuur kunnen bijsturen. Daarnaast zijn de kosten door de doorlooptijd van bijna twee decennia op lange termijn onzeker.

Wat hebben we gedaan in 2024?

In 2024 zijn de eerste gecreosoteerde oeverbeschoeiingen in het kader van dit project vervangen. In totaal is 11 kilometer behandelde oeverbeschoeiing vervangen en dat is meer dan de geplande 4 kilometer uit het voorstel aan het Algemeen Bestuur. Een deel van deze vervangingen betroffen reguliere vervangingswerkzaamheden (op basis van levensduur) die in het MJOP Waterbeheer al voorzien waren. In 2024 zijn voornamelijk traditionele oeverbeschoeiingen in d-tochten vervangen. Met de Steenwijkertocht is ook de eerste duurzame oever binnen het project aangelegd. De vervangingswerkzaamheden verliepen succesvol. In 2024 zijn ook de voorbereidingen gestart voor de vervangingswerkzaamheden in 2025.

De nulmeting naar fluorantheengehaltes in de tochten waarvan de werkzaamheden in 2025 plaatsvinden zijn opgestart. Deze metingen blijven doorlopen nadat de werkzaamheden in de betreffende tocht zijn afgerond, zodat het effect van de werkzaamheden in beeld gebracht kan worden.

Wat heeft het gekost in 2024?

Het vervangen van behandelde oeverbeschoeiingen wordt gefinancierd binnen het beschikbaar gestelde budget waarbij gebruik wordt gemaakt van een bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve dient voor het opvangen van schommelingen die optreden, omdat niet elk jaar dezelfde hoeveelheid oeverbeschoeiingen wordt vervangen en de vervangingswerkzaamheden soms over de jaargrenzen heen gaan. De verwachte hoeveelheden en kosten van de werkzaamheden worden jaarlijks geactualiseerd en aan het college voorgelegd middels het Meerjarenonderhoudsplan Waterbeheer. De financiële effecten worden daarna conform het reguliere proces aan het Algemeen Bestuur aangeboden via de Kadernota.

Daar waar het ruimtelijk mogelijk is worden altijd duurzame oevers aangelegd. In de opstartfase van het project zijn voornamelijk traditionele beschoeiingen vervangen (dit betreft met name wateraanvoersloten en D-tochten waar duurzame oevers niet mogelijk zijn). Omdat de aanlegkosten van traditionele beschoeiingen lager zijn dan dat van duurzame oevers passen de uitgaven in 2024 binnen de vastgestelde budgetten, ondanks dat er meer kilometers zijn uitgevoerd dan gepland. Het aandeel duurzame oevers zal de komende jaren toenemen.

Figuur 27 Aan de slag met gecreosoteerde oeverbeschoeiingen

3.2.3 Afronding maatregelen programma Voldoende en gezond water

In het boekjaar afgeronde maatregelen:

- In 2024 ronden we het onderzoek naar de mogelijkheden om het bemalingsregime in de Noordoostpolder te optimaliseren af

Ook is de volgende deelmaatregel afgerond (onderdeel van de gehele maatregel voor uitvoering van de KRW):

- versneld aanleggen van vispassages bij stuwen (2024), waarvan vier vispassages voor de KRW,

3.3. Wat heeft het gekost?

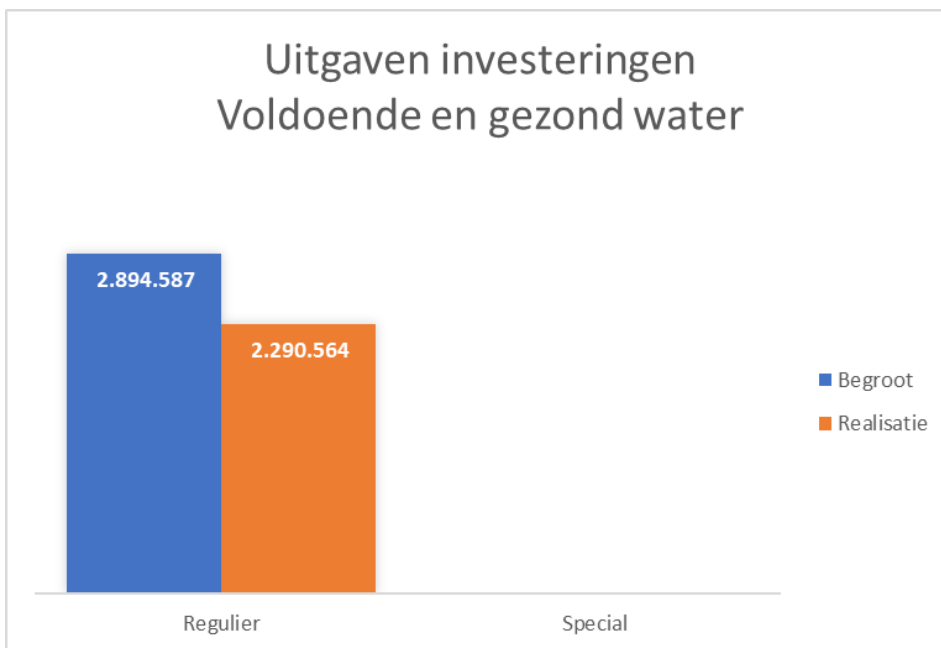
➤ **Programmamalasten**

Overzicht programma Voldoende en gezond water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Voldoende en gezond water	31,1	32,2	31,3	29,7

➤ **Investerings**

In onderstaande staafdiagrammen is de financiële omvang van de lopende en geplande (te starten) investeringen te zien, gesplitst naar reguliere en speciale investeringen. Het gaat hier om de gerealiseerde uitgaven in 2024 per type investering (Realisatie) in relatie tot de verwachte uitgaven ten tijde van de vaststelling van de Begroting & Meerjarenraming (Begroot). Het betreft binnen dit programma alleen reguliere investeringen.

Toelichting:

De gerealiseerde reguliere investeringen binnen het programma Voldoende en gezond water zijn ongeveer € 600.000 lager uitgevallen dan begroot. De projecten Nieuwe natuur Schokland en P&ID's hebben vertraging opgelopen door externe factoren: het eerste project maakt deel uit van een groter initiatief van Flevolandschap, terwijl bij P&ID's onder andere compatibiliteitsproblemen met software speelden. Daarnaast is een deel van de uitgaven voor het project Vervangen van installatie gemaal Wortman doorgeschoven naar 2025. Bij de projecten Stuw Steenwijkertocht en Kroosreiniger inlaat Lemmer zijn de kosten lager uitgevallen dan begroot, dankzij een positief aanbestedingsresultaat. Tot slot zijn bij de projecten Renovatie Marknessersluis spui en Meetnet ZOF juist al een deel van de uitgaven in 2024 gedaan in plaats van in 2025.

4. Programma Schoon, gezuiverd water

4.1. Wat hebben we bereikt?

Afvalwaterakkoord Almere afgesloten

Met gemeente Almere is het afvalwaterakkoord vastgesteld en werken we samen aan het toekomstbestendig maken van het transportstelsel. Met het beschikbaar stellen van het krediet door het AB en een succesvolle aanbesteding is de realisatie van Almere Fit for the Future in gang gezet met het tekenen van de contracten en het eerste overleg met de aannemers. En op deze manier is een belangrijke stap gezet om in de komende jaren de afvalwaterketen op orde te brengen. Met het waterschap Amstel, Gooi en Vecht is een samenwerkingsovereenkomst aangegaan, waarbij na realisatie van de gisting op AWZI Almere ook slib van AGV zal worden verwerkt. Op deze manier wordt de gistingcapaciteit optimaal benut en wordt tijd gecreëerd voor AGV om uit te zoeken wat de optimale manier is om de eigen gistingcapaciteit op orde te brengen.

Samen met de gemeente Lelystad hebben we verschillende opties voor de afvoer van afvalwater onderzocht en zijn we tot een conceptovereenkomst gekomen voor de afvoer van afvalwater uit het nieuwe gebied Flevokust. Met een verbinding van gemeentelijk leiding en rioolgemaal naar een hoofdrioolgemaal van het waterschap. Het uitvoeringsproject is nog niet gestart.

Figuur 28 Cellulose Terugwininstallatie in containers AWZI Zeewolde

AWZI Zeewolde: Cellulose Terugwininstallatie in gebruik genomen

In december van het jaar is de Cellulose Terugwininstallatie geplaatst op de AWZI Zeewolde en in bedrijf genomen. Hiermee is een mijlpaal bereikt in de ambities om grondstof terug te winnen en circulair te zijn. De gesprekken met de afnemer zijn gestart en werken we samen aan het realiseren van het opwerken van de cellulose. De verwachting is dat eind 2025 de cellulose kan worden ingezet voor de productie van papier dan wel karton.

4.2. Wat hebben we gedaan?

4.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten

➤ **Beheren en onderhouden**

Onderhoud en renovaties gaan altijd door

Op de AWZI's voeren we elk jaar onderhoud en renovatie uit. Voorbeelden zijn de compressorinstallatie voor de beluchting in Tollebeek en de afronding van de elektrotechnische- en harkroosterinstallatie in Zeewolde. Op de AWZI Tollebeek is ook het vet verwijderd dat zich

verzameld onder de afdekking. Om zo te voorkomen dat de afdekking beschadigd en verstoring van het proces ontstaat.

Figuur 29 Vetophoping voorbezinktank AWZI Tollebeek

Verder zijn op locatie Lelystad de nabezinktanks en beluchting gerenoveerd en is op locatie Dronten de tijdelijke WKK geïnstalleerd. De renovatie van de slibgisting is in voorbereiding. Verder worden er onderhouds- en renovatiewerkzaamheden uitgevoerd aan de rioolgemaal in de gemeente Lelystad: twee rioolgemaal, De Griend en De Gondel, zijn gerenoveerd. Ook is de persleiding van rioolgemaal De Gondel geïnspecteerd.

P&ID's op orde brengen gaat door

Zuiderzeeland werkte als deelnemer mee aan de ontwikkeling van de Aquo Toolpallet Piping & Instrumentation Diagram (P&ID). Een P&ID toont de leidingen en gerelateerde onderdelen (zoals pompen en meetapparatuur) van processtromen en is een wezenlijk onderdeel van goed onderhoudsmanagement. De standaard is allereerst door drie waterschappen geïmplementeerd (Vechtstromen, WDOD en Zuiderzeeland) en in 2023 overgenomen door het Waterschapshuis. Inmiddels is dit een landelijke standaard die op dit moment door 11 waterschappen en een aantal ingenieursbureaus wordt toegepast. Zuiderzeeland zette alle rioolgemaal om naar de nieuwe Aquo standaard en werkt nu aan de P&ID's voor de afvalwaterzuiveringen. Deze uniforme opzet blijkt ingewikkelder dan aan de voorkant bedacht. Reden hiervoor is de invloed van andere projecten, waarbij aanpassingen in het proces plaatsvinden. Op grond hiervan moeten deze aanpassingen in de inventarisatie verwerkt worden. Met name de voorbereidingen voor Fit the Future hebben grote invloed op de voortgang. Wat ook geldt voor de aanpassingen op AWZI Tollebeek zoals biogaslijn en de Cv-installatie.

De bedoeling is dat de nieuwe standaard uiteindelijk ook voor het watersysteem wordt uitgewerkt en is onderdeel van de projectopdracht.

Monitoring van het coronavirus (COVID-19) gaat door.

In 2024 is de monitoring van het coronavirus (COVID-19) in het influent van zuiveringsinstallaties doorgezet. Vier van de vijf zuiveringsinstallaties in ons beheergebied worden 2x in de week onderzocht, één zuivering (AWZI Zeewolde) 1x per week. Deze monitoring is onderdeel van het Nationale Rioolwatersurveillance (NRS) uitgevoerd door het RIVM (in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport). Het coronadashboard van de Rijksoverheid is in 2024 gestopt. De resultaten van het onderzoek worden gepubliceerd op de website van het RIVM. Het monitoringsysteem in het rioolwater werkt nog steeds heel goed en wordt in ieder geval tot eind 2025 voortgezet. De infrastructuur die is opgezet voor het rioolwateronderzoek voor COVID-19 kan ook gebruikt worden voor onderzoek naar andere ziekten of stoffen, die iets vertellen over de volksgezondheid en de leefomgeving. In 2025 wordt besloten hoe de samenloop is van dit rioolwateronderzoek en de monitoring vanuit de richtlijn stedelijk afvalwater.

➤ Kosten eerlijk verdelen

Plan van aanpak

De ontwikkeling van de discrepantie (verschil tussen de opgelegde belastingeenheden en de binnengekomen vervuilingseenheden op de afvalwaterzuivering) volgen we op basis van voorlopige aanslagen en zijn input voor gesprekken met GBLT en de Omgevingsdienst. De samenwerking wordt halfjaarlijks besproken op verschillende niveaus in beide organisaties. De acties die beschreven staan in het afvalwaterakkoord met Urk worden door de gemeente en de Omgevingsdienst opgepakt. Hier is helaas nog onvoldoende voortgang op geboekt en zijn gesprekken op bestuurlijk niveau gevoerd om de urgentie te benadrukken en dat moet leiden tot een plan van aanpak voor terugdringen van de discrepantie. Dit ook in samenhang met de problematiek van lozing van vet vanuit de visverwerkende industrie en of op termijn maatregelen op de AWZI Tollebeek nodig zijn.

De discrepantie voor ZZL was in 2021 gedaald naar 19% op basis van voorlopige aanslagen. In onderstaande tabel is de historische ontwikkeling van discrepantie weergegeven, met een prognose van de jaren 2022 en 2023.²

2016	2019	2021	2022	2023
29%	21%	19%	13%	13%

Tabel: discrepantie in cijfers

➤ Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen

Koploper in afvalwaterprognoses

We zijn bij ZZL koploper in hoe je afvalwaterprognoses opstelt. Samen met Community of Practice STOWA en Waterschapshuis Afvalwaterprognoses organiseerden wij onder de noemer Samenwerking Afvalwater Flevoland een symposium hierover bij de gemeente Almere. We doen dit om te anticiperen op de ontwikkelingen in combinatie met het uitvoeren van beheer en onderhoud op de juiste momenten. En dan is een adequate afvalwaterprognose een belangrijk hulpmiddel. Vanuit de landelijke ontwikkelingen zijn we daar dus optimaal bij aangesloten.

Veel dynamiek in ons beheergebied

Belangrijk bij het opstellen van de afvalwaterprognoses is inzicht te krijgen in de toekomstige ontwikkelingen. Daarom worden met alle gemeenten gesprekken gevoerd over het transportsysteem over de aanpassingen in de huidige situatie en hoe om te gaan met de toekomstige ontwikkelingen. Een belangrijk onderwerp hierin is de ambitie ten aanzien van woningbouw in het kader van 'Samen maken we Flevoland' en welke planning daarvoor wordt aangehouden. Daarnaast is aandacht voor zaken als discrepantie, omgaan met hemelwater, bedrijfsafvalwater, waterkwaliteit en zeer zorgwekkende stoffen. Dit leidt ertoe dat steeds meer inzicht ontstaat over de afvalwaterketen ten aanzien van knelpunten en het capaciteitsvraagstuk en voor welke uitdagende inspanningen we staan. Het beeld is nog niet compleet, maar zal al wel input zijn voor de update van de integrale aanpak afvalwaterketen die in 2024 is opgestart. De bestuurlijke besluitvorming hierover zal in 2025 plaatsvinden.

Afvalwaterakkoord Almere vastgesteld

² Heffingsgegevens zijn pas na drie jaar definitief. De gegevens van 2022 en verder hebben een voorlopig karakter.

In 2024 is het afvalwaterakkoord bestuurlijk vastgesteld en dit akkoord wordt in januari 2025 getekend. Verder ging de aandacht uit naar de optimalisatie van de afvalwaterinzameling en transportsystemen in het gebied ten zuiden van de Rijksweg A6 (Nobelhorst – Almere-Haven). Dit omvat het verbeteren van de infrastructuur en het verhogen van de efficiëntie van de systemen om beter om te gaan met de afvalwaterstromen. Tegelijkertijd zijn de voorbereidingen gestart voor soortgelijke optimalisaties in het gebied ten noorden van de A6, waarbij de focus ligt op het identificeren van knelpunten en het implementeren van verbeteringen. Samen met de gemeente wordt er gewerkt aan het hemelwaterbeleid.

Scenariodenken

Voor de regio Zeewolde-Oosterwold-Almere is de studie gestart om in te spelen op de ontwikkelingen en scenario's te ontwikkelen om het afvalwater nu en in de toekomst te kunnen verwerken. Dit ook in relatie tot de forse opgave voor woningbouw en andere ontwikkelingen in deze regio. Zoals woningbouw (binnen bebouwde kom, Knardijkgebied, en Oosterwold-Zeewolde), recreatie (Zuidlob) en de potentiële vestiging van een defensiekazerne in de regio. Inmiddels zijn een aantal scenario's geschetst die verder zullen worden uitgewerkt voor wat betreft de financiën en de value case.

Figuur 30 Gemaal Nobelhorst in aanbouw in Almere

Goede banden met de gemeenten

De gemeente Dronten heeft het initiatief genomen in een optimalisatiestudie afvalwatersysteem uit te voeren om het proces van inzameling, transport en zuivering van afvalwater goed voor te bereiden voor de toekomst. Dit vormt ook de input voor een Afvalwaterakkoord, waarover we in gesprek zijn met de gemeente. In Lelystad werken we samen om de ontwikkelingen in kaart te brengen om zo toekomstige verbeteringen in het transportsysteem te realiseren en optimalisaties uit te voeren. Met als doel te komen tot een robuust afvalwatertransportsysteem. Met de gemeente Noordoostpolder zijn we in gesprek om meer inzicht te krijgen in de ontwikkelingen voor woningbouw en industrie. Dat heeft ertoe geleid dat we voor de zuiveringskring Tollebeek nu een completer beeld hebben van de ontwikkelingen. Zo konden we beter in beeld brengen welke aandachtspunten zich voordoen binnen deze zuiveringskring. Hiermee is ook de investeringsplanning voor het transportsysteem aangescherpt. Met de gemeente Noordoostpolder is ook gesproken over het vervolg op het huidige Watertakenplan.

Op Urk ligt de focus nog steeds op het analyseren van de impact van regenval op het oppervlaktewater, het functioneren van de rioleringssystemen en het selecteren van de meest geschikte pompen voor de hoofdrioolgemalen.

Knelpunten in de waterketen

De maximumcapaciteit van winning van grondwater op de Vitens-winslocatie Sint Jans klooster is bereikt. Ook is het maximum bereikt van het drinkwaterleidingnetwerk van Vitens. Om die reden is gestart in 2024 met het gebiedsproces Watervoorziening Noordelijk Flevoland. In dit gebiedsproces wordt ook gekeken naar de bestaande knelpunten in het afvalwatersysteem. Dit heeft effect op de ambities voor de woningbouw en de uitbreiding en vestiging van nieuwe bedrijven. Op Urk vragen de ontwikkeling van Port of Urk (nieuwbouw industrieterrein) en het bestaande gebied om een nadere uitwerking van water op maat. De vraag hierbij is op welke wijze de aanwezige en nieuwe bedrijven kunnen worden voorzien van water en wat vervolgens mogelijk is in het hergebruik van afvalwater. De stuurgroep heeft een opdracht geformuleerd en de werkgroep van start gegaan. Zuiderzeeland is zowel in de stuur- als de werkgroep vertegenwoordigd.

Samenwerking met Gemeenten (SAF)

De organisatie van de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland (SAF) is in 2024 iets aangepast. Het kernteam is en blijft het centrale punt en werkt jaarlijks conform een meerjaren uitvoeringsprogramma aan diverse onderwerpen. Hierbij maken we onderscheid naar de volgende thema's

- Operationeel Beheer
- Beleid en Planvorming
- Data gedreven Werken
- Onderzoek en Innovatie

Figuur 31 SAF

Jaarlijks rapporteert het kernteam via een jaarverslag over de uitgevoerde activiteiten. Aangezien de huidige bestuurlijke

overeenkomst in 2024 is afgelopen, is een bestuurlijk overleg opgestart om te bezien op welke wijze we de samenwerking willen vervolgen. Vanuit het kernteam zijn enkele organisatorische aspecten als bemensing, aansturing van de thema's, budget en samenhang met het Waterlab verder uitgewerkt en vastgelegd.

Begin 2025 vindt een bestuurlijk overleg plaats over de voortgang van de Samenwerking Afvalwater Flevoland in combinatie met een gesprek over hoe we grip krijgen op (in)directe lozingen.

Blijvende aandacht binnen SAF voor Waterlab

Binnen het Waterlab zijn voor vier casussen verschillende systemen actief. De vier casussen zijn Pilots bij het bedrijf Schaap Holland, de off-grid situatie bij Camp & Surf, het grijswatersysteem bij LAB en de decentrale zuivering bij Oosterwold. Om meer duidelijkheid te geven over deze systemen is voor elke casus een flyer opgesteld met nadere informatie over de casus en de te behandelen afvalwaterstromen. In 2024 zijn op onderdelen nog enkele verbeteringen aangebracht en verder zijn vooral metingen uitgevoerd. Om voor nu en de komende jaren een goede en gedegen monitoring te kunnen uitvoeren is een nieuwe subsidie aanvraag opgezet. De provincie regelt de aanvraag namens de betrokken partijen. We zijn het Waterlab begonnen vanuit een samenwerking tussen de provincie, het waterschap en de gemeenten, maar tegenwoordig, sinds 2024, is ook Vitens partner van het Waterlab.

Gezien de ontwikkelingen zoals het gebiedsproces Watervoorziening in Noordelijk Flevoland en de ontwikkelingen bij meerdere bedrijven is de verwachting dat we in aanvulling op de huidige casussen mogelijk voor meerdere situaties vergelijkbare trajecten kunnen opstarten. Omdat we zien dat vanuit het bedrijfsleven vragen op ons af komen, hebben we vanuit het Waterlab het initiatief genomen om in samenwerking met Horizon te kijken of we een Bedrijven platform in ons beheergebied zouden kunnen opzetten. In enkele andere regio's zijn dergelijke platformbijeenkomsten (koplopergroepen) al opgezet. Vanuit deze bijeenkomsten kan gemakkelijker een afstemming worden bereikt over de watervraagstukken bij bedrijven.

Metingen van lachgas leveren resultaten op

Het Versnellingsprogramma Lachgas ging begin 2024 van start met als doel de uitstoot van lachgas bij rioolwaterzuiveringsinstallaties aanzienlijk te verminderen. Lachgas is een krachtig broeikasgas en vormt een groot deel van de CO₂-voetafdruk van de waterschappen. Al enige tijd worden de lachgasemissies nauwkeurig gemeten in de AWZI's Dronten en Zeewolde. De eerste resultaten van deze metingen zijn inmiddels beschikbaar en bieden waardevolle inzichten in de variaties van lachgasemissies tussen de installaties. Zo lijkt het erop dat de emissie lager is dan nu in de Klimaatmonitor wordt gerapporteerd op basis van IPCC-regels. Deze resultaten gebruiken we om onderzoek te doen naar gerichte reductiemaatregelen met behulp van Machine learning, een vorm van kunstmatige intelligentie (AI). De verwachting is dat met deze techniek het proces zodanig kan worden geoptimaliseerd dat significante reductie mogelijk is met behoud van de effluentkwaliteit. De uitkomst van dit onderzoek kan dan weer gebruikt worden om te implementeren op de andere AWZI's.

Nationaal Groiefonds

Vanuit het Groeiplan werkt het waterschap aan twee technologieën: het DEXfilter en Biophree. De opzet is dat Waterschap Hollandse Delta op de rwzi Dordrecht vervolgonderzoek uitvoert om het DEXfilter verder te testen op de verwijdering van microverontreiniging. Gericht op de bedrijfsvoering van dit concept voor het bepalen van de kosten van deze technologie. De opstart van de pilot heeft vertraging opgelopen en zal in februari 2025 zijn. Dat is later dan in eerste instantie was gepland, namelijk in september 2024. Het tijdig beschikken over resultaten van dit onderzoek zijn van belang voor het vervolg.

Het pilotonderzoek naar Biophree is eind 2024 afgerond. De rapportage van dit onderzoek worden in het tweede kwartaal van 2025 door STOWA gepubliceerd. Op dit moment wordt gewerkt aan een notitie over wat vervolgstappen kunnen zijn. Dit betekent dat in 2025 wel de balans moet worden opgemaakt voor zowel DEXfilter als Biophree, waar we nu staan en wat de volgende stappen worden binnen het Nationaal Groiefonds.

4.2.2 Speciale investeringen programma Schoon, gezuiverd water

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
AWZI Almere Fit for the future	Schoon, gezuiverd water	Geheimverklaard door DenH op 23-01-2024	2025-2026
Onderzoeksfase	X Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase
<p>Kaders/doelstellingen</p> <p>Verder uitwerken van de aanpassing van de AWZI Almere, gericht op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vergroten capaciteit AWZI Almere; • 20% <u>slibreductie</u> in 2030 ten opzichte van 2018; • Productie van duurzame energie door het opwerken van biogas naar groen gas met CO₂-terugwinning en het winnen van struviet als grondstof. • Schoner oppervlaktewater, verwijdering van microverontreinigingen; • In kaart brengen aanpak van een klimaatneutrale AWZI Almere als bijdrage aan een klimaatneutraal Zuiderzeeland in 2050; • CO₂ reductie van 55% in 2030 t.o.v. 1990; • Behouden/vergroten van biodiversiteit; <p>Vanuit de eerder vastgestelde Beleidskaders:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waterbeheerprogramma, • Energiestrategie; • Klimaataanpak; • Integrale Aanpak Afvalwaterketen Zuiderzeeland (actualisatie 2023) <p>is een aanpak vastgesteld voor het project Almere Fit for the Future:</p> <p>Om het zuiveringsslib op een robuuste manier te kunnen blijven verwerken is een groot deel van de sliblijn aan vervanging toe. Om het groeiend aanbod van afvalwater in de toekomst te kunnen blijven verwerken en de doelstellingen van de klimaataanpak, de energiestrategie en slibreductie te kunnen realiseren moet de capaciteit van de AWZI, inclusief de sliblijn, worden vergroot. Aangezien zowel slib vanuit Almere als onder andere Zeewolde hier verwerkt kan worden moet de sliblijn vergroot worden.</p> <p>Ook is het wenselijk om maatregelen op de AWZI's toe te passen voor het verwijderen van microverontreinigingen uit het afvalwater.</p> <p>Aanbesteding succesvol</p> <p>In maart 2024 stemde het AB in met het vrijgeven van het uitvoeringskrediet voor het speciale project AWZI Almere fit for the future. In de periode daarna is toegewerkt naar een aanbesteding. Deze aanbesteding vond in de tweede helft van 2024 plaats. De aanbesteding verliep goed. De gunning van de opdrachten vond in november 2024 plaats. Ook heeft de gunning van de levering van duurzame laagwaarde warmte plaatsgevonden voor het verwarmen van de nieuw te bouwen Ephyra slibvergistinginstallatie. De voorbereiding voor de realisatiefase zijn op dit moment in volle gang. Naar verwachting zullen de eerste werkzaamheden op AWZI Almere in het voorjaar van 2025 starten. De planning is dat de vernieuwde / aangepaste AWZI Almere eind 2026 in gebruik wordt genomen.</p> <p>Groen gas</p> <p>Eind 2024 is gestart met het verder verkennen van een kans om een samenwerking tot stand te brengen met het Warmtebedrijf Almere (leverancier warmte Ephyra) voor het gezamenlijk vervloeien van CO₂ in één installatie op het terrein van het Warmtebedrijf. In 2025 wordt hierover meer bekend. Eveneens is in 2024 een verkenning uitgevoerd naar de verkoop van het groengas en de groencertificaten. In 2025 kan hierover een besluit worden genomen.</p>			

Fosfaat terugwinnen

In 2024 is gestart met een aanvullende verkenning van fosfaatterugwinning in de vorm van struviet vanuit de ambitie rond klimaatneutraliteit en de grondstoffen agenda. Ook hier kan in 2025 een besluit over worden genomen of en hoe we hiermee verder willen gaan.

Poederkool voor verwijdering van microverontreinigingen

De productie van poederkool op basis van biologische oorsprong (snoeihout) nam in 2024 een sprong. Alle lichten staan op groen voor de bouw van de productie-installatie in Almere. In 2025 zal een verkenning worden gestart hoe het inkoop-en aanbestedingsproces vormgegeven kan worden met als doel dat op AWZI Almere poederkool van biologische oorsprong gedoseerd kan worden.

Speciale investering		Programma		Financieel	Planning
Aanpassing AWZI Zeewolde		Schoon, gezuiverd water		€ 2.600.000 (uitvoeringskrediet)	2021-2025
Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	X	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
Kaders/doelstellingen					
Verder uitwerken van de aanpassing van de AWZI Zeewolde, gericht op: <ul style="list-style-type: none"> • Vergroting van de capaciteit van de AWZI met 10%-15%; • Terugwinnen van cellulose en daarmee een bijdrage leveren aan circulariteit; • In kaart brengen aanpak voor een klimaatneutrale AWZI Zeewolde. 					
Fijnzeefinstallatie in bedrijf					
In november is de fijnzeef-/cellulose terugwininstallatie geplaatst en in december in bedrijf genomen. De eerste testen laten zien dat de installatie technisch goed functioneert. Hiermee is dus de doelstelling van om de zuiveringscapaciteit te vergroten bereikt.					
Gesprekken gestart over afzet naar papierfabrikant					
In december zijn ook de gesprekken gestart met de papierfabrikant over een installatie om de cellulose op te werken naar een kwaliteit dat het kan worden gemengd met oud papier voor de fabricatie van papier of karton. De planning is dat deze installatie in Q4 van 2025 in bedrijf kan worden genomen. Hierbij speelt nog wel het knelpunt van netcongestie, in 2025 zoeken we naar oplossingen, technisch dan wel in overleg met de netbeheerder. Zodra meer duidelijkheid is over het ontwerp van de opwerkingsinstallatie en meer duidelijkheid is over de business case wordt deze geagendeerd in het Algemeen Bestuur.					
Klimaatneutrale AWZI belemmert door netcongestie					
Onderdeel van de klimaatneutrale AWZI was het verwarmen van de bedrijfsgebouwen met een warmtepomp (geen aardgas meer). Gezien de netcongestie is dit problematisch en is er voor gekozen om het beschikbare vermogen te benutten voor de eerste fase (de cellulose terugwininstallatie), en niet voor een warmtepomp.					

4.2.3 Afronding maatregelen programma Schoon, gezuiverd water

In het boekjaar afgeronde maatregelen:

- In 2024 ontvangt het Algemeen Bestuur een voorstel voor Almere Fit for the Future (toekomstbestendigheid van AWZI Almere).

4.3. Wat heeft het gekost?

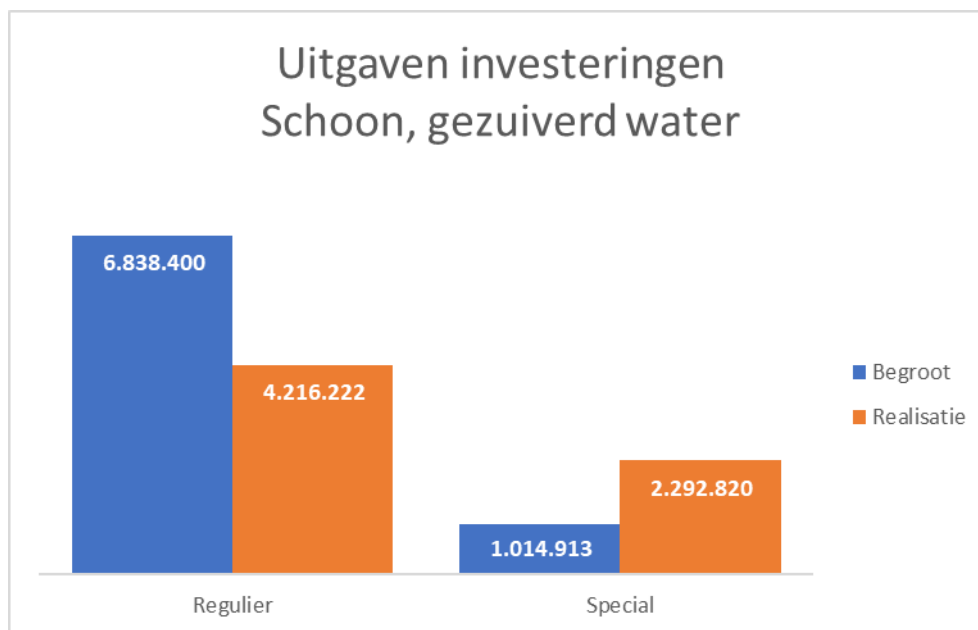
➤ Programmalasten

Overzicht programma Schoon, gezuiverd water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Schoon, gezuiverd water	26,3	27,2	26,7	24,6

➤ Investerings

In onderstaande staafdiagrammen is de financiële omvang van de lopende en geplande (te starten) investeringen te zien, gesplitst naar reguliere en speciale investeringen. Het gaat hier om de gerealiseerde uitgaven in 2024 per type investering (Realisatie) in relatie tot de verwachte uitgaven ten tijde van de vaststelling van de Begroting & Meerjarenraming (Begroot)

Toelichting:

De gerealiseerde reguliere investeringen binnen het programma Schoon, gezuiverd water vielen in 2024 lager uit dan begroot. Dit komt deels doordat bepaalde investeringen zijn uitgesteld naar 2025 en verder, maar ook door vertragingen bij lopende projecten. Zo liep de Vervangingsopgave PL-220 Markerlant vertraging op door de uitloop van de goedkeuring van het persleidingtracé bij de gemeente, en ontstond vertraging bij gemeente Urk bij het project voor de verlegging van de Persleiding PL-880 fase 1.

Bij de speciale investeringen was de realisatie daarentegen hoger dan begroot, voornamelijk doordat de uitvoering van Almere Fit for the Future in 2024 is gestart (AB maart 2024).

5. Programma Financiën, organisatie en informatie

5.1. Wat hebben we bereikt?

Vitaal voor grote opgaven

De opgaven van de waterschappen worden steeds groter, meer in samenwerking met de omgeving en (daardoor) ook complexer. Daarbij komt dat de economische omstandigheden sterk veranderd zijn ten opzichte van de voorgaande periode. Na een decennium van lage rente, inflatie en loonontwikkeling, zagen we de afgelopen drie jaar een stijging in deze cijfers. Als waterschap moeten we scherp op de taakuitvoering blijven en tegelijk moeten we anticiperen op de toekomst. Voor het anticiperen op de toekomst stelde het AB Vitaal Zuiderzeeland 2025 vast. Voor het komende jaar betekent dit het beter invullen van goed werkgeverschap en het uitbreiden van een aantal specialismen in de organisatie, om te zorgen dat we een veerkrachtige organisatie blijven die goed in staat is de taken in de toekomst uit te kunnen voeren.

Voor ons als waterschap vraagt dit dat randvoorwaarden als integrale dienstverlening, personeelsbeleid en -beheer, organisatieontwikkeling, financiën, datamanagement, ICT en facilitaire ondersteuning op orde moeten zijn. Het invullen van deze randvoorwaarden wordt organisatiebreed vanuit het programma Financiën, organisatie en informatie uitgevoerd.

Financieel beleid staat stevig na actualisatie

De afgelopen jaren actualiseerden we ons financieel beleid. Dit proces is recent afgerond met de vaststelling van het treasurystatuut. Van het schulden- en reservebeleid tot het treasurystatuut is ons financiële kader structureel en diepgaand herzien. Hiermee inspireren we ook andere waterschappen. Het nieuwe financiële beleid zorgt voor een duidelijke en bestendige gedragslijn. Dit past bij het bestuursprogramma om geen kosten door te schuiven naar de toekomst. Nu breekt een nieuwe fase aan, waarin de focus verschuift naar een cruciale vraag: 'hoe financieren we de grote uitgaven die op ons afkomen in een voortdurend veranderende wereld?' Hiermee gaan we in 2025 aan de slag.

Up-to-date werkomgeving

Op digitaal gebied gaan de ontwikkelingen steeds sneller en is er steeds meer impact te maken. Denk aan de kansen voor verbetering en efficiëntie in de procesvoering, maar ook aan de risico's voor onder andere privacy en cybersecurity. In 2024 werkten we verder aan een goed werkend, up-to-date en veilige digitale werkomgeving en gingen verder met de ontwikkelingen die de digitale toekomst van ons vraagt. Deze doorontwikkeling past zowel binnen onze eigen informatiestrategie als de samenwerking tussen de waterschappen en Het Waterschapshuis voor de digitale transformatie (de strategienota HWH en vaarkaart waterschappen).

Aantrekkelijk werkgeverschap

In 2024 hebben we nog steeds te maken met een krappe en dynamische arbeidsmarkt. Wij hebben daarop geanticipeerd door ons werkgeversmerk te versterken, het aantrekken van nieuw talent en het investeren in de ontwikkeling van onze huidige medewerkers. In de arbeidsmarkt zien we een toenemende vraag naar gespecialiseerde vaardigheden. Het lukt ons waterschap om nieuw talent voor ons waterschap aan te trekken. Behoud van dit nieuwe en aanwezig talent is cruciaal voor het succes van onze organisatie. We blijven investeren in het creëren van een aantrekkelijke en inclusieve werkomgeving, waarin medewerkers zich gewaardeerd en betrokken voelen. Initiatieven zoals flexibele werkregelingen, welzijnsprogramma's en een sterke focus op werk-privébalans dragen bij aan medewerkersbetrokkenheid en een organisatie waar medewerkers met plezier werken en groeien. Dit alles maakt dat onze medewerkers zijn toegerust om dagelijks aan de slag te zijn met het uitvoeren van onze werkzaamheden en uitdagingen.

5.2. Wat hebben we gedaan?

5.2.1 Onderwerpen en bereikte resultaten

➤ Solide Basis

We blijven de actuele macro-economische ontwikkelingen volgen

De afgelopen jaren zijn de economische omstandigheden sterk veranderd ten opzichte van de voorgaande periode. Na een decennium van lage rente, inflatie en loonontwikkeling, zagen we de afgelopen drie jaar een stijging in deze cijfers. De begroting voor 2024 hield rekening met de laatste CPB-prognoses voor inflatie en loonontwikkeling, en er was verwacht dat de kosten voor aanbestedingen, energie en rente zouden stijgen. In 2024 bleven we onder de begrote energielasten. Aan de ene kant was er sprake van meer neerslag, vooral in het voorjaar, waardoor het aantal uit te malen hoeveelheid water hoger was dan begroot. En aan de andere kant was de energieprijs lager dan begroot. Het is nog onzeker of de verhoogde neerslag een eenmalig verschijnsel is, of dat we ons moeten voorbereiden op vaker voorkomende natte periodes, mogelijk als gevolg van klimaatverandering. In 2024 zijn er geen nieuwe geldleningen afgesloten.

Bestuur gaf richting aan begrotingsproces

In het voorjaar van 2024 is de Kadernota voor de begroting van 2025 en de jaren daarna opgesteld. Met deze Kadernota heeft het Algemeen Bestuur aan het begin van het begrotingsproces sturing gegeven en ambities en tariefsценario bepaald. Het bestuursprogramma en het collegeplan vormden de basis voor het opstellen van de Kadernota 2025-2029. Bij de bespreking van de Kadernota deelden de fracties hun algemene beschouwingen en gaven verder richting aan de begroting van 2025. In de Kadernota bleek dat het waterschap te maken krijgt met grote opgaven en blijvend hogere kosten, die vooral voortkomen uit wettelijke normen en de zorgplicht die het waterschap heeft als functionele overheid. Het Algemeen Bestuur is gedurende het hele begrotingsproces goed meegenomen in de gemaakte keuzes. Hierdoor kon eind november 2024 het proces voor de begroting 2025 succesvol worden afgerond.

De lange termijn doorkijk van de investeringsopgaven is opgesteld

De lange termijn doorkijk van de investeringsopgaven biedt het bestuur inzicht in de toekomstige investeringen en bedrijfsmiddelen en helpt zo bij het stellen van prioriteiten en het maken van afwegingen voor de lange termijn. Er is hierbij rekening gehouden met de doelstellingen in het bestuursprogramma. Het doel van de doorkijk is om overzicht te bieden van de verwachte investeringen. De doorkijk is beleidsarm, wat betekent dat de planning gebaseerd is op bestaande kwaliteitsafspraken en beleidskaders, zonder te anticiperen op grote toekomstige keuzes die nog niet concreet zijn. De doorkijk bevat een indicatie van de investeringsbehoefte van 758 miljoen euro tussen 2025 en 2050. De schuldpositie stijgt hierdoor naar verwachting naar circa 150% van de begroting, wat het maximum is volgens het reserve- en schuldenbeleid. De informatie wordt gebruikt voor strategische sturing en voor het maken van keuzes over de inhoud, planning en financiering van investeringen. En helpt zo het bestuur om in de toekomst effectief kaders te stellen.

Begrotingssystematiek transparant gedeeld

Tijdens de behandeling van de Kadernota 2025 zijn de uitgangspunten voor het opstellen van de financiële begroting gedeeld met het Algemeen Bestuur. Het begrotingsproces binnen het waterschap volgt de richtlijnen die het AB vaststelde in de Planning & Controlcyclus. In een notitie is verduidelijkt hoe de financiële begroting en de meerjarenraming tot stand komen. De hierin opgenomen afspraken zijn niet nieuw, maar waren eerder al vastgelegd in documenten zoals voorgaande Voorjaarsnota's, Kadernota's en begrotingen. Door de recente ontwikkelingen rondom inflatie en energieprijzen werd het noodzakelijk om deze afspraken op een overzichtelijke manier samen te vatten. Natuurlijk kunnen zich nieuwe of onverwachte (externe) situaties voordoen die aanleiding geven tot andere inzichten en mogelijk andere inschattingen dan nu gepresenteerd. Het begrotingsproces is transparant, wat betekent dat het college in dergelijke gevallen inzicht geeft in de veranderde situatie. Eventuele keuzes die daarvan het gevolg zijn en of deze afwijken van eerdere afspraken, worden toegelicht in de Kadernota of begroting.

We werkten aan een gezonde financiële positie met het nieuwe treasurystatuut

De afgelopen jaren werkten we aan het behouden van een gezonde financiële positie. In 2024 is het 'oude financieringsstatuut' geactualiseerd om te voldoen aan de actuele wet- en regelgeving en om de financiële activiteiten van het waterschap op een verantwoorde, risicomijdende en transparante manier te beheren. Treasury, wat letterlijk "schatkist" betekent, omvat het beheer van financiële activa, geldstromen, de financiële positie en de bijbehorende risico's. Het nieuwe treasurystatuut vervangt het oude financieringsstatuut en draagt bij aan de financiële stabiliteit van het waterschap. Het statuut vormt de basis voor het financieel beheer en ondersteunt de uitvoering van de taken die aan het waterschap zijn toegewezen. Het treasurystatuut is een tactisch en operationeel document dat de infrastructuur voor de uitvoering van de treasuryfunctie vastlegt. Het beschrijft de regels voor het aangaan van leningen en het uitzetten van geld, evenals de procedures en afspraken voor het beperken van risico's. Het treasurystatuut werd eind december 2024 vastgesteld door het college en fungeert als het kader voor alle financieringsactiviteiten van het waterschap. Begin 2025 wordt het statuut ter kennisgeving aan het Algemeen Bestuur aangeboden.

De fiscale complexiteit nam toe

Het afgelopen jaar zagen we een aanzienlijke toename in zowel het aantal als de omvang van fiscale dossiers. Dat leidde tot meer aandacht voor dit onderwerp. De samenwerkingen met andere waterschappen, lokale overheden en bedrijven bevatten bovendien steeds vaker een fiscaal complex component. Daarnaast is de vergroening van onze werkprocessen, zoals het terugwinnen van grondstoffen en de opwekking van energie niet alleen een technisch en organisatorisch vraagstuk, maar ook een fiscaal vraagstuk. Het boekenonderzoek van de Belastingdienst in 2023 leidde tot de afspraak dat de administratie beter moet worden ingericht om te voldoen aan de nieuwe eisen vanuit de belastingwetgeving. Dit was deels al meegenomen bij de inrichting van het nieuwe financiële systeem en is in het jaar 2024 verder geïmplementeerd.

Nieuwe verslaggevingsregels vanaf het begrotingsjaar 2025 dragen bij aan transparantie, eenvoud en vergelijkbaarheid

Vanaf het begrotingsjaar 2025 zijn er wijzigingen doorgevoerd in de wetgeving voor de financiële verslaggeving van waterschappen. De huidige verslaggevingsregels, die dateren uit 2009, zijn aangepast op basis van nieuwe inzichten en sluiten nu beter aan bij de verslaggevingsvoorschriften van gemeenten en provincies. Dankzij de nieuwe regels is de verslaggeving transparanter, eenvoudiger en waar relevant, beter vergelijkbaar geworden. De Begroting & Meerjarenraming 2025-2029, die in 2024 is opgesteld, is het eerste Planning & Control (P&C)-document waarvoor deze nieuwe regels van toepassing zijn. Voorbeelden van de doorgevoerde wijzigingen zijn de uitbreiding van de meerjarenraming met een extra jaar, opname van de paragraaf assetmanagement, de toevoeging van meer kengetallen in de verslaggeving, de weergave van bruto baten en lasten in plaats van netto lasten in verschillende onderdelen van de verslaggeving en de toevoeging van een geprognosticeerde balans in zowel de meerjarenraming. De Begroting & Meerjarenraming 2025-2029 is eind november 2024 vastgesteld door het Algemeen Bestuur.

Solide informatiehuis blijft de basis en wordt verder uitgebouwd

Vernieuwing van het Informatielandschap

Ons informatielandschap is verder vernieuwd om solide te blijven functioneren in de toekomst. De ICT-omgeving en applicaties zijn vereenvoudigd en gemoderniseerd, waarbij we steeds meer gebruik maken van cloud-oplossingen. Dit heeft geleid tot een verschuiving van investeringsgelden naar exploitatiegelden, wat we in 2024 meenamen in de meerjarenontwikkeling.

Eind 2023 waren we technisch gescheiden van de informatiestructuur van WDODelta. In 2024 zijn we hierop verder gegaan om een uitwijklocatie in te richten om bij interruptie van onze eigen netwerken op over te schakelen.

Nieuwe financiële systeem in het beheer genomen

Midden 2024 werd het financiële systeem, dat volledig in de cloud werkt, overgedragen vanuit de leverancier aan het beheer van ons waterschap, nadat het systeem al begin 2023 in gebruik is genomen. Belangrijk onderdeel van het Planning & Control-proces zijn de financiële prognoses, die twee keer per jaar inzicht geven in de verwachte uitputting van de beschikbare budgetten en de realisatie van belastingopbrengsten.

Digitale Dienstverlening

De digitale dienstverlening van ons waterschap wordt voortdurend aangepast om minimaal te blijven voldoen aan de wet- en regelgeving voor de digitale overheid. We werken daar naar een balans tussen digitale en persoonlijke dienstverlening waar mogelijk en nuttig. Voorbeelden hiervan zijn:

- Het verbeteren van onze website als loket voor onze diensten.
- De invoering van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet werd het DSO landelijk als zwakste schakel gezien. Technisch waren we goed voorbereid en aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en blijkt dat het digitale systeem technisch goed functioneert, maar dat het gebruiksvriendelijker moet worden. Voor ons betekent dit continu beoordelen welke zaken we zelf kunnen aanpassen, zoals het integreren van de afzonderlijke meldings- en aanvraagformulieren. Bij andere zaken zijn we afhankelijk van de landelijke prioriteringen op wijzigingen. In de aanloop naar de Omgevingswet hebben we ons voorbereid zodat wij inwoners en bedrijven goed kunnen helpen bij het aanvragen van hun vergunningaanvraag. Als het Omgevingsloket nog lastig is om mee te werken dan helpen we inwoners en bedrijven telefonisch met hun vergunningaanvraag.

Tijd en plaatsbewust werken verder geoptimaliseerd

Onze werkomgeving is verder geoptimaliseerd, hiermee ondersteunen wij met onze faciliteiten onze visie tijd- en plaatsbewust werken nog beter en werd digitaal samenwerken de dagelijkse praktijk. Met het optimaliseren van de derde etage op ons hoofdkantoor in Lelystad in 2024 faciliteren wij projectmatig samenwerken zowel fysiek als digitaal nog beter. In 2024 is de verbouw van het kantoor Larserbos gestart, waarbij we doorontwikkelingen van het werkplekconcept Samen Toekomstgericht Werken, de nodige technische vervangingen en het energieneutraal maken combineren.

Stabiel ziekteverzuim onder het landelijk gemiddelde

Het verzuimpercentage voor 2024 was 4,3%. Dit is nagenoeg gelijk aan vorig jaar en ligt zowel onder het landelijk gemiddelde als onder de Zuiderzeeland-norm (4,5%). De ontwikkeling van het verzuim vraagt niet om een andere verbijzonderde aanpak aanvullend op het bestaande verzuimbeleid.

Personeel in Cijfers

Omschrijving	2024	2023
Medewerkers in dienst	370	357
Instroom	37	41
Uitstroom	24	21
Doorstroom	52	38
Man/Vrouw	242/128	237/120
Deeltijders	110	107
Ziekteverzuim	4,3%	4,3%

➤ Anticiperend en (veer)krachtig

Arbeidsmarkt blijft een uitdaging

Hoewel het iets stabiliseert, is de krapte op de arbeidsmarkt voorlopig nog niet weg. Het tekort aan geschikte kandidaten is landelijk sterker dan ooit. We zien ook bij Zuiderzeeland een toename in het aantal moeilijk vervulbare vacatures, nieuwe functies en disciplines met grote schaarste. Terwijl we als waterschap grotere, en andersoortige, opgaven op ons af zien komen. Wat de aanleiding voor Vitaal ZZL 2024 is geweest. De extra loonsom die hierdoor beschikbaar is gesteld, helpt ons om de organisatie verder te bestendigen voor de toekomst.

Toch zijn wij erin geslaagd om nagenoeg alle vacatures in te vullen. Door extra capaciteitsinzet op recruitment en budget voor werving en selectie is het gelukt om meer maatwerk per vacature te leveren. Er wordt geëxperimenteerd met innovatieve wervingsmethoden, om talent aan te trekken en te behouden. Ook zien we dat de gemiddelde doorlooptijd voor het invullen van vacatures het afgelopen jaar significant is gedaald. Wat betekent dat we sneller de juiste kandidaat kunnen vinden.

Het ontwikkelde werkgeversmerk helpt daarbij om onze positie als werkgever te versterken. Daarnaast is in 2024 gestart met het inzetten van strategische personeelsplanning om toekomstige personeelsbehoeften organisatie breed in kaart te brengen. Om zo sneller te anticiperen op trends en ontwikkelingen en nog beter voorbereid te zijn op de toekomst.

Organisatie-, team- en leiderschapsontwikkeling staan centraal in ZZL verbindt

In 2024 zijn we als organisatie gestart met een meerjarig ontwikkelprogramma op het gebied van cultuur, leiderschap en kunde. In dit programma wordt op verschillende niveaus gewerkt aan teamsamenwerking, cultuur- en leiderschapsontwikkeling. Dit doen we met focus op wat onze inhoudelijke watertaken van ons vragen. Vier ontwikkelwaarden staan centraal: vertrouwen, verbinding, helderheid en eigenaarschap. Daarin ligt onze grootste ontwikkelopgave. En deze ontwikkelwaarden zijn op dit moment relevant, gezien vanuit onze opgaven. De komende jaren blijven we volop inzetten op deze ontwikkeling, om zo ook in de toekomst ons waterwerk te kunnen (blijven) doen.

Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie

We werkten in 2024 hard aan een zorgvuldig participatieproces rondom diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie (DGI). Dit heeft geleid tot een breed gedragen visie op DGI, die in 2024 op ambtelijk niveau is vastgesteld. Deze visie vormt een belangrijke basis voor de komende jaren. In 2025 werken we deze visie verder uit naar een aantal focusthema's en een concreet uitvoeringsplan om inclusie en gelijkwaardigheid structureel te verankeren in ons werk en onze organisatiecultuur.

Blijvend aandacht voor gelijke kansen

Waterschap Zuiderzeeland zette het afgelopen jaar veel in op de invulling van de uitvoering van de Wet Banenafpraak. Er is nauw contact met veel organisaties in de regio, waaronder gemeenten, stichtingen, jobcoaches en gespecialiseerde organisaties en werkbedrijven om onze bijdrage als maatschappelijk werkgever te vergroten.

In november 2024 werd Waterschap Zuiderzeeland vriend van het Lelystad Akkoord. Zuiderzeeland is hiermee officieel toegetreden tot de groep van ruim 300 werkgevers die samen met het Lelystad Akkoord een inclusieve arbeidsmarkt willen creëren. Hierin staat niemand aan de kant en is er ruimte voor ieders talent.

Er is extra energie gestoken in het realiseren van ons doel vanuit de wet Banenafpraak. In de dagelijkse praktijk zien we dat het vinden en matchen van geschikte medewerkers een uitdaging blijft. Mede door ingewikkelde wet- en regelgeving. Op 1 januari 2025 zijn er 11,45 banen gerealiseerd, dit staat gelijk aan 84,8% van de norm. Ondanks het feit dat het waterschap nog niet volledig aan de norm voldoet, is er wel sprake van een significante stijging ten opzichte van vorig jaar (ca. 70%).

Opleiding en ontwikkeling voor behoud en persoonlijke groei van medewerkers

Investeren in opleiding en ontwikkeling van medewerkers is belangrijker dan ooit. Zo was er ook in 2024 volop aandacht voor leren en ontwikkelen. De toename in het gebruik van opleidingsbudgetten en

Persoonsgebonden Basis budgetten laat zien dat ook afgelopen jaar medewerkers actief gebruik hebben gemaakt van de geboden ontwikkelmogelijkheden.

De Winter- en zomerschool stonden dit jaar in het teken van 'Bewust Kiezen' en 'Bewust verbinden met jezelf en de ander'. Waarbij het aanbod van de trainingen is ingezet ter ondersteuning van het meerjarige ontwikkelprogramma ZZL verbindt.

Ook geven we samen met onze waterkrachtpartners invulling aan de Waterkrachtacademie. Op deze manier bieden we onze medewerkers een breed palet aan opleidings- en ontwikkelmogelijkheden. Vanuit dit samenwerkingsverband zijn we ook gestart met implementatie van een platform met e-learning. Hiermee maken we het beter mogelijk om het trainingsaanbod en het delen daarvan af te

Figuur 32 Aandacht voor ontwikkeling medewerkers

stemmen op de doelgroep, waarbij we verschillende leermethoden inzetten om optimaal leerrendement te creëren.

Benutten van nieuwe digitale ontwikkelingen

We maken goede voortgang op de weg naar een digitale en flexibele organisatie. In 2024 zijn we gestart met het verkennen van de (on)mogelijkheden van artificiële intelligentie (AI) en toepassingen op een standaard kantoorplek, zoals ChatGPT en Copilot. Daarbij is het uitgangspunt om verantwoord gebruik te maken van AI. We hebben niet alleen aandacht voor de technologische mogelijkheden, maar ook voor de menselijke aspecten. We experimenteren vanuit richtlijnen en leren collega’s de juiste vraag te stellen en kritisch om te gaan met de uitkomsten onder andere door factchecken. Hierbij hebben we oog voor de ethische aspecten zoals de implicaties van het delen van bedrijfsinformatie met de bedrijven achter de technologie en uitkomsten van niet transparante algoritmen.

We hebben ook nieuwe digitale ontwikkelingen benut om primaire en dienstverleningsprocessen te verbeteren. Voorbeeld hiervan is het optimaliseren van het energieverbruik van onze gemalen en zuiveringen. Daarbij implementeerden we technologie waarmee we verschillende databronnen kunnen combineren voor dashboards. Dit helpt ons bij datagedreven ondersteuning van opgaven vanuit duurzaamheid en energiemangement.

Duik in onze Informatievijver voor het vinden van data!

Het vertrouwen van burgers in de overheid staat steeds meer onder druk, mede door de toename van desinformatie. Daar hebben wij als waterschap ook regelmatig mee te maken. Enerzijds zien we dit in het aantal informatieverzoeken en aanvragen vanuit de Wet open overheid (Woo), waar we bij het programma Bestuur en Omgeving ook melding van doen. Daarnaast stellen wij onze data en gegevens open en transparant beschikbaar voor hergebruik en verwerking tot eigen informatie. Hiertoe hebben we in 2024 onze informatievijver op de website heringericht. Deze is onderverdeeld in enkele hoofdstukken. We bieden bijvoorbeeld de legger, schouwkaart en peilbesluitenkaart aan in Informatieproducten. Onder Dataportaal zijn diverse geodatasets te vinden van de waterkering, het watersysteem en de waterketen die als open data zijn te hergebruiken. Via de informatievijver is het makkelijker geworden websites te vinden waar Zuiderzeeland-data gepubliceerd staat. Zo is daar o.a. de link te vinden naar Waterschapsspiegel, de overkoepelende bedrijfsvergelijking van de Nederlandse waterschappen en de link naar het Waterkwaliteitsportaal, waar de waterkwaliteitsgegevens over de Kaderrichtlijn Water worden uitgewisseld.

Toenemende cyberdreiging vraagt om voortdurende alertheid informatiebeveiliging en digitale weerbaarheid

De wereldwijde onrust en het cybersecurity dreigingsbeeld vragen om continue alertheid en waar nodig doorvoeren van aanvullende maatregelen. In het afgelopen jaar detecteerden we honderden (geautomatiseerde) cyberaanvallen, waarbij geen significante beveiligingsincidenten zijn voorgekomen.

De dreigingen van verstoring, manipulatie en spionage in het cyberdomein veranderen voortdurend, zowel in intensiteit als in reikwijdte. Om ons hiertegen te wapenen, blijven we voldoen aan de eisen van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), de privacywetgeving (AVG), de specifieke beveiligingskaders voor procesautomatisering (CSIR) en privacy onder de Wet politiegegevens (Wpg). Eind 2024 werd het waterschap onderdeel van de vitale infrastructuur. Daarmee zijn naast de BIO/CSIR ook de nieuwe NIS2-richtlijnen van toepassing op het waterschap. Samen met het Waterschapshuis en andere waterschappen verkennen we de impact van deze richtlijn. Binnen het Waterschapshuis werken we verder aan de ontwikkeling en implementatie van

Figuur 33 Voorbeeld dashboard. Productie Windpark Hanze vanaf juni 2024.

Figuur 34 QR-code naar de Informatievijver

gezamenlijke Security Operation Centre (SOC-diensten). Waterschap Zuiderzeeland is een van de drie waterschappen die mee deed met de Proof of Concept (PoC) van SOC-dienst voor de technische infrastructuur. We onderzoeken daarin hoe sector-gespecialiseerde SOC oplossingen aanvullende waarde krijgen bovenop al bestaande monitoringstechnieken in het dataverkeer.

We hanteren een integrale aanpak, waarbij we werken aan zowel technisch (fysieke) aanpassingen als het bewustzijn van medewerkers. Zodat zij bewust en alert handelen conform de landelijke normen en wetgeving. In het afgelopen jaar hebben we gerichte aandacht besteed aan veilige wachtwoorden en phishing. Om zo toegang tot onze digitale systemen nog beter te beschermen. Menselijk handelen of het nalaten daarvan blijft de grootste bron van digitale en fysieke (on)veiligheid. In 2024 maakten we een breed palet aan informatieve toolboxes (korte instructies), om zo de digitale ontwikkeling van medewerkers te versterken.

5.2.2 Speciale investeringen programma Financiën, organisatie en informatie

Geen.

5.2.3 Afronding maatregelen programma Financiën, organisatie en informatie

In het boekjaar afgeronde maatregelen:

- Er zijn geen maatregelen afgerond

5.3. Wat heeft het gekost?

➤ Programmalasten

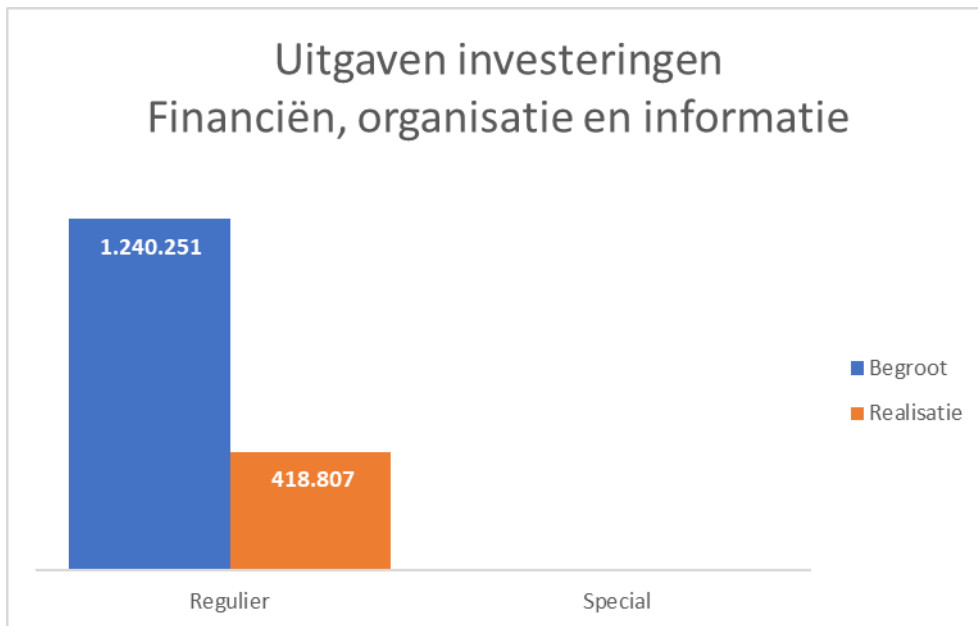
Overzicht programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Financiën, organisatie en informatie	23,6	23,0	22,4	21,3

In paragraaf 8.3 is een toelichting opgenomen over de belangrijkste afwijkingen.

➤ Investerings

In onderstaande staafdiagrammen is de financiële omvang van de lopende en geplande (te starten) investeringen te zien, gesplitst naar reguliere en speciale investeringen. Het gaat hier om de gerealiseerde uitgaven in 2024 per type investering (Realisatie) in relatie tot de verwachte uitgaven ten tijde van de vaststelling van de Begroting & Meerjarenraming (Begroot). Het betreft binnen dit programma alleen reguliere investeringen, er zijn geen speciale investeringen gepland in 2024.

Toelichting:

Door het uitstellen van drie investeringen – Technische installaties Larserbos, Herinrichting buitenterrein en renovatie serverruimte – en de vertraging van de verbouwing van Larserbos, is de realisatie in 2024 aanzienlijk lager uitgevallen dan begroot.

Voor de Technische installaties Larserbos kon de samenhangende investering in de verbouwing van Larserbos niet starten op de geplande datum. Dit kwam doordat de (onder)aannemers pas in 2025 beschikbare capaciteit hebben, waardoor de werkzaamheden zijn uitgesteld naar 2025.

6. Verplichte Paragrafen

Het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de jaarstukken paragrafen worden opgenomen, waarin op de beleidslijnen wordt verantwoord zoals vastgelegd in de programmabegroting. Ook worden de opbrengsten van de waterschapsbelastingen verantwoord. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de jaarstukken staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor het Algemeen Bestuur voldoende inzicht krijgt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de jaarstukken. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de volgende paragrafen voor:

- Bedrijfsvoering;
- Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar;
- Incidentele baten en lasten;
- Onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen;
- Waterschapsbelastingen;
- Weerstandvermogen;
- Financiering;
- Verbonden partijen;
- EMU-saldo;
- Topinkomens.

In deze programmabegroting is ook de Openbaarheidsparagraaf opgenomen. Deze paragraaf vloeit voort uit de Wet open overheid.

6.1. Bedrijfsvoering

Het beleid, de activiteiten en de daarmee gemoeid zijnde lasten van de bedrijfsvoering van Waterschap Zuiderzeeland zijn opgenomen in het programma Financiën, organisatie en informatie.

6.2. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

In de paragraaf betreffende de ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar kan worden ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de vorige begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht.

Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de algemene ontwikkelingen van het afgelopen jaar in de inleiding van het jaarverslag op te nemen en de programma specifieke ontwikkelingen mee te nemen in de programmaverantwoording.

6.3. Incidentele baten en lasten

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig moeten worden beschouwd ten opzichte van voorgaande en komende

begrotingsjaren. De jaarrekening 2024 bevat geen baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en derhalve als incidenteel kunnen worden bestempeld.

6.4. Onttrekkingen voorzieningen en bestemmingsreserves

In de paragraaf betreffende de onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves is gedaan. Conform het vastgestelde beleid worden, voordat gelden kunnen worden onttrokken uit bestemmingsreserves, voorstellen worden gedaan aan het Algemeen Bestuur. Pas na vaststelling van deze voorstellen kunnen gelden uit de bestemmingsreserves worden onttrokken. Een overzicht met de onttrekkingen uit voorzieningen en bestemmingsreserves is opgenomen in de toelichting op de balans.

6.5. Waterschapsbelastingen

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen: de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing. In de onderstaande tabellen worden de geprognosticeerde en gerealiseerde belastingopbrengsten weergegeven.

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). De gerealiseerde belastingopbrengsten zijn ontleend aan het jaaroverzicht belastingopbrengsten 2024, dat is opgesteld door GBLT. De controle op de juistheid en volledigheid van de belastingopbrengsten maakt onderdeel uit van het controleprogramma van de accountant van GBLT.

Overzicht belastingen, per kostendrager (bedragen x € 1.000.000)

Taak	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Watersysteemtaak	61,5	62,2	62,5	57,0
Zuiveringstaak	39,3	39,2	39,2	37,4
Totaal	100,8	101,4	101,7	94,4

De opbrengsten van de twee taken bestaan zowel uit de opbrengt van de heffingen als de 'negatieve' opbrengst kwijtschelding en overig.

Overzicht belastingen, onderdeel watersysteemheffing (bedragen x € 1.000.000)

Watersysteemheffing	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Watersysteemheffing ingezetenen	16,0	16,0	16,0	16,4
Watersysteemheffing gebouwd	32,5	33,1	33,1	26,1
Watersysteemheffing ongebouwd	10,9	10,9	11,0	11,7

Watersysteemheffing wegen	0,8	0,8	0,8	0,8
Watersysteemheffing natuur	1,3	1,3	1,3	1,3
Verontreinigingsheffing	0,9	0,9	0,9	0,9
Watersysteemheffing vorige jaren	-	-	0,1	0,5
Subtotaal watersysteemheffing	62,3	62,9	63,2	57,7

De gerealiseerde watersysteemheffing van het aanslagjaar 2024 is grotendeels in lijn met de primitief begrote heffing. De realisatie van de watersysteemheffing gebouwd laat een voordeel zien door de hogere WOZ-taxaties dan begroot.

Overzicht belastingen, onderdeel zuiveringsheffing (bedragen x € 1.000.000)

Zuiveringsheffing	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Zuiveringsheffing huishoudens	29,7	29,7	29,6	27,7
Zuiveringsheffing bedrijven	10,9	10,5	10,4	10,3
Zuiveringsheffing vorige jaren	-	0,1	0,2	0,5
Subtotaal zuiveringsheffing	40,6	40,3	40,3	38,5

De gerealiseerde zuiveringsheffing van het aanslagjaar 2024 ligt nagenoeg in lijn met de bijgestelde begroting. In de bijgestelde begroting was al rekening gehouden met een lagere opbrengst zuiveringsheffing bedrijven. Een aantal meetbedrijven is gaan voorzuiveren, hetgeen leidt tot een lager aantal op te leggen eenheden.

Overzicht belastingen, onderdeel kwijtschelding (bedragen x € 1.000.000)

Kwijtschelding	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Watersysteemheffing ingezetenen	- 0,8	- 0,7	- 0,7	- 0,7
Zuiveringsheffing huishoudens	- 1,3	- 1,1	- 1,1	- 1,1
Subtotaal kwijtschelding	- 2,1	- 1,8	- 1,8	- 1,8

In het jaar 2024 is de gerealiseerde kwijtschelding vrijwel gelijk aan de bijgesteld begrote kwijtschelding.

Overzicht belastingen, totalen (bedragen x € 1.000.000)

Heffing	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Watersysteemheffing	62,3	62,9	63,2	57,7
Zuiveringsheffing	40,6	40,3	40,3	38,5
Kwijtschelding	- 2,1	- 1,8	- 1,8	- 1,8
Totaal belastingen	100,8	101,4	101,7	94,4

In de onderstaande tabellen worden de begrote en gerealiseerde belastingeenheden weergegeven, exclusief de in het jaar 2024 gerealiseerde eenheden over voorgaande jaren.

Eenheden watersysteemheffing (x 1.000)

Watersysteemheffing	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Watersysteemheffing ingezetenen	178	178	178	176
Watersysteemheffing gebouwd	76.897	78.319	78.516	74.013
Watersysteemheffing ongebouwd	102	102	101	102
Watersysteemheffing wegen	4	4	4	4
Watersysteemheffing natuur	118	118	114	112
Verontreinigingsheffing	13	13	12	14

De cijfers in de bovenstaande tabel laten zien dat de primitief begrote en gerealiseerde eenheden bij de meeste belastingsoorten dicht bij elkaar liggen. Alleen bij de watersysteemheffing gebouwd zien we hogere eenheden.

Eenheden zuiveringsheffing (x 1.000)

Zuiveringsheffing	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Zuiveringsheffing huishoudens	424	424	423	419
Zuiveringsheffing bedrijven	156	150	149	157
Totaal	580	574	572	576

De realisatie van de zuiveringsheffing bedrijven is lager dan begroot. Een aantal meetbedrijven is gaan voorzuiveren, hetgeen leidt tot een lager aantal op te leggen eenheden.

6.6. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen op te kunnen vangen. Hierbij zijn de beschikbare weerstandscapaciteit en risico's bepalende factoren. Het weerstandsvermogen wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door het bedrag dat is benodigd om risico's af te dekken te delen³.

De basis voor financiële toekomstbestendigheid wordt in het schulden- en reserve beleid geborgd door de normen voor de schulden- en totale reserve omvang. De norm is gebaseerd op de netto begrotingsomvang en is in mindere mate benaderd vanuit het weerstandsvermogen. Wel is in het beleid opgenomen dat de minimale omvang van de algemene reserve is gebaseerd op de uitkomsten van de risico analyse. Daarmee is het weerstandsvermogen in beginsel altijd minimaal 1,0 bij waterschap Zuiderzeeland en daarmee dus voldoende.

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt te berekenen:

Beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2024 voor resultaatbestemming (bedragen x € 1.000.000)

Weerstandscapaciteit	
Algemene reserve	18,9
Tariefegalisatiereserve	6,2
Beschikbare weerstandscapaciteit	25,1

In december 2022 heeft het Algemeen Bestuur het schulden- en reservebeleid vastgesteld. Dit beleid heeft als doel om de gezonde financiële positie van het waterschap ook voor de toekomst te borgen. In dit beleid zijn een aantal referentiewaarden opgenomen voor o.a. schuldenomvang en het totaal van de reserves aan het *eind van de planperiode*. Jaarlijks wordt in de Kadernota bezien of aan het eind van de planperiode wordt voldaan aan deze referentiewaarden en zo nodig wordt het tariefscenario hierop bijgesteld (laatst vastgestelde Kadernota: Kadernota 2024-2027 AB juli 2023).

Zoals hierboven weergegeven is in het beleid opgenomen dat de minimale omvang van de algemene reserve gebaseerd is op de uitkomsten van de risicoanalyse. Het weerstandsvermogen is daarmee altijd minimaal 1,0, ook ultimo 2024, en daarmee dus voldoende.

Risico's

In deze paragraaf wordt gerapporteerd over alle bestuurlijk relevante risico's die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Risicoparagraaf

Deze risicoparagraaf geeft de risico's weer zoals deze zijn geïnventariseerd ten tijde van balansdatum.

Aankondiging AB-voorstel risicoanalyse

Eind 2024 is de actualisatie van het risicoregister 2020 afgerond. De verdere verwerking is gepland in 2025.

Rechtszaak belastingheffing buitendijks water

Een belastingplichtige stelde dat het waterschap geen beheerder in dit gebied is en daarom geen belastingen kan opleggen. Zowel de Rechtbank als het Hof hebben deze belastingplichtige in het

³ Uit de laatste risico-inventarisatie kwam een totaalbedrag van € 10,5 miljoen aan bedrijfsrisico's waarvoor geen beheersmaatregelen zijn getroffen

gelijk gesteld. Het betreft aanslagen die nog vallen onder 'oude' wetgeving. Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 wordt het waterschap expliciet aangewezen als beheerder van buitendijks water. Het college heeft eind 2024 besloten om juridisch advies te winnen over de gevolgen voor de belastingheffing vanaf belastingjaar 2024.

Macro-economische omstandigheden

De Nederlandse economie groeit weer, zo geeft het Centraal Planbureau (CPB) aan in de meest recente raming van september 2024, met 1,5% in 2025. Ook de koopkracht stijgt licht in 2025 met 0,7%. Het landelijke begrotingstekort loopt in 2025 op, met -2,5% tot dicht tegen de EU-norm van -3% bbp.

In de begroting 2025 (AB november 2024) zijn de inschattingen voor de prijsontwikkelingen zo reëel mogelijk gemaakt en gebaseerd op voorspellingen van het Centraal Planbureau (CPB). In december 2024 liet De Nederlandsche Bank (DNB) weten dat de hogere inflatie voorlopig aanhoudt. Nederland heeft hiermee een inflatie die hoger ligt dan andere Europese landen. Het rentebeleid van de ECB komt hier helaas niet mee overeen. De ECB constateert voor de gehele eurozone een afzwakende inflatie en heeft het voornemen om in 2025 door te gaan met renteverlagingen. Dit onderstreept de macro-economische verwachting van de DNB dat de hogere inflatie in Nederland aanhoudt. Daarmee kan ook in 2025, net als in 2023 en 2024, de daadwerkelijke kostenontwikkeling afwijken van de begrote inflatie in november 2024.

Een belangrijke prijsonzekerheid is dat van de voor het waterschap belangrijke Grond-, Weg- en Waterbouwindex (GWW) geen voorspelling wordt gepubliceerd. En daarom gaan we uit van de consumentenprijsinflatie. Over langere tijd gezien komen deze inflatiecijfers overeen, maar in individuele jaren kan dit fors verschillen.

Collectieve arbeidsovereenkomst 2025

Op het moment van schrijven van deze risicoparagraaf is er nog geen cao 2025 afgesloten voor medewerkers van het waterschap. In de vastgestelde begroting 2025 (AB november 2024) is rekening gehouden met de een loonstijging van 4,7% gebaseerd op het Centraal Planbureau (CPB), loonvoet sector overheid. De cao kan afwijken van deze voorspelling, dat geldt in ieder geval voor de vakbondseisen die hoger liggen.

Energieprijzen en kosten netbeheer

Specifiek voor energieprijzen en de kosten van netbeheer geldt dat die een aanzienlijke impact hebben op de totale kosten. Elektriciteit en gas worden ingekocht tegen een marktconforme kwartierprijs. Deze ligt niet vooraf vast en kan sterk fluctueren. In de begroting 2025 (AB november 2024) is uitgegaan van een energieprijs van € 100,50 per MWh (excl. BTW). Deze prijsontwikkeling is gebaseerd op de forwardmarkt ten tijde van het opstellen van de begroting. Ook hier kan de daadwerkelijke prijsontwikkeling afwijken (in zowel positieve als negatieve zin). Naast de inkoop van elektriciteit geldt ook dat de tarieven voor het netbeheer impact kunnen hebben op de totale kosten voor 2025 en verder. Door duurzaamheidsontwikkelingen en investeringen vanwege netcongestie is een ontwikkeling van de tarieven voor netbeheer die aanzienlijk boven inflatieniveau liggen aannemelijk.

Stikstof

In december besloot de Raad van State dat intern salderen niet meer mogelijk is zonder natuurvergunning. Bij intern salderen worden de stikstofgevolgen van een nieuw project weggestreept tegen de stikstof die het oude, vergunde project op die locatie al veroorzaakte. Deze wijzigingen beperken de mogelijkheden van waterschappen en kunnen gevolgen hebben voor de voortgang van projecten, zoals de uitvoering van Kaderrichtlijn Water (KRW)-maatregelen. Het is nog onduidelijk of de uitspraak in de Greenpeace-zaak van januari 2025 soortgelijke gevolgen gaat hebben voor de projecten van de waterschappen. Daar waar het voorkomen van stikstofuitstoot niet mogelijk is, kan door middel van een ADC-toets vooralsnog toch een vergunning worden verkregen: voor projecten waarvoor geen alternatieven zijn (A), die van doorslaggevend belang zijn (D) en waar compensatie (C) wordt geregeld voor de beschadigde natuur door aanleg van nieuwe vergelijkbare natuur.

Netcongestie

Netcongestie heeft naast invloed op de verduurzaming ook impact op de uitvoering van onze kerntaken. We zien knelpunten op een aantal objecten. Om deze op te lossen werken we samen met de netbeheerder. We maken hierbij gebruik van het nieuwe prioriteringskader van de ACM, waarin waterschappen en andere organisaties voor bepaalde activiteiten voorrang krijgen op transportcapaciteit zodra ruimte is ontstaan. Ook werken we aan een versterking van onze terugvalsscenario's bij langdurige stroomuitval zodat de uitvoering van onze kerntaken zo goed mogelijk geborgd blijven. In november 2024 werd de netcongestiedeal tussen de Unie van Waterschappen en het Ministerie van Klimaat en Groene Groei getekend. Er zijn afspraken gemaakt rond het verkrijgen van aansluitcapaciteit maar ook rond het bijdragen aan een oplossing voor de netcongestie. Concreet betekent dit voor Zuiderzeeland waarschijnlijk een versnelling in uitvoering van een deel van de energiestrategie, omdat het sturen van energieverbruik een snelle verzachting van netcongestie kan opleveren.

Oninbaarheid belastingen

In de begroting 2025 is rekening gehouden met een dotatie aan de voorziening oninbare belastingdebiteuren van € 0,4 miljoen. Dit bedrag is gelijk aan de begrote dotatie aan deze voorziening in voorgaande jaren. In het jaar 2024 was de noodzakelijke dotatie aan deze voorziening ruim € 0,1 miljoen. De noodzakelijke dotatie aan deze voorziening is sterk afhankelijk van eventuele faillissementen bij bedrijven die veel vervuilingseenheden lozen. GBLT probeert dit risico te verkleinen door het opleggen van voorlopige aanslagen ter hoogte van het verwachte aantal vervuilingseenheden bij deze bedrijven. Op dit moment zijn er nog geen grote afwijkingen zichtbaar bij GBLT. Of en in welke mate zich dit voordoet, is op dit moment lastig in te schatten.

Landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma (ontwerpprogramma)

In 2024 hebben de 21 waterschappen tijdens de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen unaniem de intentie uitgesproken om in de periode 2030-2036 een aanvullende investering van € 1,25 miljard (prijspeil 2023) te doen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Deze investering is afhankelijk van een gelijke financiële bijdrage van het Rijk.

We zijn ons bewust van de afhankelijkheid van de beschikbaarstelling van deze extra middelen door het Rijk. Tot op heden is er nog geen besluit genomen over deze financiering. We blijven optimistisch over de vooruitzichten. Ook blijven wij in gesprek over de noodzaak en de voordelen van deze investeringen voor de continuïteit van onze dijkversterkingsprojecten. We onderkennen dat bestaande financiële tekorten invloed hebben op de huidige kadernota en de uitvoering van noodzakelijke projecten.

De landelijke kadernota 2024, die de programmering richt op projecten met een oordeel D, kan invloed hebben op onze opdrachten. Dat geldt met name voor dijktraject 8-2, dat is opgesplitst in de projecten Noorderplassen-Oostvaardersdijk en Almere Duin-Pampus. Ondanks de uitdagingen in de landelijke programmering blijven we wij ons inzetten om deze projecten te realiseren.

Versterking IJsselmeerdijk

In 2024 en in de eerste helft van 2025 doorloopt het project de planuitwerkingsfase. De risicoreservering voor deze fase bedraagt ruim 10% van het fasebudget en is tot op heden afdoende. Medio 2025 start de realisatiefase. Bij start van deze fase wordt een subsidie aangevraagd bij het HWBP. Na het afgeven van de subsidiebeschikking door het HWBP is Zuiderzeeland in principe de risicodragende partij. Om het risico op overschrijdingen te minimaliseren, is in de verkennings- en planuitwerkingsfase veel aandacht geweest voor het identificeren en mitigeren van risico's. Deze aanpak wordt in de realisatiefase doorgezet. Daarnaast wordt een realistische risicoreservering aangehouden (in geld én tijd) om eventuele tegenvallers op te vangen. Hiermee wordt het risicoprofiel beheersbaar en acceptabel geacht. In het geval van grote onvoorziene tegenvallers kent het HWBP daarnaast nog meerdere regelingen om op terug te kunnen vallen.

Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland

Inmiddels ligt er een onherroepelijk provinciaal inpassingsplan (PIP). De volgende stap is het ondertekenen van alle benodigde overeenkomsten en juridische documenten. Na deze belangrijke stap kan overgegaan worden tot contractenaanbesteding van het project door de provincie. Het waterschap heeft de afgelopen jaren veel ureninzet geleverd ter borging van de waterveiligheid en overeenkomst(en). Hiervoor heeft het waterschap HWBP-subsidie ontvangen, die echter wel als

voorwaarde kent dat het project wordt gerealiseerd. In 2024 en 2025 blijven de stikstofuitspraken een belangrijk aandachtspunt voor het project MSNF, een initiatief van de provincie. Het oponthoud dat in de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden, is voor een deel toe te schrijven aan de beschikbaarheid van stikstofruimte, hetgeen de voortgang van het project heeft beïnvloed. Recentelijk heeft de provincie aangegeven dat zij de recente jurisprudentie nader aan het bestuderen is in relatie tot ons project MSNF. Deze ontwikkelingen kunnen implicaties hebben voor de planning en uitvoering van het project.

Slibeindverwerking

Waterschap Zuiderzeeland is deelnemer in de GR Slibverwerking samen met zeven andere waterschappen. De GR Slibverwerking is vervolgens aandeelhouder B in HVC. De aandeelhouder B staat 100% garant voor de geldleningen ten behoeve van de slibverwerkingsinstallaties. In totaal staat de GR op 1 januari 2025 garant voor ca. € 96 miljoen. De deelnemers staan naar rato garant. Voor Zuiderzeeland komt dit neer op een bedrag van ca. € 8,3 miljoen. De komende jaren zal dit bedrag toenemen als gevolg van de investering door HVC in de nieuwe slibdrooginstallatie (SDI).

Tot en met 1 oktober 2024 betaalde Waterschap Zuiderzeeland met de andere nieuw toegetreden aandeelhouder B (Waterschap Amstel, Gooi en Vecht) een hoger (markt-)verwerkingstarief. Met betrekking tot het tarief over de periode tussen 1 oktober 2024 en oplevering van de nieuwe SDI had HVC voorgenomen om Waterschap Zuiderzeeland (en Waterschap Amstel, Gooi & Vecht) het verhoogde tarief in rekening te blijven brengen. De GR heeft echter besloten om de extra kosten als gevolg van het uitstel van de realisatie van de slibdrooginstallatie solidair te dragen. Deze extra verhogingen worden gedekt uit de bestemmingsreserve slibverwerking.

De realisatie van de nieuwe slibdrooginstallatie van HVC verloopt echter minder voorspoedig dan gepland. De laatste inzichten zijn dat HVC verwacht dat de slibdrooginstallatie eind 2025 operationeel is en dat begin 2026 het eerste zuiveringsslib kan worden verwerkt. Als gevolg van de uitloop van de realisatie wordt het zuiveringsslib langere tijd tegen een duurder verwerkingstarief verwerkt. Vanaf 1 oktober en verder betaalt Waterschap Zuiderzeeland het reguliere aandeelhouderstarief, maar dit reguliere tarief bevat zoals in de vorige alinea vermeldt wel een tijdelijke verhoging (een vereveningsbijdrage) als gevolg van het (solidair) dragen van de extra kosten als gevolg van de uitstel van de realisatie van de SDI. De bestemmingsreserve slibverwerking, die is gevormd om tijdelijk hogere kosten van de verwerking van het slib te dekken, is daarom niet meer voldoende. Bij de bestemming van het jaarresultaat wordt een voorstel gedaan om de bestemmingsreserve aan te vullen zodat de kosten van het tijdelijk hogere verwerkingstarief als gevolg van de vereveningsbijdrage in 2025 gedekt kunnen worden.

Herziening gedragscode Wet Natuurbescherming volgt in 2025, effecten nog niet duidelijk

De Wet natuurbescherming ziet toe op de duurzame instandhouding van dier- en plantensoorten in Nederland. Deze wet kent een aantal verbodsbepalingen, waarvoor ontheffing mogelijk is. Bepaalde verboden activiteiten zijn van de ontheffingsplicht vrijgesteld als gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode.

De gedragscode voor waterschappen is uitgegroeid tot een voor de waterschappen onmisbaar instrument voor de uitvoering van beheer en onderhoudswerkzaamheden zoals het maaien van oevers en baggeren. De meest recente gedragscode uit 2019 is herzien vanuit de Unie van Waterschappen. Pas in de loop van 2025 wordt de nieuwe gedragscode vastgesteld. In de periode waarvoor geen geldige gedragscode voor waterschappen beschikbaar is (Q1 2025) werkt het waterschap conform de gedragscode voor drinkwaterbedrijven. In de loop van 2025 wordt duidelijk wat het effect is van de nieuw vastgestelde gedragscode op onze werkzaamheden. De nieuwe gedragscode zal een negatief financieel effect geven omdat met name een deel van de klepelwerkzaamheden anders uitgevoerd moeten worden dan dat we nu doen. Aangezien op dit moment nog niet duidelijk is wat het exacte financiële effect is, is dit niet ingerekend in ons meerjarenbeheer- en onderhoudsplannen en de begroting 2025-2029.

Afschaffen BTW-koepelvrijstelling

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft in enkele uitspraken bepaald dat de koepelvrijstelling in de BTW beperkter moet worden toegepast dan tot nu toe gebruikelijk was. In afwachting van reparatie via Europese regelgeving is de aangekondigde inperking van de koepelvrijstelling per 1 januari 2019 opgeschort. Het kabinet heeft zich ingespannen voor reparatie

via Europese regelgeving. Het is duidelijk geworden dat benodigde unanimiteit van alle lidstaten voor de aanpassing van de Europese regelgeving niet waarschijnlijk is. De koepelvrijstelling wordt vooralsnog gedoogd. Het is onduidelijk hoe dit dossier verder gaat verlopen. Er zijn sinds 2019 geen ontwikkelingen meer merkbaar.

Schadeclaims

Tegen het waterschap lopen verschillende schadeclaims. Omwille van afwikkeling van de lopende claims kan niet in detail op de individuele zaken worden ingegaan. Een claim die betrekking heeft op een (maai)bestek: deze zaak wordt inmiddels door de rechtbank behandeld; In januari 2025 is hier een zitting voor gepland bij de rechtbank. Een uitspraak wordt niet voor zomer 2025 verwacht. Daarnaast lopen er enkele claims, variërend van claims van aannemers waarmee het waterschap werkt, tot een enkele claim wateroverlast en een aantal claims van schade opgelopen door medegebruik van onze keringen. Deze claims zijn niet onder de rechter.

Meerkoetentocht

In de Meerkoetentocht in Lelystad blijft de PFAS-concentratie in het oppervlaktewater boven de toegestane norm. Onderzoek naar de waterkwaliteit heeft dit aangetoond. De waterbodem in de Meerkoetentocht is geen knelpunt. In twee zijsloten is de PFAS-concentratie in de waterbodem wel te hoog. Er wordt vooral veel PFOS aangetroffen. Onderzoek naar de bron geeft een sterke aanwijzing dat een bodem- en grondwaterverontreiniging op een voormalig brandblus oefenterrein, de oorzaak is van de hoge PFAS-concentratie in de Meerkoetentocht. De gemeente Lelystad, de provincie Flevoland en de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek zijn aan zet voor het uitwerken van een aanpak van deze PFAS-verontreiniging. Gemeente en provincie zijn schriftelijk door het waterschap geattendeerd op de gevolgen van de PFAS-verontreiniging in de Meerkoetentocht, omdat, zolang de bron niet is aangepakt, de verontreiniging zich blijft verspreiden naar het watersysteem. Het waterschap zet de monitoring van de PFAS-verontreiniging in de Meerkoetentocht voorlopig voort.

Fraude(risico's) en beheersing

Het college van Waterschap Zuiderzeeland is zich bewust van het inherente risico van fraude dat zij, zowel intern als extern, loopt bij het uitvoeren van haar activiteiten. Het college stelde een fraudeprotocol vast. Dit protocol beschrijft het frauderisicobeheersingsproces en bevat een frauderesponsplan waarin de stappen zijn opgenomen die doorlopen worden in het geval van een vermoeden van fraude. Het college voert een tweejaarlijkse frauderisicoanalyse uit om inzicht te krijgen in deze risico's en te bepalen of aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn. De accountantscommissie ontvangt de uitkomst van deze analyse. In 2024 is het frauderesponsplan geëvalueerd. Hierbij is ook gekeken naar indeling en de volledigheid van de frauderisicoanalyse. De aanbevelingen uit deze analyse zullen in het frauderesponsplan en in de frauderisicoanalyse van 2025 worden verwerkt.

Gezien de aard van de activiteiten van Waterschap Zuiderzeeland en de belanghebbenden en organisaties waarmee het waterschap als overheidsorgaan en als private partij in contact staat, onderkent het college ook het risico op fraude of onregelmatigheden door externe partijen, het zogenaamde misbruik en oneigenlijk gebruik. In 2024 is het beleid op het gebied van misbruik en oneigenlijk gebruik geactualiseerd. Dit beleid betreft kaders voor de beheersing van het risico op misbruik en oneigenlijk gebruik van de regelingen en de eigendommen van het waterschap. De actualisatie was onder andere nodig als gevolg van het in werking treden van de Omgevingswet. Tegelijkertijd is de risicoanalyse op dit gebied geactualiseerd. Gebleken is dat de getroffen maatregelen voldoende zijn om de onderkende risico's te beheersen.

Mede vanwege de oren en ogen in het buitengebied, heeft Zuiderzeeland zich aangesloten bij de Flevolandse norm voor ondermijning, een afspraak tussen de decentrale overheden in Flevoland.

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Gezien de activiteiten van Waterschap Zuiderzeeland heeft security een hoge prioriteit vanuit de perspectieven bedrijfscontinuïteit, fraude en privacy en daarmee samenhangende reputatieschade.

Vanuit security en privacy worden we periodiek extern getoetst op AVG/BIO. Dit is een specifieke vertaling van de ISO27001 / CSIR voor de waterschappen. Het college laat pentesten en phishing testen uitvoeren en voert zelfevaluaties uit op de BIO/AVG/CSIR. Ook voor de Basisregistratie Grootchalige Topografie en de Basisregistratie Ondergrond voert het college een zelfevaluatie uit. Eventuele verbeterpunten worden vertaald in het informatiebeveiligingsproces.

Vanuit bedrijfscontinuïteit zet het college diverse monitoringsinstrumenten in voor de procesautomatisering als de kantoorautomatisering. Deze instrumenten variëren van back-up en restore tot CERT / SOC diensten.

Conclusie fraudebeheersing

Het college is van mening dat, met alle analyses en getroffen beheersmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze zijn beheerst.

6.7. Financiering

De financieringsparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

Rentevisie

Vanaf het jaar 2012 bevonden de tarieven te dalen in zowel de geld- als kapitaalmarkt tot op historisch lage niveaus. Vanaf 2022 begon zowel de korte als lange rente snel te stijgen, wat het voorspellen van de rentetarieven aanzienlijk bemoeilijkte. Voor het jaar 2024 werd een rentepercentage van 3,0% begroot voor een nieuw af te sluiten langlopende geldlening van twintig jaar zonder aflossingen. In het jaar 2024 zijn geen nieuwe geldleningen aangegaan.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap kort mag financieren als percentage van de begroting.

Kasgeldlimiet 2024 (bedragen x € 1.000.000)

	Omschrijving	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
4.	Vlottende schuld minus vlottende middelen	9,3	13,8	7,3	3,3
5.	Kasgeldlimiet	24,9	24,9	24,9	24,9
6.	Ruimte onder de kasgeldlimiet	15,6	11,1	17,6	21,6
Berekening kasgeldlimiet					
7.	Begrotingstotaal	108,5	108,5	108,5	108,5
8.	Percentage regeling	23%	23%	23%	23%
5.	Kasgeldlimiet (7 x 8)	24,9	24,9	24,9	24,9

Uit vorenstaande tabel blijkt dat in het verslagjaar is voldaan aan de kasgeldlimiet. In geen van de kwartalen is de kasgeldlimiet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Renterisiconorm 2024 (bedragen x € 1.000.000)

	Renterisiconorm	Jaar 2024
1	Renteherzieningen	-
2	Aflossingen	4,5
3	Renterisico (1 + 2)	4,5
4	Renterisiconorm	32,5
5	Ruimte onder renterisiconorm	28,0
	Berekening renterisiconorm	
4a	Bruto begrotingstotaal	108,5
4b	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%
4	Renterisiconorm (4a x 4b)	32,5

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Regeling Schatkistbankieren van kracht geworden in het kader waarvan de decentrale overheden hun overtollige middelen, boven een bepaalde drempel, dienen af te storten bij het Ministerie van Financiën. Het toetsen of de regeling op de juiste wijze wordt uitgevoerd vindt plaats op kwartaalbasis.

Berekening drempelbedrag schatkistbankieren 2024 (bedragen x € 1.000)

	Schatkistbankieren	Berekening
1.	Begrotingsomvang ⁴	108.459
2.	Percentage drempel	2,00%
3.	Drempel schatkistbankieren (1 x 2)	2.169

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	1^e kwartaal	2^e kwartaal	3^e kwartaal	4^e kwartaal
Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
Som van de per dag buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	4	-	-	-
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen	0	-	-	-
Ruimte onder het drempelbedrag	2.169	2.169	2.169	2.169
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

⁴ Zie hoofdstuk 10

6.8. Verbonden partijen

Waterschap Zuiderzeeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen.

De verbonden partij voert beleid voor Zuiderzeeland uit dat het waterschap ook zelf zou kunnen uitvoeren. Om deze reden is het van belang de ontwikkelingen weer te geven in deze paragraaf verbonden partijen. Uiteraard blijft Zuiderzeeland beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen. De paragraaf richt zich op eventuele wijzigingen die zich hebben voorgedaan in het jaar 2024.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de NWB bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De NWB Bank is zeer kredietwaardig met ratings AAA/Aaa van S&P/Moody's. Zuiderzeeland is in het bezit van 68 van de 58.989 aandelen, hetgeen neerkomt op 0,11% van het totale aandelenkapitaal. De leningenportefeuille van Zuiderzeeland bestaat voor een zeer groot deel uit leningen die bij de NWB zijn afgesloten. Jaarlijks wordt heemraad Vereijken gemachtigd om namens Zuiderzeeland deel te nemen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de NWB.

Unie van Waterschappen (UvW)

De UvW behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG). Dijkgraaf H. Klavers heeft zitting in de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen.

GR Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)

De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken met anderen, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In deze gemeenschappelijke regeling nemen vijf waterschappen en zeven gemeenten deel. Vanaf 1 januari 2025 is de GR uitgebreid met de gemeenten Veenendaal, Woudenberg en Renswoude. De besturen van de deelnemende partijen, waaronder ons Algemeen Bestuur, hebben hiervoor in het jaar 2024 hun toestemming gegeven. Heemraad T. Vereijken is namens Zuiderzeeland lid van het algemeen bestuur van GBLT.

GR Aqualysis

Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor vijf waterschappen. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten, is controle op naleving van vergunningen mogelijk, alsmede het beheersen en het beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater. Het Bestuur van Aqualysis bestaat uit vijf bestuursleden; elk bestuurslid vertegenwoordigt een deelnemend waterschap. Heemraad J. Caris is namens Zuiderzeeland lid van het bestuur.

GR Het Flevolands Archief

GR Het Flevolands Archief Het Flevolands Archief is de naam van het gedeelte van het archief dat in het verleden was ondergebracht bij Nieuw Land Erfgoedcentrum. Het Flevolands Archief is samenwerkingspartner voor diverse overheidsorganen. Dit zijn het Rijk, de provincie Flevoland, de gemeenten Dronten, Lelystad, Urk, Zeewolde en Waterschap Zuiderzeeland. Het archief verzamelt ook particuliere archieven. Het waterschap voldoet met deze samenwerking aan de archiefverplichting voor overheidsorganisaties. Namens Zuiderzeeland is heemraad J. Ladders lid van het algemeen bestuur.

GR Het Waterschapshuis

De gemeenschappelijke regeling het Waterschapshuis (hWh) is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Het Waterschapshuis bevordert de samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de watersector. Het Waterschapshuis is landelijk en sector breed en leent zich vooral voor thema's als: standaardisatie, gemeenschappelijke distributie van gegevens

(o.a. Europese en landelijke datasets), informatieveiligheid bij de overheid, aansluiting bij landelijke (ICT) overheidsinitiatieven. Namens Zuiderzeeland is Heemraad J. Lodders lid van het algemeen bestuur van het Waterschapshuis.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaalwetenschappelijk gebied. De STOWA draagt bij aan kennisvergroting van Zuiderzeeland over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap.

Windpark Hanze B.V.

Sinds het najaar 2018 is Waterschap Zuiderzeeland aandeelhouder in Windpark Hanze B.V. Windpark Hanze B.V. heeft als doel om een windmolenpark te realiseren en te exploiteren in de gemeente Dronten. De deelname van Zuiderzeeland heeft tot doel om de verduurzamingsdoelstellingen van het waterschap op het gebied van energie te realiseren. Namens Zuiderzeeland is heemraad T. Vereijken vertegenwoordiger in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Vereniging Werken voor waterschappen

De Vereniging Werken voor waterschappen is opgericht eind 2018 en heeft tot doel om te werken aan moderne werknemersvoorwaarden (CAO) voor waterschappen en gelieerde organisaties en neemt daarmee de werkgeverstaken over van de Unie van Waterschappen.

AquaMinerals

Zuiderzeeland wil op een maatschappelijk verantwoorde wijze teruggewonnen grondstoffen, gerelateerd aan onze kerntaak, rendabel en duurzaam afzetten. Dit vergt specifieke kennis en kunde die wij vanuit onze kerntaak minder goed beheersen. AquaMinerals speelt hierbij een belangrijke rol als grondstoffenmakelaar.

GR Slibverwerking/HVC

De GR Slibverwerking is een regeling tussen de dagelijkse besturen van verschillende waterschappen die hun slib door HVC laten verwerken. De GR Slibverwerking treedt op als vertegenwoordiger en belangenbehartiger van de waterschappen in HVC. Heemraad J. Caris is namens Zuiderzeeland lid van het bestuur van de GR Slibverwerking.

6.9. EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS. Sturing op het EMU-saldo is van groot belang in verband met de Wet HOF. Het maximale EMU-tekort voor Waterschap Zuiderzeeland bedraagt voor het jaar 2024 € 16,8 miljoen.

In bijgevoegde tabel is waar te nemen dat we ruim onder deze norm blijven.

	EMU-saldo	Bedragen x €1.000.000
0	Te verdelen resultaat	2,4
	- betalingen uit reserves	- 3,7
1	EMU-exploitatiesaldo	- 1,3
2	Invloed investeringen	
	- bruto investeringsuitgaven	- 16,5
	+ investeringssubsidies	+ 5,9
	+ afschrijvingen en desinvesteringen	+ 10,2
3	Invloed voorzieningen	
	+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+ 0,7
	- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-
	EMU-saldo	- 1,0

6.10. Topinkomens

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi) publieke sector. Op grond van de WNT worden inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak genormeerd en openbaar gemaakt. De maximering is van toepassing op de hoogst leidinggevenden (topfunctionarissen) van de instellingen en interne toezichthouders. Jaarlijks worden de bezoldigingsnormen in een ministeriële regeling aangepast.

Topfunctionarissen zijn, kort gezegd, degenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, of de laag daaronder, en in die rol verantwoordelijk zijn voor de gehele instelling of rechtspersoon. Bij waterschappen is de functie van secretaris aangewezen als topfunctionaris.

Op grond van de WNT mag het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Dat komt in 2024 neer op € 233.000, inclusief belaste kostenvergoeding en pensioenbijdrage werkgever. Voor ontslagvergoedingen van topfunctionarissen geldt ook een norm van maximaal één jaarsalaris, met een maximum van € 75.000. Bonussen, winstdelingen en andere vormen van variabele beloning zijn niet toegestaan. Voor de rapportage in het kader van de WNT verwijzen wij u naar de paragraaf in de jaarrekening.

6.11. Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) verplicht bestuursorganen tot openbaarmaking van informatie. Op grond van artikel 3.5 van de (Woo) moet een bestuursorgaan jaarlijks in de begroting en de verantwoording aandacht besteden aan de beleidsvoornemens en de uitvoering van de Woo. De focus van deze openbaarheidsparagraaf ligt op de beschrijvende en kwalitatieve verantwoording op hoofdlijnen over de activiteiten die in 2024 zijn uitgevoerd. Dit betreft zowel reguliere activiteiten die uit standaardbudgetten worden bekostigd, als activiteiten gefinancierd met middelen die de Rijksoverheid beschikbaar stelt voor de implementatie en uitvoering van de Woo.

1) Actieve openbaarmaking voor de zeventien verplichte categorieën documenten

Onder actieve openbaarmaking verstaan we de activiteiten die Zuiderzeeland uit eigen beweging onderneemt om informatie openbaar te maken. De Woo benoemt zeventien categorieën die verplicht openbaar gemaakt moeten worden. In 2024 heeft waterschap Zuiderzeeland de Woo-index initieel gevuld met verwijzingen naar de informatiecategorieën die al deels of geheel actief openbaar zijn gemaakt. Vanaf 1 november 2024 moesten de eerste vijf informatiecategorieën (tranche 1) verplicht openbaar worden gemaakt. We hebben de verwijzingen naar deze categorieën als eerste geborgd in de Woo-index. Verder zijn documenten, processen en systemen bij de informatiecategorieën verder in beeld gebracht en is gestart met het openbaar maken van nieuwe informatie. Vanaf begin 2024 zijn de agenda's van het dagelijks bestuur openbaar gemaakt. Daarnaast hebben we bijgedragen aan de ontwikkeling van werkdefinities voor de informatiecategorieën binnen het BZK-Programma Open Overheid.

Figuur 35 QR code naar de Woo-index

Nr.	Wetsartikel	Verkorte naam informatiecategorie	Platform
1	3.3 1a	Wetten en algemeen verbindende voorschriften	
2	3.3 1b	Overige besluiten van algemene strekking	Landelijke voorziening Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (DROP)
3	3.3 1c	Ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag	
4	3.3 1d	Organisatie en werkwijze	Website Zuiderzeeland
5	3.3 1e	Bereikbaarheidsgegevens	
6	3.3 2a	Bij vertegenwoordigende organen ingekomen stukken	Bestuursinformatiesysteem (deels)
7	3.3 2b	Vergaderstukken Staten-Generaal	N.v.t.
8	3.3 2c	Vergaderstukken decentrale overheden	Bestuursinformatiesysteem
9	3.3 2d	Agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges	Website Zuiderzeeland (besluitenlijsten)
10	3.3 2e	Adviezen	-
11	3.3 2f	Convenanten	-
12	3.3 2g	Jaarplannen en jaarverslagen	Website Zuiderzeeland
13	3.3 2h	Subsidieverplichtingen anders dan met beschikking	N.v.t.
14	3.3 2i	Woo-verzoeken en -besluiten	Website Zuiderzeeland
15	3.3 2j	Onderzoeksrapporten	-
16	3.3 2k	Beschikkingen	-
17	3.3 2l	Klachtoordelen	-

2) De inspanningsverplichting tot openbaarmaking

De Woo legt ook een algemene inspanningsverplichting op voor actieve openbaarmaking van andere documenten dan de zeventien verplichte categorieën. In 2024 zijn nog geen documenten gepubliceerd op basis van deze inspanningsverplichting. Wel hebben we een verkenning uitgevoerd voor het formuleren van een ambitie op dit gebied. Deze ambitie zal richting geven aan de vervolgstappen van Zuiderzeeland op het gebied van openheid en transparantie.

3) Passieve openbaarmaking (Woo-verzoeken)

In 2024 ontving het waterschap twaalf verzoeken op basis van de Woo, een toename ten opzichte van het voorgaande jaar. Bij elk verzoek werd nauw contact gezocht met de indiener, wat gericht verzamelen van benodigde informatie mogelijk maakte. Dankzij verbeteringen in de informatiehuishouding en een efficiënt werkproces konden de doorlooptijden van Woo-verzoeken verder worden verkort. Hoewel er vooruitgang is geboekt, vergde de afhandeling van Woo-verzoeken nog steeds een aanzienlijke inspanning, aangezien het vaak complexe vragen betrof. In enkele gevallen kon, door vooraf heldere afspraken te maken, de benodigde informatie direct worden verstrekt, waardoor een formeel Woo-verzoek uiteindelijk niet meer nodig bleek. Ondanks deze inspanningen verwachten we dat het aantal Woo-verzoeken en de benodigde inzet van de organisatie de komende tijd niet zal afnemen.

4) De informatiehuishouding

Een goede informatiehuishouding is essentieel voor de uitvoering van de Woo. In 2024 hebben we de volgende activiteiten uitgevoerd:

- **Verbeteren van duurzame toegankelijkheid.** De uitfasering van oude systemen is voortgezet, en informatie uit het vorige zaakstelsel is duurzaam opgeslagen in het nieuwe digitaal archief. Ook hebben we ons toekomstige publicatieplatform getest, dat gereed is voor gebruik in 2025.
- **Systemen en procedures optimaliseren.** Om de informatiehuishouding verder op orde te brengen hebben we in 2024 gewerkt aan de optimalisatie van systemen en procedures. De implementatie van een nieuwe zaakoplossing is doorgezet, waarbij duurzame toegankelijkheid en openbaarmaking zijn geborgd. Het zaaktype voor de afhandeling van Woo-verzoeken is in 2024 live gegaan, wat heeft bijgedragen aan efficiëntere verwerking en kortere doorlooptijden.
- **Uitvoeren van kwaliteitszorg.** Het kwaliteitszorgstelsel is afgerond en beschikbaar gesteld voor verdere implementatie. De uitvoering van de Woo is hierin geborgd. Daarnaast is er een interne audit uitgevoerd om de kwaliteit van al geïmplementeerde onderdelen van de Woo te bewaken, met een jaarlijkse revisie als vervolg.

5) Aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon

Per 1 mei 2022 is bij Zuiderzeeland een Woo- contactpersoon en diens plaatsvervanger aangewezen. In 2024 vervulden zij deze rol nog steeds. Daarnaast is het Woo-regie team opgezet en is de dienstverlenende rol van de Woo-contactpersoon vergroot.

6) Andere activiteiten om de Woo te implementeren

Naast de eerder beschreven activiteiten zijn in 2024 overstijgende initiatieven ondernomen om de veranderopgave te ondersteunen. We organiseerden in 2024 communicatie en begeleiding om medewerkers mee te nemen in de veranderopgave, door middel van een ontwikkelde Toolbox over de Woo, die teams kunnen gebruiken om collega's onderling te informeren. Ervaringen over het behandelen van Woo-verzoeken zijn gedeeld via ons intranet. Ook hebben we actief kennis uitgewisseld met andere waterschappen en overheden.

7) Besteding incidentele compensatie en structurele tegemoetkoming uitvoeringskosten Woo

De rijksoverheid heeft middelen beschikbaar gesteld voor de implementatie en uitvoering van de Woo. Het waterschap ontving € 39.052 aan incidentele en € 109.799 aan structurele middelen om de extra implementatie- en uitvoeringskosten van de bovenstaande activiteiten te dekken. Daarnaast ontving het waterschap € 38.000 voor de incidentele aansluitkosten op de Woo-voorziening.

Jaarrekening

---

7. Balans

7.1. Balans per 31 december

(bedragen x € 1.000)

Debet	Ultimo 2024	Ultimo 2023	Credit	Ultimo 2024	Ultimo 2023
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	392	613	<i>Eigen vermogen, bestaande uit</i>		
Materiële vaste activa	109.524	108.973	<i>Reserves</i>	28.505	32.937
Financiële vaste activa	9.194	9.855	<i>Gerealiseerd resultaat</i>	2.378	- 689
			Eigen vermogen	30.883	32.248
			Vorzieningen	2.991	2.427
			Vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer	76.257	80.735
	119.110	119.441		110.131	115.410
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Voorraden	242	207	Netto vlottende schulden met een looptijd van korter dan een jaar	18.303	16.788
Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar	15.326	21.767	Overlopende passiva	14.339	15.071
Overlopende activa	8.095	5.854			
Liquide middelen					
	23.663	27.828		32.642	31.859
Balanstotaal	142.773	147.269		142.773	147.269

7.2. Toelichting op de balans

7.2.1 Waarderingsgrondslagen

Valuta en notatie

Alle bedragen worden weergegeven in duizenden euro's. In de toelichtende teksten worden de bedragen weergegeven in hele euro's.

Immateriële en materiële vaste activa

De immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van de historische kostprijs minus de lineaire afschrijvingen op basis van de verwachte levensduur.

De overige activa zijn opgenomen tegen nominale waarde.

De afschrijving wordt zo berekend dat bij in gebruik name van het kapitaalwerk:

- vóór 1 juli een volledige jaarafschrijving plaatsvindt;
- ná 1 juli geen afschrijving plaatsvindt.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

(Im)materiële vaste activa		Termijn
Algemeen		
Grond		geen afschrijving
Bedrijfsmiddelen		5 - 10 jaar
Hardware/software		5 - 8 jaar
Kantoren en centrale werkplaatsen	Civiel	40 jaar
	Mechanisch/elektrisch	15 jaar
	Inrichting	10 jaar
Zonnepanelen		25 jaar
Omvormer		12 jaar
Waterkeringen		
Waterkeringen		30 jaar
Gemalen, kunstwerken en watergangen		
Watergangen		30 jaar
Gemalen	Civiel	40 jaar
	Mechanisch/elektrisch	20 jaar
Overige kunstwerken		20 - 40 jaar
Zuiveringstechnische werken		
Afvalwaterzuiveringsinstallaties	Civiel	30 jaar

	Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Rioolgemalen	Civil	30 jaar
	Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Persleidingen		30 jaar
Verbeteringswerken		30 jaar

Gronden die zijn verkregen voor de aanleg van duurzame oevers worden afgewaardeerd met 80%. Dit percentage komt overeen met het genoemde percentage voor natuurterreinen in het Waterschapsbesluit. In het verleden werden gronden van duurzame oevers afgewaardeerd met 50%.

Vanaf het jaar 2018 worden er geen uren meer geactiveerd van eigen personeel (projectleiders) van investeringsprojecten. Eind 2020 heeft het AB besloten om personeelslasten voor grote projecten wel te activeren (met een ondergrens van € 85.000).

Financiële vaste activa

Bij de financiële vaste activa worden aandelen opgenomen tegen de nominale waarde.

Voorraden

De voorraad gasolie wordt gewaardeerd op basis van de gewogen gemiddelde inkoopprijs. De voorraad worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar

Voor wat betreft debiteuren worden zo nodig individuele voorzieningen getroffen.

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als een algemeen weerstandsvermogen en hebben geen specifieke bestemming. Zij dienen dan ook vooral om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard, meestal bijzondere omstandigheden, op te vangen.

Bestemmingsreserves

Deze reserves worden tegen de nominale waarde opgenomen. De dotaties aan de bestemmingsreserves vinden plaats bij de bepaling van het jaarresultaat. De onttrekkingen gebeuren, conform de besluitvorming van het bestuur, ten gunste van het resultaat.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten mede zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Personele voorzieningen

De personele voorzieningen, betrekking hebbende op pensioen- en wachtgeldverplichtingen, worden gewaardeerd op basis van de contante waarde. De overige personele voorzieningen worden gewaardeerd op basis van nominale waarde.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden gewaardeerd op basis van de nominale waarde.

Vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer

De vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva zijn, voor zover niet anders vermeld, opgenomen tegen de nominale waarde.

Resultaatbepaling

Ten aanzien van de resultaatbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van lasten en baten;
- lasten zijn toegerekend aan de periode waarin ze thuishoren;
- baten zijn opgenomen voor zover ze zijn gerealiseerd;
- verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn.

7.2.2 Toelichting op de activa

Immateriële vaste activa

Software is opgenomen onder de overige immateriële vaste activa. Het verloop van de immateriële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

(bedragen x € 1.000)

Immateriële vaste activa	Jaar 2024
Boekwaarde begin boekjaar	613
In gebruik genomen investeringen	-182
Investeringen	-
Subtotaal	431
Af: afschrijvingen	- 118
Boekwaarde ultimo boekjaar	313
Onderhanden werk	79
Totaal immateriële vaste activa	392
Toegerekende rente	7
Totaal kapitaallasten	125

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

(bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa	Boekwaarde begin boekjaar	Investeringen en desinvesteringen	Afschrijvingen	In gebruik genomen	Boekwaarde einde boekjaar	Toegerekende rente	Totaal kapitaallasten
Gronden en terreinen	3.108	-	-	3	3.111	51	51
Bedrijfsgebouwen	6.048	-	-737	-	5.311	100	837
Waterbouwkundige werken	35.361	-	-2.782	2.131	34.710	583	3.365
Zuiveringstechnische werken	58.371	-	-6.449	4.801	56.723	973	7.421
Overige materiële vaste activa	542	-	-145	79	476	10	155
Subtotaal	103.430	-	-10.113	7.014	100.331	1.717	11.829
Onderhanden werk	5.543	10.664	-	-7.014	9.193	-	-
Totaal materiële vaste activa	108.973	10.664	-10.113	-	109.524	1.717	11.829

Uitgaven aan investeringen die nog niet in gebruik genomen zijn worden verantwoord onder de categorie onderhanden werk. Bij in gebruik name van de investering wordt het totaal van de uitgaven van de investering overgeboekt van de onderhanden werk naar een van de categorieën werken in exploitatie.

Er zijn gedurende het boekjaar geen bijdragen van derden of afwaarderingen verantwoord.

Een nadere specificatie van de onderhanden werken ultimo 2024 is te vinden in het onderdeel 'specificatie onderhanden werken ultimo boekjaar'.

Financiële vaste activa

De opgenomen financiële vaste activa vallen deels in de categorie kapitaalverstrekking aan bedrijven en bestaat uit de volgende onderdelen:

- De aanschafwaarde van 42 aandelen A en 26 aandelen B van de NV Nederlandse Waterschapsbank te 's-Gravenhage (€ 9.870). De geschatte nettovermogenswaarde per 31 december 2024 bedraagt € 2.439.000.
- De aanschafwaarde van 1.150 aandelen Windpark Hanze BV te Dronten (€ 1.150).
- De aanschafwaarde van 257 aandelen AquaMinerals B.V. te Nieuwegein (€ 27.489).

Het andere deel van de opgenomen financiële vaste activa valt in de categorie leningen aan bedrijven. Deze categorie bestaat uit twee onderdelen:

- Een achtergestelde lening die is verstrekt aan Windpark Hanze BV ter waarde van totaal € 8.070.478. Deze lening maakt deel uit van een totale lening die in delen verstrekt zal worden en waarvan de grootte maximaal € 10,0 miljoen bedraagt.

- Een achtergestelde lening die is verstrekt aan N.V. HVC ter waarde van € 1.253.012. Vanaf 2023 wordt er jaarlijks € 83.534 afgelost op de lening. Per einde boekjaar bedraagt de stand van de lening € 1.169.478, waarvan € 1.085.944 het langlopende deel betreft en de nog te betalen aflossing over het boekjaar ad € 83.534 als kortlopend deel.

Vorraden

De opgenomen voorraden vallen onder de categorie grond- en hulpstoffen voor eigen gebruik. Het betreft in totaal 149.377 liter dieselolie, welke gebruikt wordt in de gemalen, met een voorraadwaarde van € 241.548 (gewogen gemiddelde inkoopprijs). Er zijn geen indicaties voor een lagere marktwaarde.

Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar

(bedragen x € 1.000)

Overige uitzettingen	Jaar 2024
Belastingdebiteuren GBLT	15.793
Af: voorziening dubieuze debiteuren	-835
Subtotaal belastingdebiteuren	14.958
Schatkistbankieren	12
Overige vorderingen	367
Af: voorziening overige vorderingen	-11
Subtotaal overige vorderingen	368
Overige uitzettingen ultimo boekjaar	15.326

De voorziening dubieuze (handels)debiteuren betreft een inschatting van de verwachte oninbaarheid van de vorderingen. De voorziening dubieuze belastingdebiteuren bedroeg begin 2024 € 1.103.914. In het jaar 2024 is € 394.955 onttrokken aan deze post. Aan de hand van een inschatting van de openstaande posten ultimo 2024 is de voorziening dubieuze belastingdebiteuren bepaald op € 834.570.

Schatkistbankieren

(bedragen x € 1.000)

Drempelbedrag begrotingsjaar	2.169
Ruimte onder het drempelbedrag	
1 ^e kwartaal	2.169
2 ^e kwartaal	2.169
3 ^e kwartaal	2.169
4 ^e kwartaal	2.169

Een berekening van het drempelbedrag en de ruimte onder het drempelbedrag per kwartaal is te vinden in paragraaf 5.8. Financiering.

Overlopende activa

Onder deze post worden de nog te ontvangen bedragen, de vooruitbetaalde bedragen en nog te verrekenen bedragen opgenomen. Het saldo ultimo 2024 bedraagt € 8.095.012.

De samenstelling is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

Overlopende activa	Stand ultimo
Nog op te leggen door GBLT	35
Belastingopbrengsten GBLT	156
Afrekening GBLT	280
Subsidiegelden	739
Teruglevering elektriciteit	894
Eindafrekening Windpark Hanze	540
Rioolbeheer Zeewolde	463
Afrekening 2024 Het Waterschapshuis	325
Kinderopvangtoeslagaffaire (KOTA)	150
Vooruitbetalingen	3.384
Vooruitontvangen facturen	759
Overig	370
Saldo overlopende activa	8.095

Kinderopvangtoeslagaffaire (KOTA)

De waterschappen hebben aan het begin van 2021 besloten in te gaan op het verzoek van voormalig staatssecretaris van Financiën Van Huffelen om hun bijdrage te leveren aan de hersteloperatie kinderopvangtoeslag. De waterschappen hebben hieraan onder andere de voorwaarde verbonden dat de verschuldigde belastingen van gedupeerden die zij kwijtschelden volledig vergoed moeten worden en dat er ook compensatie verstrekt moet worden voor de uitvoeringskosten die in het kader van deze operatie door hen worden gemaakt. Het kabinet heeft dit toegezegd. De vergoeding bestaat uit het kwijtgescholden bedrag van de belastingen die gedupeerde ouders en hun toeslagpartner aan het waterschap verschuldigd zijn, de ophogingskosten en een vergoeding voor de uitvoeringskosten.

De volgende vergoedingen vinden door het Rijk plaats:

KOTA 2024

Aantal gedupeerden in waterschapsgebied: 509

Omschrijving	Bedrag in €
Kwijtgescholden bedragen	82.040
Ophogingskosten	16.583
Forfaitaire vergoeding uitvoeringskosten 509 * € 100	50.900
Totaal te ontvangen over het jaar 2024 van het Rijk	149.523
Af te dragen aan GBLT	-38.175
Totaal te ontvangen over het jaar 2024	111.348

Specificatie subsidiegelden

(bedragen x € 1.000)

Subsidiegelden	Stand primo	Toevoeging	Ontvangen bedragen	Stand ultimo
Blue Deal	-	73	-	73
RVO	-	51	-	51
DAW impulsregeling	-	184	-	184
Subsidie Vispassages (EU)	325	106	-	431
Saldo subsidiegelden	325	414	-	739

7.2.3 Toelichting op de passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is in de loop van de jaren opgebouwd via de bestemming van (een deel van) het positieve resultaat. Zij dient als reserve voor het opvangen van onvoorziene kosten en als financieringsmiddel.

De samenstelling van het eigen vermogen voor resultaatverdeling is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

Reserve	Stand primo	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Algemene reserve	18.938	-	-	18.938
Tariefegalisatiereserve	9.663	-1.190	-2.243	6.230
Bestemmingsreserves	4.336	501	-1.500	3.337
Totaal reserves	32.937	-689	-3.743	28.505
Gerealiseerd resultaat	- 689	689	2.378	2.378
Totaal eigen vermogen	32.248	-	-1.365	30.883

Algemene reserve

Deze reserve dient ervoor om te zorgen dat het totaal van de reserves van een minimale omvang is. Een aanzienlijk deel van de algemene reserve is in het kader van het herziene reservebeleid toegewezen aan de risicoreserve en de tariefegalisatiereserve. De herkomst van de reserves, zijnde het resultaat van de watersysteemtaak dan wel de zuiveringstaak, blijft hierbij administratief te volgen. Er vinden hierbij geen verschuivingen plaats tussen reserves die zijn opgebouwd door de watersysteemtaak en reserves die zijn opgebouwd door de zuiveringstaak.

De samenstelling van de algemene reserve is door het bovenstaande als volgt:

(bedragen x € 1.000)

Algemene reserve	Stand primo	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Watersysteemtaak	10.138	-	-	10.138
Zuiveringstaak	8.800	-	-	8.800
Totaal algemene reserves	18.938	-	-	18.938

Tariefegalisatiereserve

Het Algemeen Bestuur heeft bij de vaststelling van de Meerjarenbegroting 2025-2027 besloten om in het jaar 2024 een bedrag van € 2.900.000 te onttrekken aan deze reserve. Dit bedrag kan nader worden gespecificeerd in een onttrekking van € 1.435.000 van de tariefegalisatiereserve van de watersysteemtaak en van € 1.465.000 van de zuiveringstaak. Tevens hebben er toevoegingen aan de tariefegalisatiereserve plaatsgevonden vanuit de bestemmingsreserve Duurzame oevers van € 437.588 en de bestemmingsreserve Overcommittering POP3 van € 218.500. Betreffende is besloten door het Algemeen Bestuur in de vergadering van 16 juli 2024 voortvloeiend uit het opheffen van deze bestemmingsreserves.

De samenstelling van de tariefegalisatiereserve is door het bovenstaande als volgt:

(bedragen x € 1.000)

Tariefegalisatiereserve	Stand primo	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Watersysteemtaak	4.837	-1.146	-778	2.913
Zuiveringstaak	4.826	-44	-1.465	3.317
Totaal tariefegalisatiereserves	9.663	-1.190	-2.243	6.230

Bestemmingsreserves

(bedragen x € 1.000)

Bestemmingsreserve	Stand primo	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Duurzame oevers	461	-	-461	-
Windpark Hanze	777	392	-	1.169
Baggeren	1.419	-	426	1.845
Geschiedschrijving	100	-	-	100
Slibeindverwerking	1.200	-	-1.160	40
Vervanging creosoot	150	-	-87	63
HWBP projecten	120	-	-	120
Overcommittering POP3 gelden	109	109	-218	-
Totaal bestemmingsreserves	4.336	501	-1.500	3.337

In het jaar 2024 hebben de volgende mutaties op de bestemmingsreserves plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve duurzame oevers

Deze bestemmingreserve is gevormd uit de in een enig jaar niet besteed budget van aanleg duurzame oevers, zoals besloten in het Algemeen Bestuur van 28 november 2017, zodat deze in het volgende jaar weer ter beschikking staan voor het project. Het project is reeds langere tijd afgerond, waarbij de financiële afwikkeling in 2024 heeft plaatsgevonden. Het Algemeen Bestuur heeft in de vergadering van 16 juli 2024 besloten om daarom de bestemmingsreserve op te heffen en het resterende saldo over te hevelen naar de tariefregulatie-reserve Watersysteemaak.

Bestemmingreserve windpark Hanze

In het Algemeen Bestuur van 27 maart 2018 is besloten een bestemmingsreserve in te stellen met als doel het budgetneutraal inrekenen van de opbrengsten uit het windpark in de meerjarenbegroting door het jaarlijks doteren van de netto-opbrengsten uit het windpark. Ultimo 2024 bedraagt het saldo van deze reserve € 1.167.729. Bij de resultaatbestemming zullen de netto-opbrengsten uit het windpark van het jaar 2024 worden toegevoegd aan deze reserve. In het Algemeen Bestuur van 23 november 2023 is besloten om de reserve Windpark Hanze en de participatie-inkomsten in 2024 uit het windpark beschikbaar te stellen om gedurende een periode van 2 jaar de kansen te benutten voor: a. versnelling van maatregelen gericht op een optimale sturing van het energieverbruik en b. het resterende bedrag (zodanig) in te zetten om schommelingen in energiekosten op te vangen.

Bestemmingsreserve baggeren

In 2006 is er een integrale gebiedsdekkende baggervisie opgesteld op basis waarvan de keuze is gemaakt om voor de komende decennia tot een effectief uitvoeringsprogramma te komen en de bagger-achterstanden weg te werken. Het plan is de afgelopen jaren steeds geactualiseerd. In het verleden is door het Algemeen Bestuur besloten om schommelingen in de uitvoering op te vangen door middel van een voorziening. Op 15 december 2020 is door het Algemeen Bestuur besloten om deze voorziening om te vormen naar een bestemmingsreserve. Het totale saldo inclusief de in het jaar 2020 niet-bestede baggergelden zijn ingezet ter dekking van de nieuw te vormen bestemmingsreserve baggeren. In 2024 is er € 426.274 gedoteerd aan deze reserve waarmee het saldo ultimo boekjaar € 1.845.250 bedraagt.

Bestemmingsreserve Geschiedschrijving

In 2019 is er voor de toen komende bestuursperiode een bestuursprogramma en collegeplan opgesteld. Mede door de Coronacrisis is de uitvoering achtergebleven bij de planning en zijn de bijbehorende middelen niet volledig uitgegeven. Daarom heeft het Algemeen Bestuur in 2020 besloten om de niet-bestede bedragen van het Bestuursprogramma apart te laten zetten in een bestemmingsreserve. Het bedrag is bestemd voor waterbewustzijn en geschiedschrijving van het waterschap, mede in voorbereiding op het 25-jarig jubileum in 2025. In juni 2024 heeft het Algemeen Bestuur daarom besloten om de naam van deze bestemmingsreserve aan te passen van "Bestuursprogramma" in "Geschiedschrijving".

Bestemmingsreserve slibeindverwerking

In juli 2020 is door het Algemeen Bestuur besloten om het zuiveringsslib op termijn te laten verwerken door HVC. Om dit te doen moet HVC aanvullende slibverwerkingscapaciteit realiseren middels de bouw van een slibdrooginstallatie. Deze is niet gereed op het moment dat het huidige slibverwerkingscontract eindigt. Voor de tussenliggende periode is een tijdelijke oplossing nodig die in de huidige marktomstandigheden aanvullende kosten met zich meebrengt. Op 25 november 2020 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met het voorstel om een deel van de algemene reserve van de zuiveringstaak over te boeken naar een reserve van de zuiveringstaak met als doel het opvangen van deze financiële effecten van slibeindverwerking in deze tussenliggende periode. Op basis van de overeenkomst met HVC is besloten om hiervoor een bedrag over te boeken van € 1,6 miljoen. Op 25 oktober 2022 heeft het Algemeen Bestuur besloten om een aanvullend bedrag van € 1,8 miljoen over te hevelen vanuit de algemene reserve van de zuiveringstaak naar de bestemmingsreserve slibeindverwerking. In 2024 is € 1,1 miljoen onttrokken aan de reserve op basis van verbruik, waarmee ultimo boekjaar een saldo resteert van ca. € 40.000. Het Algemeen Bestuur wordt bij de vaststelling van deze jaarstukken voorgesteld om vanuit de bestemming van het jaarresultaat 2024 € 180.000 toe te voegen aan de reserve om de verwachte meerkosten in 2025 uit hoofde van de langer tijdelijk hogere verwerkingskosten te dekken.

Bestemmingsreserve vervanging creosoot

Op 23 november 2022 heeft het Algemeen Bestuur besloten de gecreosoteerde oeverbeschoeiing in de Noordoostpolder te vervangen en hiervoor een bedrag van € 150.000 uit de bestemmingsreserve duurzame oevers over te hevelen naar een nieuw te vormen bestemmingsreserve vervanging gecreosoteerde oeverbeschoeiing. In 2024 is enerzijds € 150.000 onttrokken aan de reserve ter exploitatie, anderzijds is er € 63.259 gedoteerd vanwege uitgestelde werkzaamheden aan de Baarlose d-tocht.

Bestemmingsreserve HWBP projecten

In het Algemeen Bestuur van 27 oktober 2022 is aangegeven dat er een overschot wordt verwacht bij de verkenningsfase IJsselmeerdijk. De verwachting was dat de uitgaven van de verkenningsfase IJsselmeerdijk lager uitkomen dan de 90% subsidie. Dat betekent dat we enerzijds subsidie overhouden en anderzijds onze 10% projectbijdrage niet leveren voor deze fase. Aangegeven is dat bij het vaststellen van de Jaarstukken 2022 zal worden voorgesteld het overschot te doteren aan een bestemmingsreserve HWBP projecten in afwachting van landelijke afspraken.

Bestemmingsreserve overcommittering POP-3 gelden

De provincie heeft het waterschap begin 2019 verzocht om in het kader van POP3-water middelen garant te staan voor overcommittering. Om tot een volledige uitputting van de Europese middelen (POP3) te kunnen komen, heeft het nationale Regiebureau POP de provincies geadviseerd om 10% over te committeren op de maatregelen. Het Algemeen Bestuur heeft in februari 2019 ingestemd met het verstrekken van 6,7% overcommittering (risico van maximaal € 437.000). Het maximale overcommitteringsrisico is voor 50% afgedekt in de Begroting 2022 en 2023. Als bij de afrekening blijkt dat er sprake is van overcommittering dan zal aan het Waterschap gevraagd worden dat deel voor haar rekening te nemen. In de jaren 2022 en 2023 is geen beroep gedaan op het waterschap. Bij motie heeft het Algemeen Bestuur aangegeven dat mocht (een deel van) deze middelen niet ingezet worden voor de overcommittering, dan wordt dit ingezet voor extra waterkwaliteit maatregelen. De bestemmingreserve zal dan ook als zodanig worden ingezet. In februari 2024 werd duidelijk dat de overcommitteringsgelden kunnen vrijvallen en heeft het Algemeen Bestuur op 16 juli 2024 besloten dat deze gelden worden toegevoegd aan de tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing.

Voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Voorzieningen	Stand primo	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand ultimo
Arbeidsgerelateerde verplichtingen				
Pensioenen bestuurders	1.774	300	-	2.074
Wachtgelden bestuurders	10	1	-	11
Personele voorziening	332	288	-112	508
PBB vitaliteit	311	87	-	398
Totaal voorzieningen	2.427	676	-112	2.991

De voorzieningen zijn bestemd voor de volgende zaken:

Pensioenen bestuurders

Deze voorziening heeft tot doel de pensioenverplichtingen van het waterschap naar (voormalige) bestuurders zichtbaar te maken. Aan het begin van 2024 was deze voorziening € 1.774.262 groot. Op basis van een actuariële berekening voor de toekomstige pensioenopgaven van de huidige en voormalige bestuurders is er in het boekjaar 2024 € 299.631 toegevoegd aan de voorziening. De voorziening bedraagt ultimo boekjaar € 2.073.894.

Wachtgeldten bestuurders

Deze voorziening heeft tot doel de wachtgeldverplichtingen van het waterschap naar voormalige bestuurders zichtbaar te maken. Aan het begin van 2024 was deze voorziening € 9.710. Op basis van een berekening van de toekomstig verwachte wachtgeldbetalingen van de voormalige bestuurders heeft er in 2024 geen onttrekking aan de voorziening plaatsgevonden. De voorziening bedraagt ultimo boekjaar € 11.076.

Personele voorziening

Deze voorziening heeft tot doel de verplichtingen van het waterschap naar voormalig personeel zichtbaar te maken. Aan het begin van boekjaar 2024 was deze voorziening € 331.568 groot. In 2024 is € 287.762 aan de voorziening toegevoegd. Op basis van personele mutaties heeft er in het boekjaar 2024 een onttrekking van € 111.911 plaatsgevonden, waardoor de voorziening ultimo boekjaar nu € 507.418 bedraagt.

PBB vitaliteit

In 2021 heeft een CAO wijziging plaatsgevonden die medewerkers van 58 jaar en ouder in staat stelt een vitaliteitsvoorziening op te bouwen. Dit betekent dat deze groep medewerkers voor een bedrag van € 6.000 per 5 jaar een voorziening kan opbouwen om die voorafgaand aan hun pensioen om te zetten in extra vrije dagen. De voorziening bedraagt ultimo boekjaar € 398.400.

Vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer

De opgenomen vaste schulden vallen in de categorie onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen. Het zijn langlopende geldleningen met een looptijd langer dan één jaar ter financiering van de investeringen.

Het verloopoverzicht is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

Stand begin boekjaar	80.735
Nieuw aangegane geldleningen	-
Af: aflossingen	-4.478
Saldo langlopende geldleningen	76.257

De rentelast over het boekjaar 2024 bedroeg € 1.415.259. De aflossingsverplichting van de aangegane geldleningen voor het boekjaar 2025 bedraagt € 4.295.732.

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar

(bedragen x € 1.000)

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar	Jaar 2024
Schulden aan leveranciers	7.342
Rekening courant banken	10.961
Saldo Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar	18.303

De netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar van het waterschap zijn op basis van nominale waarde gewaardeerd.

Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Overlopende passiva	Jaar 2024
Rente langlopende schulden	796
Overige nog te betalen bedragen	4.900
Vooruitontvangen bedragen	60
Vooruit ontvangen subsidiegelden	4.805
Terug te betalen subsidiegelden	436
Reservering vakantietoelage	23
Reservering verlofrechten	750
Loonheffing en sociale lasten	2.569
Saldo overlopende passiva	14.339

Specificatie subsidiegelden

(bedragen x € 1.000)

	Stand primo	Toevoe- gingen	Vrijgevallen bedragen	Stand ultimo
Vooruit ontvangen subsidiegelden	8.247	2.015	-5.457	4.805
HWBP	95	1.661	-232	1.524
Rijkswaterstaat	7.647	17	-4.779	2.885
Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)	220	-	-220	-
Provincie Flevoland	23	-	-23	-
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	262	-	-203	59
Gemeente Almere	-	120	-	120
Ministerie van Economische Zaken	-	209	-	209
Restauratiefonds	-	8	-	8
Terug te betalen subsidiegelden	-	436	-	436
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	-	188	-	188
Samenwerkingsverband Klimaatadaptatie Flevoland (KAF)	-	28	-	28
Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)	-	220	-	220

Volgens het Waterschapsbesluit worden onder de overlopende passiva de nog te betalen lasten opgenomen, waarvan in het jaar 2024 geen factuur is ontvangen, maar die wel conform het stelsel van baten en lasten ten laste van het boekjaar 2024 moeten worden gebracht. Ook de vooruitontvangen opbrengsten worden in deze post opgenomen.

Door de invoering van het IKB (Individueel Keuze Budget) voor werknemers vallend onder de SAW Waterschappen (Sectorale Arbeidsvoorwaardenregelingen Waterschapspersoneel), wordt er alleen nog vakantiegeld gereserveerd voor de leden van het college van Dijkgraaf en Heemraden. Zij vallen namelijk niet onder de SAW Waterschappen, maar onder de sector Rijk.

7.2.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De toekomstige verplichtingen aangaan door contracten zijn als volgt ingedeeld:

2025	€ 18.849.741
2026 – 2029	€ 23.702.813
2030 en verder	€ 782.734
Totale verplichting vanaf 2025 en verder	€ 43.335.289

Leaseverplichting wagenpark

Het wagenpark van het waterschap wordt geleased. Het totaal aan verplichtingen ingevolge de totale looptijd van de overeenkomsten met de leasemaatschappijen bedraagt op de balansdatum € 2.417.976. Voor het jaar 2025 bedraagt de verplichting € 672.984. De leaseverplichting is onderdeel van de toekomstige verplichtingen.

Huurverplichting print- en kopieermachines

De print- en kopieermachines van het waterschap worden gehuurd. Het totaal aan verplichtingen ingevolge de looptijd van de overeenkomst met de verhuurder bedraagt op de balansdatum ca. € 20.000. Voor het jaar 2025 bedraagt de verplichting ca. € 13.000. De huurverplichting is onderdeel van de toekomstige verplichtingen.

AWZI Almere Fit for the Future

Voor de afvalwaterzuiveringsinstallatie in Almere is in 2024 gestart met een grootschalig renovatie- en verduurzamingsproject "Fit for the Future". Hier zijn diverse contracten voor afgesloten waarbij de verplichtingen lopen tot 1 maart 2027. Voor het jaar 2025 bedraagt de verplichting € 14.159.867. De totale verplichting bedraagt € 33.174.546.

Juridische claims

Het waterschap wordt met enige regelmaat geconfronteerd met juridische claims. Het gaat dan om geschillen betreffende uitvoering van contracten of schade als gevolg van bijvoorbeeld wateroverlast. Geschillen worden, als het waterschap aansprakelijk blijkt, zoveel als mogelijk minnelijk opgelost. Schade ten gevolge van bijvoorbeeld wateroverlast, waarvoor het waterschap aansprakelijk blijkt, is veelal verzekerd op de aansprakelijkheidsverzekering.

Bankgarantie

Waterschap Zuiderzeeland heeft een lopende bankgarantie voor een bedrag van € 143.680 ten gunste van de Unie van Waterschappen. Het totaal geborgde bedrag van de fixed geldlening van de Unie van Waterschappen is € 3.991.104, het aandeel van ons waterschap is 3,60%. Genoemd percentage is bepaald door het aandeel van ons waterschap in de totale contributie aan de Unie van Waterschappen.

Garantstelling HVC

Op 7 juli 2020 heeft het Algemeen Bestuur besloten het zuiveringsslib te laten verwerken via de beoogde slibdrooginstallatie van en bij HVC. Tevens is besloten het gedroogde slib in beheer van HVC te verwerken en in te stemmen om als aandeelhouder B toe te treden tot HVC en met het oog daarop toe te treden tot de ballotageovereenkomst aandeelhouders B van HVC en de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking.

Binnen HVC staan de aandeelhouders B (waterschappen) garant voor geldleningen die zijn aangetrokken voor investeringen in slibverwerking, via de GR Slibverwerking. Ieder waterschap doet dat naar rato van de slibhoeveelheid. De deelnemende waterschappen staan, na de bouw van de slibdrooginstallatie, samen garant voor ca. € 86,9 miljoen aan uitstaande leningen. Voor Zuiderzeeland gaat het om 7,6%, zijnde ca. € 6,6 miljoen.

In ruil voor de aandelenaankoop wordt tevens gevraagd om (binnen het genoemde bedrag van € 6,6 miljoen) een achtergestelde lening te verstrekken als lening u/g. Hiervoor is een achtergestelde lening verstrekt met een waarde van € 1.169.478 ultimo 2024.

Projectgebonden eigen bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma

Aanleiding

Het waterschap kent projecten voor de versterking van de primaire waterkeringen. Projectfasen van deze dijkversterkingsprojecten worden op voorcalculatiebasis voor 90% gefinancierd uit HWBP-subsidie (waarvan 50% van het rijk en 40% door de waterschappen via de solidariteitsbijdrage) en (gemiddeld) 10% door het waterschap zelf die het project uitvoert. Deze 10% is de 'projectgebonden eigen bijdrage'.

De subsidie wordt op voorcalculatiebasis toegekend. Uitgangspunt in de subsidieregeling is dat waterschappen voor hun HWBP-projecten hun 10% projectgebonden eigen bijdrage realiseren. Uit een landelijk onderzoek bleek echter in 2022 dat waterschappen in de werkelijkheid circa 1% van de projectgebonden bijdrage realiseerden. Vanuit de Unie van Waterschappen (Uvw) is als vervolg op deze bevinding op 17 januari 2024 een ledenbrief verschenen met het verzoek om openbaar te verantwoorden over de gerealiseerde projectgebonden bijdragen in de periode 2014 t/m 2023 en dit vanaf dat moment ook *jaarlijks* openbaar te verantwoorden.

Ook is vanuit de Uvw gevraagd om de algemene besturen te laten besluiten om de bedragen te oormerken voor toekomstige inzet voor het HWBP. Met de vaststelling van de jaarrekening over 2023 is dit voor het eerst tot een dergelijke bestemming besloten. In 2024 zijn geen projectfase(n) afgesloten: de bestemmingsreserve is dus ongewijzigd. Op deze manier kunnen overschotten worden verrekend met de subsidietoekenning voor volgende HWBP-projectfasen. Er zijn hierover zijn nog geen concrete afspraken gemaakt en de subsidieregeling is hierop nog niet aangepast. Het vormt daarmee (nog) geen juridische verplichting, maar een bestuurlijke afspraak. In de eerste helft van 2026 wordt deze systematiek landelijk geëvalueerd, wat kan leiden tot een volgende stap, bijvoorbeeld de overschotten ook beschikbaar te stellen voor het HWBP.

Beleid Zuiderzeeland

Het waterschap vindt het solidariteitsprincipe, één van principes van ons gezamenlijke Hoogwaterbeschermingsprogramma, belangrijk. Daarom geven we invulling aan deze landelijke afspraken. Dat doen we door:

- Hierbij in deze jaarstukken te verantwoorden over eventuele overschotten;
- Aanvullend bij een lagere uitgave dan de 90% subsidie, dit te reserveren in een bestemmingsreserve.

Dit beleid is conform de Ledenbrief van de Unie van Waterschappen van januari 2024 en het besluit van het Algemeen Bestuur van waterschap Zuiderzeeland van juni 2024.

In oktober 2024 is in de commissie Waterveiligheid van de Unie van Waterschappen het principebesluit herbevestigd dat verschillen tussen de werkelijke projectgebonden eigen bijdrage en de beoogde bijdrage van 10%, met terugwerkende kracht vanaf 2014, in de toekomst beschikbaar gesteld dienen te worden ten behoeve van het HWBP. De landelijke financiële uitwerking hiervan volgt nog. Zodra deze landelijke uitwerking bekend is, gaat Zuiderzeeland dit lokaal implementeren.

Verantwoording overschotten Zuiderzeeland

Realisatie projectgebonden bijdrage	100% vaststelling	Werkelijke projectkosten	Verwachte bijdrage 10%	Werkelijke eigen bijdrage	Verschil
Randmeerdijk Flevopolder	29.849	29.849	2.985	2.985	0
Randmeerdijk Noordoostpolder	186.990	205.326	18.699	37.035	-18.336
Verkenningfase IJsselmeerdijk	6.628.074	5.844.916	662.807	-120.351	783.158
Totaal	6.844.913	6.080.091	684.491	-80.331	764.822

Van het verschil van € 764.822 is € 120.351 gereserveerd in een bestemmingsreserve.

7.2.5 Specificatie onderhanden werken ultimo boekjaar

Artikel 4.42 lid 6 van het Waterschapsbesluit schrijft voor dat in de toelichting op de balans een totaaloverzicht wordt gegeven van alle onderhanden werken, waarbij de verwachtingen worden gegeven over het vervolg van deze werken.

(bedragen x € 1.000)

Project	Uitgaven Ultimo 2024	Verwachting ingebruikname
IJsselmeerdijk vak 8.3 (planuitwerking)	1.142	1 ^e helft 2025
Vorbereidingen aanpassingen kantoor Larserbos	83	2 ^e helft 2025
Versterking kunstwerken NOP	16	1 ^e helft 2027
Nieuwe natuur Schokland	108	2 ^e helft 2025
Vervangen installatie gemaal Wortman	39	2 ^e helft 2025
Renovatie Marknessersluis spui	207	2 ^e helft 2025
PLC hardware/software bemaling	179	2 ^e helft 2025
Pompinstallatie Zuider-D-tocht	364	1 ^e helft 2025
Renovatie gemaal Smeenge (voorbereiding)	158	2 ^e helft 2027
Uitfasering 2G vervangen PLC hardware	257	1 ^e helft 2025
Renovatie pompgemalen Stedelijk Water Emmeloord	61	1 ^e helft 2025
Deelvervanging PL-220 Markerkant	66	1 ^e helft 2026
P&ID's op orde	262	2 ^e helft 2026
AWZI Almere Fit For the Future	2.346	2 ^e helft 2026

AWZI Zeewolde capaciteitsuitbreiding	1.404	1 ^e helft 2025
Renovatie slibgisting AWZI Dronten	882	2 ^e helft 2025
Uitvoering aanpassingen Larserbos	285	2 ^e helft 2025
Vervanging daken kantoor Larserbos	21	2 ^e helft 2025
AWZI Dronten: vervangen dakbedekkingen	49	2 ^e helft 2025
Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF)	15	2 ^e helft 2026
Startfase versterking Ketelmeerdijk – Vossemeerdijk	540	2 ^e helft 2027
Renovatie RG-425 De Gondel	381	1 ^e helft 2025
Verlegging PL 880 – Singel/Schelpenhoek – Waaierhoek	44	1 ^e helft 2026
Realisatie PL280 (voorbereiding)	77	2 ^e helft 2026
AWZI Lelystad renovatie nabezinktanks	121	1 ^e helft 2025
AWZI Tollebeek vervangen afdekking VBT	13	2 ^e helft 2026
Zonnepanelen IJsselmeerdijk (ZonA6)	17	2 ^e helft 2028
Centraal besturingsysteem waterpeilbeheer	135	2 ^e helft 2026
Saldo onderhanden werken	9.272	

8. Exploitatierkening

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de exploitatierkening in drie verschillende indelingen wordt gepresenteerd in de jaarrekening, te weten naar kosten- en opbrengstsoorten, naar programma's en naar kostendragers.

8.1. Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

(bedragen x € 1.000)

	Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Lasten					
4.1	Rente en afschrijvingen	12.234	12.302	12.077	11.872
4.2	Personeelslasten	37.782	40.009	39.975	36.402
4.3	Goederen en diensten van derden	57.586	57.621	56.443	54.019
4.4	Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	857	730	801	833
	Subtotaal lasten	108.459	110.662	109.296	103.126
Baten					
8.1	Financiële baten	145	220	822	723
8.2	Personeelsbaten	-	-	180	182
8.3	Goederen en diensten aan derden	1.962	2.050	3.443	2.054
8.4	Bijdragen van derden	1.182	967	1.827	1.961
8.5	Waterschapsbelastingen	100.843	101.443	101.682	94.431
8.6	Interne verrekeningen	80	-	-	2
	Subtotaal baten	104.212	104.680	107.954	99.353
	Saldo van baten en lasten	-4.247	-5.982	-1.342	-3.773
9.1	Inzet tariefegalisatie reserve	2.900	2.900	2.900	1.570
9.2	Inzet bestemmingsreserves	1.347	1.006	820	1.514
9.3	Inzet overige reserves	-	-	-	-
	Gerealiseerd resultaat	-	-2.076	2.378	- 689

8.2. Toelichting op de exploitatierekening

In de nu volgende paragraaf wordt een toelichting gegeven op de exploitatierekening. Om niet te veel in herhaling te vervallen zal in de exploitatierekening naar programma's en naar kostendragers veelal worden verwezen naar eerder gegeven toelichtingen.

8.2.1 Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Belangrijke verschillen tussen de begroting en realisatie zijn nader toegelicht. De hierbij gepresenteerde begroting is, conform het Waterschapsbesluit, de primitieve begroting inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzingen. Een analyse van de afwijkingen tussen de primitieve begroting én de primitieve begroting inclusief alle begrotingswijzingen is te vinden in het hoofdstuk Analyse begroting en resultaat.

Valuta en notatie

Alle bedragen worden weergegeven in duizenden euro's. In de toelichtende teksten worden de bedragen weergegeven in hele euro's.

Baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden genomen zodra deze gerealiseerd zijn. Verliezen worden verwerkt als die zich aftekenen.

8.2.2 Toelichting op de lasten

Rente en afschrijvingen

(bedragen x € 1.000)

Rente en afschrijvingen	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Rente	2.060	2.080	1.837	1.842
Afschrijvingen	10.174	10.222	10.230	10.030
Duurzame waardeverminderingen	-	-	10	-
Totaal	12.234	12.302	12.077	11.872

De rentelasten vallen ruim € 240.000 lager uit dan begroot. De oorzaak hiervan is de daling van de kortlopende rente en dat we in het jaar 2024 geen nieuwe langlopende geldlening hoefden aan te trekken, omdat we een voorschot vanuit het HWBP ontvingen.

De afschrijvingen vallen circa. € 8.000 hoger uit dan begroot doordat enkele projecten eerder in gebruik zijn genomen dan gepland. De duurzame waardeverminderingen vallen € 10.000 hoger uit dan begroot doordat er geen grond is aangekocht. Op basis van het vastgestelde activabeleid wordt 80% van de aanschafprijs van duurzame oevers als waardevermindering in de exploitatie meegenomen.

Personeelslasten

(bedragen x € 1.000)

Personeelslasten	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Salarissen personeel en bestuur	27.728	28.645	24.887	22.614
Sociale premies	6.932	6.881	6.987	6.480
Overige personeelslasten	1.625	2.180	2.588	2.291
Personeel van derden	1.497	2.303	5.513	5.017
Totaal	37.782	40.009	39.975	36.402

De oorspronkelijk begrote loonsom bedraagt € 37,7 miljoen. In de loop van het jaar zijn een aantal wijzigingen doorgevoerd op de loonsom. Deze komen voort uit begrotingswijzigingen die zijn goedgekeurd door het Algemeen Bestuur en in mandaat genomen budgetneutrale besluiten.⁵ De bijgestelde begroting bedraagt hierdoor € 40 miljoen.

Goederen en diensten van derden

(bedragen x € 1.000)

Goederen en diensten	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Duurzame gebruiksgoederen	1.283	1.708	1.471	1.658
Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen	2.391	2.195	2.586	2.343
Energie en water	9.148	9.103	9.353	8.626
Huren, pachten en rechten	1.164	1.285	1.340	1.282
Verzekeringen	395	358	349	338
Belastingen	56	56	73	- 24
Onderhoud door derden	19.290	19.165	18.753	17.756
Overige diensten derden	23.859	23.751	22.518	22.040
Totaal	57.586	57.621	56.443	54.019

⁵ Het Algemeen Bestuur autoriseert met het vaststellen van de begroting de netto kosten per programma (art. 7 lid 1 Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie 2018). Deze programmakosten bestaan uit drie onderdelen: de out-of-pocketlasten, kapitaallasten en loonsom. De loonsom is daarmee een dwarsdoorsnede door alle programma's heen. Het verschil tussen primitieve en bijgestelde begroting wordt voor het grootste deel verklaart door budgetneutrale overboekingen van exploitatiebudget naar loonsombudget. Het totaal van de programmalasten stijgt hierdoor niet.

Duurzame gebruiksgoederen

Gebruiksgoederen die bestemd zijn voor gebruik gedurende één jaar of langer, behoren in beginsel niet in de exploitatierekening te worden verantwoord, maar te worden geactiveerd. Indien met de stichting of aankoop hiervan slechts een relatief gering bedrag gemoeid is, komt het echter in de praktijk voor dat de betreffende uitgaven niet worden geactiveerd, maar in één keer ten laste van de exploitatierekening worden gebracht. Deze verantwoording kan op deze kostensoort gebeuren. De kostensoort omvat dan ook de aanschaf van goederen met een economische levensduur van één jaar of langer die in de exploitatierekening worden verantwoord.

Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen

De kostensoort omvat alle kosten die samenhangen met de aankoop van goederen die bestemd zijn voor gebruik en verbruik binnen de productieprocessen en minder dan een jaar ten dienste van het waterschap staan (en geen brandstoffen zijn). Gebruiksgoederen die bestemd zijn voor gebruik gedurende één jaar of langer en die in de exploitatierekening worden verantwoord, worden niet tot deze kostensoort gerekend, maar tot de kostensoort 'Duurzame gebruiksgoederen'. Op de kostensoort 'Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen' is € 391.000 meer uitgegeven dan was begroot. Dit komt doordat er meer chemicaliën zijn gebruikt bij de verwerking van slib op de AWZI's.

Energie en water

Deze kostensoort heeft betrekking op het energieverbruik van het waterschap, alsmede op de aankoop van energiedragers. Op de kostensoort energie en water is € 250.000 meer uitgegeven dan begroot. Door de overvloedige neerslag in de eerste en laatste maanden van het jaar 2024 is er meer water uitgemalen dan jaren met een 'normale' neerslaghoeveelheid.

Huren, pachten en rechten

Deze kostensoort omvat de betaalde huren alsmede de betaalde recognities, precariobelasting, licentie-, auteurs-, repro- en octrooirechten en alle andere betaalde rechten. De huren kunnen betrekking hebben op onroerende goederen zoals gebouwen, (dienst)woningen en opstallen, en roerende goederen zoals vervoermiddelen, rollend en varende materieel, machines, werktuigen, gereedschappen, apparatuur, instrumenten en kantoormachines. Op de kostensoort huren, pachten en rechten is € 55.000 meer uitgegeven dan was begroot, wat hoofdzakelijk is veroorzaakt door meer inzet van lease-auto's.

Verzekeringen

Tot de kostensoort 'verzekeringen' worden gerekend de door het verzekeringswezen verrichte diensten, met uitzondering van de diensten van sociale verzekeringsinstellingen (deze worden tot de kostensoort 'sociale lasten' gerekend). Tot de kostensoort behoren: brand- en eigendommenverzekeringen, verzekering wettelijke aansprakelijkheid waaronder inbegrepen goedwerkgeverschap (ongevallen), bouwverzekering (Construction All Risk), fraude- en berovingsverzekering, reisverzekering, zonnepanelenverzekering (machinebreuk), luchtvaartverzekering t.b.v. de drones en de collectieve rechtsbijstandverzekering.

Belastingen

Tot de 'belastingen' worden gerekend de kostprijsverhogende belastingen die door derden aan het waterschap worden opgelegd. Hieronder vallen de gemeentelijke belastingen, zoals de onroerende-zaakbelasting en rioolbelasting. Tot de kostensoort worden niet gerekend de bij levering van goederen en diensten verschuldigde belastingen zoals omzetbelasting, invoerrechten, accijnzen en assurantiebelasting. Deze laatste belastingen worden gerekend tot de kostensoort waartoe de betreffende levering van goederen of diensten behoort; ook in de gevallen waarin die belastingen afzonderlijk worden betaald.

Onderhoud door derden

'Onderhoud door derden' omvat de door het waterschap aan derden uitbestede werkzaamheden die tot doel hebben een bepaald object in stand te houden. Tot deze kostensoort behoort ook het groot onderhoud, dat nodig is om een verwaarloosd object weer in de aan derden te betalen vergoeding ook een bedrag voor verbruikt materiaal is opgenomen, wordt dit ook op deze kostensoort geboekt. Tot het 'Onderhoud door derden' behoren: onderhoud waterkeringen, onderhoud watergangen en kunstwerken, het onderhoud zuiveringsinstallaties, transportsystemen en slibverwerkingsinstallaties,

schoonmaakwerkzaamheden, onderhoud kantoorgebouwen en daarbij behorende tuinen, alsmede van de in de gebouwen aanwezige inventaris en de daartoe behorende installaties, onderhoud kantoormachines zoals kopieermachines, computers en randapparatuur, onderhoud van software, onderhoud werkplaatsen, magazijnen en laboratoria, alsmede van de daarin aanwezige inventaris en de daartoe behorende installaties en het onderhoud aan rijdend en varend materieel.

Overige diensten derden

Tot deze kostensoort behoren de door het waterschap aan derden uitbestede werkzaamheden en de door derden geleverde diensten voor zover deze niet behoren tot één van de voorgaande kostensoorten en waarvoor geldt dat er een rechtstreeks verband is tussen de geleverde dienst en de bijbehorende lasten. Tot de 'Overige diensten door derden' worden onder andere gerekend: juridische, financiële, technische en overige adviezen door derden, contributies en bijdragen aan verenigingen en stichtingen die prestaties leveren ten behoeve van het functioneren van het waterschap (Unie van Waterschappen, STOWA, enz.), diensten van taxateurs, notarissen, makelaars en andere tussenpersonen, proces- en gerechtskosten, honoraria van accountants, artsen en anderen met een vrij beroep, controle op geldelijk beheer, boekhouding en jaarrekening, diensten van het bankwezen, advertentie- en reclamekosten, telefoonkosten, portokosten, perceptiekosten bij uitbestede belastingheffing, incassokosten, dienstverleningen computerservicebureaus (externe gegevensverwerking), bewaking en beveiliging, kaartvervaardiging en luchtkartering, vergunningen (inclusief leges), opdrachten aan externe onderzoeksbureaus, bijdragen aan de publicatie van brochures, boeken, enz., aan derden uitbetaalde schadevergoedingen, gegevensverstrekking door derden (onder andere Kadaster en gemeenten), afvoer van afval, vuil en reststoffen (bijvoorbeeld van zuiveringsinstallaties en kantoorgebouwen), gemeentelijk reinigingsrechten, slibverwerking en -afvoer door derden, betalingen aan Rijk, provincies, gemeenten, andere waterschappen en overige publiekrechtelijke organen en particulieren voor door hen uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de exploitatie (een voorbeeld is de aan een ander waterschap betaalde vergoeding voor de zuivering van grensoverschrijdend afvalwater).

Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien

(bedragen x € 1.000)

Toevoegingen voorzieningen/ onvoorzien	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Voormalig bestuur en personeel	200	200	588	396
Dubieuze belastingdebiteuren	400	400	126	345
Dubieuze debiteuren	-	-	-	-
Persoonsgebonden basisbudget	-	-	87	92
Onvoorzien	130	130	-	-
Diversen	127	-	-	-
Totaal	857	730	801	833

Tot de kostensoort toevoegingen aan voorzieningen behoren bedragen die in het jaar aan de voorzieningen zijn toegevoegd.

De toevoeging aan de voorziening voormalig bestuur en personeel komt voort uit nieuwe actuariële berekeningen van pensioenen, een inschatting van de duur van de wachtgeldregeling voor voormalig bestuursleden en de vastgelegde personeelsregelingen.

De voorziening dubieuze belastingdebiteuren was primitief begroot op € 400.000. Uiteindelijk heeft er een dotatie plaatsgevonden ter hoogte van € 125.611.

Onvoorzien

Tot 'onvoorzien' behoren de op de begroting te ramen lasten die dienen om onvoorziene lasten te kunnen financieren. Op deze kostensoort worden geen bedragen verantwoord. In de primitieve begroting is voor onvoorziene uitgaven een bedrag van € 130.000 opgenomen.

8.2.3 Toelichting op de baten

Financiële baten

(bedragen x € 1.000)

Financiële baten	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Externe rentebaten (kasgeld)	80	155	112	50
Externe rentebaten (verstrekte lening)	-	-	640	603
Dividend	65	65	70	70
Totaal	145	220	822	723

Deze opbrengstsoort heeft betrekking op de door derden aan het waterschap betaalde vergoedingen in verband met vorderingen en verstrekte leningen en de door bedrijven uitgekeerde opbrengsten uit bedrijfsvoeringen wegens kapitaaldeelname van het waterschap in de vorm van aandelen of anderszins.

De externe rentebaten (versterkte lening) hebben betrekking op de aan Windpark Hanze B.V. en N.V. HVC verstrekte leningen. Sinds het jaar 2019 hebben we weer dividendinkomsten op de aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank N.V.

Personeelsbaten

(bedragen x € 1.000)

Personeelsbaten	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Uitkeringen personeel	-	-	180	182
Totaal	-	-	180	182

Tot deze opbrengst behoren de baten van de overige loonkostenvergoedingen die ontvangen zijn van derden, zoals de uitkering van het UWV voor zwangerschaps- en bevallingsverlof.

Goederen en diensten aan derden

(bedragen x € 1.000)

Goederen en diensten aan derden	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Retributies	615	615	782	380
Inkomsten bestuursdwang	2	1	3	5
Bijdrage exploitatie overheden	566	565	973	977
Levering warmte & elektriciteit	144	144	802	114
Opbrengst uit eigendommen	635 ⁶	725	856	578
Opbrengst materialen en diensten	-	-	27	-
Totaal	1.962	2.050	3.443	2.054

Op de opbrengstsoort goederen en diensten aan derden is volgens bovenstaande specificatie € 1.393.000 meer ontvangen dan was begroot. Hoofdoorzaken van deze hogere opbrengsten zijn de hogere retributies en een hogere doorbelasting van kosten aan medeoverheden.

Bijdragen van derden

De bijdragen van derden omvatten vooral bijdragen van derden aan het waterschap waarbij geen rechtstreeks verband is tussen de bijdrage en de door het waterschap verrichte dienst of uitgevoerd werk. Onder deze categorie worden alle subsidieopbrengsten verantwoord. Ook de 'opbrengsten' kostendeling worden op deze post verantwoord.

⁶ Deze opbrengst was in de vastgestelde primitieve begroting 2024 per abuis geplaatst in de rubriek bijdragen van derden

Waterschapsbelastingen

(bedragen x € 1.000)

Waterschapsbelasting	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Watersysteemtaak	61.537	62.257	62.516	56.991
Zuiveringstaak	39.306	39.186	39.166	37.440
Totaal	100.843	101.443	101.682	94.431
Watersysteemheffing				
Watersysteemheffing ingezetenen	15.963	15.963	16.013	16.419
Watersysteemheffing gebouwd	32.451	33.051	33.134	26.052
Watersysteemheffing ongebouwd	10.913	10.913	10.987	11.708
Watersysteemheffing wegen	793	793	806	848
Watersysteemheffing natuur	1.334	1.334	1.282	1.267
Verontreinigingsheffing	882	882	874	917
Watersysteemheffing voorgaande jaren	-	-	95	510
Subtotaal watersysteemheffing	62.336	62.936	63.191	57.721
Zuiveringsheffing				
Zuiveringsheffing huishoudens	29.688	29.688	29.638	27.661
Zuiveringsheffing bedrijven	10.906	10.506	10.407	10.333
Zuiveringsheffing voorgaande jaren	-	100	223	496
Subtotaal zuiveringsheffing	40.594	40.294	40.268	38.490
Kwijtschelding				
Kwijtschelding watersysteemheffing	-799	-679	-674	- 730
Kwijtschelding zuiveringsheffing	-1.288	-1.108	-1.102	- 1.050
Subtotaal kwijtschelding	-2.087	-1.787	-1.776	- 1.780
Totaal	100.843	101.443	101.682	94.431

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). De gerealiseerde belastingopbrengsten zijn ontleend aan het jaaroverzicht belastingopbrengsten 2024, dat is opgesteld door GBLT. De controle op de juistheid en volledigheid van de belastingopbrengsten maakt onderdeel uit van het controleprogramma van de accountant van GBLT.

Voor een analyse van de gerealiseerde opbrengsten waterschapbelastingen ten opzichte van de begrote opbrengsten verwijzen wij u naar de verplichte paragraaf Waterschapbelastingen.

Interne verrekeningen

(bedragen x € 1.000)

Interne verrekeningen	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Onttrekking voorzieningen	-	-	-	2
Diversen	80	-	-	-
Totaal	80	-	-	2

Inzet reserves

De werkelijke inzet van de tariefegalisatie reserve is gelijk aan de begrote inzet van de tariefegalisatie reserve. De inzet van de bestemmingsreserves is gelijk aan de door het Algemeen Bestuur vastgestelde lasten te dekken uit deze reserves. De lasten die gedekt worden door de inzet van bestemmingsreserves zijn opgenomen in de exploitatierekening. De lasten zijn veelal niet begroot, omdat vaak niet duidelijk is in welk jaar een bepaalde activiteit wordt uitgevoerd waarvan de lasten worden gedekt door een onttrekking van eenzelfde bedrag aan de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve.

8.3. Exploitatierekening naar programma's

Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar programma's opgenomen. De gerealiseerde bedragen worden per programma in beeld gebracht conform de door het Algemeen Bestuur vastgestelde programma-indeling. In het jaarverslag zal op de realisatie van de beoogde resultaten en de realisatie van de geplande activiteiten worden ingegaan. Voor een goede vergelijkbaarheid van de cijfers zijn zowel de baten als de lasten van de zaken die via de bestemmingsreserves lopen in de overzichten opgenomen.

Systematiek van kostentoe rekening

Bij Waterschap Zuiderzeeland wordt het principe van integrale kostentoe rekening toegepast. Dit betekent dat zowel directe als indirecte kosten, zoveel mogelijk aan een product worden toegerekend. Hieronder vallen materiële kosten, loonkosten en kapitaallasten.

Programma Bestuur en omgeving

Het programma Bestuur en omgeving omvat zowel de functionele overheidstaak als de taken op het gebied van omgeving en organisatie, water en ruimte.

Overzicht programma Bestuur en omgeving (bedragen x € 1.000.000)

	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Bestuur en omgeving	14,6	15,0	13,5	13,1

De bijgesteld begrote cijfers wijken af vooral van de primitieve begroting door begrotingswijzigingen voor inflatie en loonontwikkeling. De realisatie van de lasten van het programma Bestuur en omgeving wijkt € 1,5 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. De grootste afwijkingen zijn een lagere bijdrage aan GBLT, onderbesteding van de collegeplanmiddelen en een niet benutte post onvoorzien. Daarnaast zijn er niet begrote opbrengsten van rente op uitstaande leningen en extra leges.

Programma Waterveiligheid

Het programma Waterveiligheid omvat de waterkeringen van het waterschap. Om de polders te beschermen tegen het water uit het IJsselmeer, het Markermeer, het IJmeer en de randmeren, onderhoudt en beheert Waterschap Zuiderzeeland ruim tweehonderd kilometer waterkeringen.

Overzicht programma Waterveiligheid (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Waterveiligheid	8,1	9,0	8,3	8,0

De bijgesteld begrote cijfers wijken af vooral van de primitieve begroting door begrotingswijzigingen voor inflatie en loonontwikkeling. De realisatie van de lasten van het programma Waterveiligheid wijkt € 0,7 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. De grootste afwijking zijn de onderbestedingen bij het maaien van de waterkeringen.

Programma Voldoende en gezond water

In het programma Voldoende en gezond water gaat het om het voorkomen van wateroverlast. Water komt door regenbuien de polder in, maar ook doordat kwelwater vanuit de ondergrond omhoogkomt en door dijken heen sijpelt. Als er in een korte tijd heel veel neerslag valt, is de kans groot dat delen van de polders onder water komen te staan. Het wateroverschot wordt met behulp van zeven hoofdgemalen van het waterschap uit de polders gepompt. Aan de andere kant kan het, als er lange tijd geen neerslag valt, soms ook te droog worden in de polder. Zorgen voor voldoende en gezond water betekent de ene keer water wegpompen en de andere keer juist water binnenlaten. Waterschap Zuiderzeeland werkt aan gezond water in het gehele beheergebied. Gezond water betekent een goed watersysteem. Het watersysteem wordt als goed beoordeeld als het goed is vanuit chemisch oogpunt (niet vervuild), biologisch oogpunt (goede leefomgeving) en vanuit het oogpunt van de gebruikers (belevingswaarde). De belevingswaarde is met name relevant voor het stedelijk waterbeheer.

Overzicht programma Voldoende en gezond water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Voldoende en gezond water	31,1	32,2	31,3	29,7

De bijgesteld begrote cijfers wijken af vooral van de primitieve begroting door begrotingswijzigingen voor inflatie en loonontwikkeling. De realisatie van de lasten van het programma Voldoende water is € 0,9 miljoen lager dan de bijgesteld begrote cijfers. De grootste afwijking zijn de onderbestedingen bij het maaien van de watergangen en de lagere energielasten voor het uitmalen van water.

Programma Schoon, gezuiverd water

Het programma schoon, gezuiverd water omvat de totale taak van zuivering van afvalwater. Waterschap Zuiderzeeland werkt aan schoon water in het gehele beheergebied. Zij zuivert het afvalwater uit de provincie in vijf afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's). Dit afvalwater wordt merendeels aangevoerd via de gemeentelijke riolering. Na zuivering in de AWZI's wordt het afvalwater teruggebracht naar het oppervlaktewater. Waterschap Zuiderzeeland stelt strenge vergunningseisen aan bedrijven die afvalwater willen lozen. Ook worden er maatregelen genomen ten behoeve van het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Overzicht programma Schoon, gezuiverd water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Schoon, gezuiverd water	26,3	27,2	26,7	24,6

De bijgesteld begrote cijfers wijken af vooral van de primitieve begroting door begrotingswijzigingen voor inflatie en loonontwikkeling. De realisatie van de lasten van het programma Voldoende water is € 0,5 miljoen lager dan de bijgesteld begrote cijfers. De grootste afwijking zijn de onderbestedingen bij energie.

Programma Financiën, organisatie en informatie

Het programma financiën, organisatie en informatie omvat de totale ondersteuning van de primaire taken. Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor een optimale inzet van mensen en middelen om de gestelde doelen te realiseren. Hierbij is het van belang om een financieel gezonde positie te behouden. Dit doet het waterschap vanuit een transparant en maatschappelijk aanvaardbaar financieel beleid. Het waterschap, als moderne werkgever, investeert in zijn medewerkers zodat hun talent optimaal benut wordt.

Overzicht programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Financiën, organisatie en informatie	23,6	23,0	22,4	21,3

De realisatie van de lasten van het programma Financiën, organisatie en informatie wijkt € 0,6 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. De grootste afwijkingen zijn de lagere lasten van ICT en de hogere opbrengsten uit doorbelasting van uren.

Algemene dekkingsmiddelen

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft de omslagen en de zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van de watersysteemtaak, de zuiveringsheffing is ter financiering van de zuiveringstaak.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Programmalasten				
Programma Bestuur en omgeving	14,6	15,0	13,5	13,1
Programma Waterveiligheid	8,1	9,0	8,3	8,0
Programma Voldoende water	31,1	32,2	31,3	29,7
Programma Schoon water	26,3	27,2	26,7	24,6
Programma Financiën, organisatie en informatie	23,6	23,0	22,4	21,3
Totaal programmalasten	103,7	106,4	102,2	96,7
Dekkingsmiddelen				
Belastingopbrengsten ¹	100,8	101,4	101,7	94,4
Inzet tarief egalisatiereserve	2,9	2,9	2,9	1,6
Totaal dekkingsmiddelen	103,7	104,3	104,6	96,0
Gerealiseerd resultaat	-	- 2,1	2,4	- 0,7

¹ De belastingopbrengsten zijn opgenomen inclusief de kwijtschelding. Het totaal van de gerealiseerde programmalasten is € 4,2 miljoen lager dan de bijgesteld begrote lasten. De gerealiseerde belastingopbrengst is € 0,3 miljoen hoger dan de bijgestelde begrote belastingopbrengst. In paragraaf Waterschapsbelastingen wordt uitgebreid ingegaan op de belangrijkste oorzaken van dit verschil.

In het jaar 2024 zijn de volgende toevoegingen en onttrekkingen geweest aan de bestemmingsreserves onderverdeeld naar programma's. Deze toevoegingen en onttrekkingen zijn gedaan conform door het Algemeen Bestuur vastgesteld beleid en leiden niet tot een technische begrotingswijziging.

Overzicht toevoegingen en onttrekkingen bestemmingsreserves per programma (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Bedrag
Programma Bestuur en omgeving	-
Programma Waterveiligheid	-
Programma Voldoende en gezond water	- 0,4
Programma Schoon, gezuiverd water	1,2
Programma Financiën, organisatie en informatie	-
Totaal	0,8

8.4. Exploitatierkening naar kostendragers

Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar de wettelijke kostendragers opgenomen. Voor een analyse van het resultaat wordt verwezen naar de voorgaande paragrafen. Voor wat betreft de systematiek van kostentoekening wordt verwezen naar de vorige paragraaf.

Watersysteemtaak

De watersysteemtaak omvat de taken van het waterschap op het gebied van het waterkeringsbeheer, het waterkwantiteitsbeheer en het kwaliteitsbeheer van oppervlaktewateren, voor zover die activiteiten niet vallen onder het transporteren en/of behandelen van afvalwater.

Overzicht kostendrager watersysteem (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Lasten watersysteemtaak				
Netto lasten	62,8	64,8	61,8	58,1
Kwijtschelding	0,8	0,7	0,7	0,8
Oninbaar	0,2	0,2	0,1	0,2
Totaal lasten watersysteemtaak	63,8	65,7	62,6	59,1
Dekkingsmiddelen watersysteemtaak				
Belastingopbrengsten	62,4	63,0	63,2	57,0
Mutatie tariefegalisatie reserve	1,4	1,4	1,4	1,3
Totaal dekkingsmiddelen watersysteemtaak	63,8	64,4	64,6	58,3
Gerealiseerd resultaat watersysteemtaak	-	- 1,3	2,0	- 0,8

Ten opzichte van het bijgestelde begroot resultaat is de realisatie € 3,3 miljoen hoger. Dit komt voor vooral door lagere lasten. Een uitgebreide analyse van het resultaat op de lasten wordt gegeven in de toelichting op de exploitatierkening.

Voorgenomen besluiten watersysteemtaak

Het Algemeen Bestuur heeft de onderstaande besluiten genomen aangaande de resultaatbestemming 2024.

Overzicht voorgenomen resultaatbestemming watersysteem (bedragen x € 1.000.000)

Voorgenomen resultaatbestemming	Water-systeemtaak
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	0,2
Totaal	0,2

Zuiveringstaak

De zuiveringstaak omvat het transporteren en/of behandelen van afvalwater.

Overzicht kostendrager zuiveren (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Lasten zuiveringstaak				
Netto lasten	40,6	41,2	40,2	36,4
Kwijtschelding	0,8	0,7	0,7	1,1
Oninbaar	0,2	0,2	0,0	0,1
Totaal lasten zuiveringstaak	41,6	42,1	40,9	37,6
Dekkingsmiddelen zuiveringstaak				
Belastingopbrengsten	40,1	39,8	39,8	37,4
Mutatie tariefegalisatie reserve	1,5	1,5	1,5	0,3
Totaal dekkingsmiddelen	41,6	41,3	41,3	37,7
Gerealiseerd resultaat zuiveringstaak	-	- 0,7	0,4	0,1

Ten opzichte van het bijgestelde begroot resultaat is de realisatie € 1,1 miljoen hoger. Dit komt in hoofdzaak door lagere lasten. Een uitgebreide analyse van het resultaat op de lasten wordt gegeven in de toelichting op de exploitatierekening.

Voorgenomen besluiten zuiveringstaak

Het Algemeen Bestuur heeft het onderstaande besluit genomen aangaande de resultaatbestemming 2024.

Overzicht voorgenomen resultaatbestemming zuiveren (bedragen x € 1.000.000)

Resultaatbestemming	Zuiverings- taak
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	0,2
Gerealiseerd resultaat	0,2

8.5. Melding in het kader van de WNT

De WNT is van toepassing op Waterschap Zuiderzeeland. Het Waterschap Zuiderzeeland toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024 € 233.000. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Bezoldiging topfunctionarissen

Naam	W. Slob
Functiegegevens	
Functie	Secretaris-directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01-01 tot en met 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 162.014
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.282
Subtotaal	€ 185.296
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 233.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging 2024	€ 185.296
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Gegevens 2023	
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01-01 tot en met 31-12
Deeltijdfactor 2023 in fte	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 153.609
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.415
Totale bezoldiging 2023	€ 176.023

Naast de hierboven vermelde topfunctionaris zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

9. Overige gegevens

9.1. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen te melden na balansdatum die van invloed kunnen zijn op het vermogen van Waterschap Zuiderzeeland dan wel het resultaat over het boekjaar.

9.2. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Analyse begroting en resultaat en bestemming resultaat

---

10. Begrotingswijzigingen, financiële prognoses en gerealiseerd resultaat

10.1. Begrotingswijzigingen

De presentatie van de begroting en de verantwoording hierover vindt volgens de Waterschapswet plaats op basis van de primitieve begroting, inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen. In het onderstaande overzicht zijn de begrotingswijzigingen weergegeven, die gedurende het jaar 2024 door het Algemeen Bestuur zijn vastgesteld.

**In alle overzichten in dit hoofdstuk worden:
lagere lasten/hogere opbrengsten gepresenteerd zonder teken. Hogere lasten/lagere opbrengsten worden gepresenteerd met een minteken.**

(bedragen x € 1.000.000)

Begrotingswijziging	Jaar 2024
Versterking IJsselmeerdijk: kapitaallasten laadinfrastructuur	- 0,0
Vijzels AWZI Tollebeek kapitaallasten	- 0,0
Outsourcing infrastructuur	0,0
Loonsom 2024 i.v.m. realisatie renovatie, verduurzaming en uitbreiding AWZI Almere	- 0,2
Onderzoek Rekenkamercommissie 2024	- 0,1
Verlaging begroting 2024 GR Het Waterschapshuis	0,1
Rekenkamer (Wet versterking decentrale rekenkamers)	- 0,0
Financiële doorwerking collegeplan	- 1,0
Deelnemersbijdrage GBLT 2024	0,1
Begrotingswijziging HWBP	- 0,4
Begrotingswijziging loonsom	- 1,2
Totaal begrotingswijzigingen (lasten)	- 2,7
Begrotingswijziging belastingopbrengsten	0,6
Totaal begrotingswijzigingen	- 2,1

10.2. Financiële prognoses versus gerealiseerd resultaat

Het Algemeen Bestuur heeft een werkwijze vastgesteld waarin zowel financiële prognoses als begrotingswijzigingen bij het Algemeen Bestuur worden neergelegd. Deze rapportages bieden inzicht in het verwachte jaarresultaat, waardoor het Algemeen Bestuur de voortgang kan volgen, de gevolgen ervan kan beoordelen en deze ook kan meenemen in het begrotingsproces voor het komende jaar.

In 2024 is tweemaal een prognose gegeven van het verwachte jaarresultaat. Hierbij zijn de baten en lasten onderverdeeld programma's en belastinginkomsten. De primitieve begroting gaat uit van een negatief saldo van baten en lasten van € 4,2 miljoen. Door de inzet van middelen van de tariefegalisatiereserve en bestemmingsreserves bedraagt het totaalresultaat in de primitieve begroting nihil.

In het onderstaande schema is de laatste bestuurlijke prognoses weergegeven. In oktober 2024 is een vrij te bestemmen jaarresultaat geprognosticeerd van negatief € 1,1 miljoen.

Prognose jaarresultaat 2024 (bedragen x € 1.000.000)

Prognose jaarresultaat 2024	In beeld in oktober 2024
Programma bestuur en omgeving ⁷	- 0,5
Programma waterveiligheid	- 0,1
Programma voldoende, gezond water	- 0,3
Programma schoon en gezuiverd water	0,1
Programma financiën, organisatie en informatie	- 0,9
Subtotaal lasten	- 1,7
Belastinginkomsten	0,6
Vrij te bestemmen resultaat	- 1,1

⁷ In het geprognosticeerde resultaat van het programma bestuur en omgeving is rekening gehouden met de dotatie aan de bestemmingsreserve Windpark Hanze van € 0,4 miljoen

In hoofdstuk 8 (exploitatie-rekening) van deze verantwoordingsrapportage is een aantal dwarsdoorsneden te vinden van het gerealiseerde resultaat ten opzichte van het begrote resultaat. Iedere dwarsdoorsnede geeft inzicht in de gerealiseerde afwijkingen. In de onderstaande tabel wordt een opstelling gegeven van de afwijking van het jaarresultaat ten opzichte van de primitieve begroting, waarbij het jaarresultaat wordt vergeleken met de laatste bestuurlijke prognose. De insteek hierbij is de oorzaken van het gerealiseerde resultaat zo goed mogelijk weer te geven, waarbij het beste inzicht van alle dwarsdoorsneden samen gebruikt wordt.

Gerealiseerd resultaat op afwijkingen (bedragen x € 1.000.000)

Resultaat	Laatste prognose	Jaarresultaat 2024
Exploitatielasten	- 2,1	1,3
Kapitaallasten	-	0,2
Subtotaal lasten	- 2,1	1,5
Belastinginkomsten	0,6	0,9
Exploitatieresultaat	- 1,5	2,4
Dotatie bestemmingsreserves op basis van bestuursbesluiten ⁸	- 0,4	- 0,4
Vrij te bestemmen resultaat	- 1,1	2,0

In de primitieve begroting is uitgegaan van een geplande onttrekking aan de tariefegalisatie reserve van € 2,9 miljoen. Deze bijdrage is in het bovenstaande overzicht niet meegenomen.

Het Algemeen Bestuur is in 2024 tweemaal geïnformeerd over de verwachting van het jaarresultaat. In de laatste verwachting is een financieel jaarresultaat van negatief € 1,1 miljoen afgegeven. De realisatie wijkt hiervan € 3,1 miljoen in positieve zin vanaf. Deze positieve afwijking komt door lagere exploitatielasten en hogere belastingopbrengsten. De lager dan geprognosticeerde exploitatielasten wordt vooral veroorzaakt door onderbesteding bij een aantal maaibestekken, vertraging bij de besteding van de collegeplanmiddelen en extra subsidie inkomsten.

⁸ Dit betreft de dotatie aan de bestemmingsreserve Windpark Hanze (€ 0,4 miljoen).

11. Bestemming resultaat

In het jaar 2024 of daarvoor is door het Algemeen Bestuur een aantal besluiten genomen betreffende de resultaatbestemming 2024. Het restant van het resultaat is door het Algemeen Bestuur vrij te bestemmen.

Door het Algemeen Bestuur besloten resultaatbestemmingen

Bestemmingsreserve Windpark Hanze

In het Algemeen Bestuur van 27 maart 2018 is besloten om gedurende de ontwikkelfase van Windpark Hanze de netto opbrengsten, die voortkomen uit de deelname via het verstrekken van de achtergestelde lening, te doteren in een 'Bestemmingsreserve Windpark Hanze' als extra zekerheid. Door het reserveren van de opbrengsten heeft de deelname geen effect op de netto kosten van de meerjarenbegroting en wordt deze "budgetneutraal" verwerkt. Op het moment dat de projectrealisatie definitief is en het park stabiel draait, zullen de volledige opbrengsten worden ingerekend in de meerjarenbegroting. In het jaar 2024 was het project nog in ontwikkeling. Daarom zullen in overeenstemming met het AB-besluit de netto opbrengsten van het jaar 2024 van € 416.783 aan deze bestemmingsreserve worden gedoteerd.

Door het Algemeen Bestuur voorgenomen resultaatbestemmingen

Bestemmingreserve slibverwerking

Op 25 november 2020 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met het voorstel voor het vormen van de bestemmingsreserve slibverwerking, die ten doel heeft het opvangen van de financiële effecten van de tijdelijk hogere tarieven van slibeindverwerking in de periode van de bouw van de slibverwerkingsinstallatie te Alkmaar. In 2024 bent u geïnformeerd over de voortgang van de realisatie van de slibverwerkingsinstallatie bij HVC. De meerkosten van de uitloop van de realisatie worden solidair gedragen door de deelnemende waterschappen. Door de vertraging (het eerste slib kan vanaf 2026 worden verwerkt) is de eerder gevormde bestemmingsreserve slibverwerking niet meer voldoende. Een toevoeging aan de reserve van € 180.000 is noodzakelijk om deze meerkosten te kunnen blijven dekken.

Bestemmingsreserve collegeplan

In 2023 is het collegeplan opgesteld om uitvoering te geven aan het Bestuursprogramma 2023 – 2027 "Verbinden en koers houden". In juni 2024 heeft het AB ingestemd met de extra financiële middelen om de ambities te kunnen realiseren voor een viertal accenten. De middelen in het jaar 2024 zijn deels niet benut. U wordt voorgesteld om deze middelen, groot € 159.000, toe te voegen aan een nieuw in te stellen bestemmingsreserve Collegeplan en deze middelen ook vrij te geven voor besteding ten behoeve van de uitvoering van het collegeplan.

Bestemmingsreserve impulsregeling DAW

In 2024 heeft het waterschap een subsidieaanvraag ingediend ter hoogte van € 686.839 in het kader van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Deze regeling heeft als doel de uitvoering van maatregelen te bevorderen die bijdragen aan schoon, voldoende en gezond water binnen de agrarische sector. Binnen de subsidieaanvraag zijn activiteiten opgenomen waarvoor reeds financiële middelen in de begroting zijn opgenomen. Voor het jaar 2024 betreft dit een bedrag van € 184.070. Conform de voorschriften voor financiële verslaglegging dienen opbrengsten te worden verantwoord in het jaar waarin de bijbehorende kosten zijn gemaakt. Dit betekent dat in 2024, als gevolg van de toegekende subsidie, een positief resultaat ontstaat ter hoogte van € 184.070. U wordt voorgesteld om deze middelen toe te voegen aan een nieuw in te stellen bestemmingsreserve Impulsregeling DAW. De vrijval van deze middelen maakt onderdeel uit van de besluitvorming rondom waterbeschikbaarheid.

Vrij te bestemmen resultaat

Algemene reserve

Voorgesteld is het positieve resultaat 2024 bij de watersysteemtaak toe te voegen aan de algemene reserve van deze taak.

Tariefegalisatiereserve

Voorgesteld is het negatieve resultaat 2024 bij de zuiveringstaak te onttrekken aan de tariefegalisatiereserve van deze taak.

Het Algemeen Bestuur wordt voorgesteld het jaarresultaat 2024 te bestemmen conform de onderstaande tabellen.

Resultaatbestemming door de AB besloten bestemmingen (bedragen x € 1.000)

Door de AB besloten bestemmingen	Water-systeemtaak	Zuiverings-taak	Totaal
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	250	167	417
Totaal besloten bestemmingen	250	167	417

Resultaatbestemming door de AB voorgenomen bestemmingen (bedragen x € 1.000)

Door de AB voorgenomen bestemmingen	Water-systeemtaak	Zuiverings-taak	Totaal
Bestemmingsreserve slibverwerking	-	180	180
Bestemmingsreserve collegeplan	159	-	159
Bestemmingsreserve impulsregeling DAW	184	-	184
Totaal voorgenomen bestemmingen	343	180	523

Resultaatbestemming vrij te bestemmen resultaat (bedragen x € 1.000)

Vrij te bestemmen resultaat	Water-systeemtaak	Zuiverings-taak	Totaal
Tariefegalisatiereserve	-	- 3	- 3
Algemene reserve	1.441	-	1.441
Totaal vrij te bestemmen resultaat	1.441	- 3	1.438

Totaal resultaatbestemming (bedragen x € 1.000)

Totaal resultaatbestemming	Water-systeemtaak	Zuiverings-taak	Totaal
Door het AB besloten bestemmingen	250	167	417
Door het AB voorgenomen bestemmingen	343	180	523
Vrij te bestemmen resultaat	1.441	- 3	1.438
Totaal resultaatbestemming	2.034	344	2.378

Reserves na bestemming jaarresultaat

De reserves van Waterschap Zuiderzeeland zien er na de bestemming van het jaarresultaat 2024 als volgt uit:

Reserves na bestemming jaarresultaat (bedragen x € 1.000.000)

Algemene reserve	
Watersysteemtaak	11,6
Zuiveringstaak	8,8
Totaal algemene reserve per taak	20,4
Tariefegalisatiereserve	
Watersysteemtaak	2,9
Zuiveringstaak	3,3
Totaal tariefegalisatie reserve per taak	6,2
Bestemmingsreserves	
Bestemmingsreserve baggeren	1,8
Bestemmingsreserve geschiedschrijving	0,1
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	1,6
Bestemmingsreserve slibeindverwerking	0,2
Bestemmingsreserve vervanging gecreosoteerde oevers	0,1
Bestemmingsreserve HWBP-projecten	0,1
Bestemmingsreserve collegeplan	0,2
Bestemmingsreserve DAW impuls	0,2
Totaal bestemmingsreserves	4,3
Totaal reserves	30,9

12. SiSa-bijlage

De SiSa-bijlage (Single Information Single Audit) is een bijlage bij de jaarrekening waarin specifieke verantwoordingsinformatie wordt opgenomen over de besteding van rijksmiddelen. Deze bijlage maakt onderdeel uit van het verantwoordingsproces richting het Rijk en wordt opgesteld volgens de landelijke SiSa-systematiek.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025								
Verstrekkers	Uitkeringscode	Specifieke subiering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
lenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01</i>	Beschikkingnummer <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02</i>	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekkers <i>Aard controle R Indicator: E44B/03</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekkers <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04</i>	Besteding ten laste van cofinanciering (Jaar T) <i>Aard controle R Indicator: E44B/05</i>	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06</i>
			1 060034 Gemeente Almere	IENW/BSK-2024/85577	€ 8.903	€ 8.903	€ 17.806	€ 17.806
			2 060034 Gemeente Almere	IENW/BSK-2024/85577	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3					
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09</i>			
			1 060034 Gemeente Almere	IENW/BSK-2024/85577	Nee			
			2 060034 Gemeente Almere	IENW/BSK-2024/85577	Nee			
			3					
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13</i>		
			1 060034 Gemeente Almere	IENW/BSK-2024/85577	Project Automatisering Stuwten Steenwijktocht Marknesse	Nee		
			2 060034 Gemeente Almere	IENW/BSK-2024/85577	Project Wegduiker Wrakkenweg - Ruttensetocht	Nee		
			3					
lenW	E107	Subsidieregeling stimulering uitvoering maatregelen Deltaplan Aararisch Waterbeheer	Beschikkingnummer <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E107/01</i>	Totale bestedingen (t/m jaar T-1) <i>Aard van controle R Indicator: E107/02</i>	Totale besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: E107/03</i>	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E107/04</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E107/05</i>	
			1 IENW/BSK-2024/252928	€ 0	€ 571.527	€ 571.527	Nee	
			2					
			3					